

SHABBOS HA'GADOL DERASHA

SHABBOS, MARCH 24, 2018 | 8 NISSAN 5777

Dedicated in memory of Rabbi Simcha Freedman

IDENTITY CRISIS

Who are you?

WHO ARE YOU AND WHY ARE YOU HERE?

Recovering Our Identities from
Identity Theft, Confusion and Crisis

Rabbi Efrem Goldberg

- I. Introduction
 - a. Dedicated to Rabbi Simcha Freedman z"l who taught us what Shabbos Ha'Gadol really means
 - b. Identity
 - i. World of identity confusion, crises and theft
 - ii. Identity Politics and intersectionality
 - c. Story of the Rebbe Maharash of Lubavitch
 - d. Who are we and what are we doing here?

- II. A Famous Midrash
 - a. Haggadah describes Jews as metzuyanim in Egypt
 - i. Rabbi Saks – Zion
 - ii. Maharal – distinct and distinguished
 - iii. Ritva – birthrate
 - 1. Israel highest birthrate in the world
 - b. Multiple midrashim list different factors
 - i. Torah Sheleimah – different versions
 - ii. Rebbe
 - c. Became combined when use as polemic
 - i. Mareh Yechezkel
 - ii. Chassam Sofer

- III. Irredeemable or Virtuous?
 - a. Were we on the lowest of 49 levels or did we have great merit to be redeemed?
 - i. Dvar Avraham – wasn't merit, was a fact
 - ii. R' Elyashiv – merit that were optimistic enough to maintain identity
 - iii. R' Lau – identity provided unity which is greatest merit
 - 1. Sfas Emes – shelo echad bilvad, being divided alone hurts us
 - b. Theme of four merits
 - i. R' Cooperman - Source of theme of 4 at seder, four cups, four questions, four sons, etc.
 - ii. Meshech Chochma – in exile, peripheral identity critical

- IV. Merit or Halacha?
 - a. Clothing
 - i. Chukoseihem lo seileichu – Can't follow way of non-Jews
 - ii. Rambam, Smag – applies to dress
 - iii. Maharik – only forbidden if reflect loose moral standards
 - iv. Rama – lenient
 - v. Nefesh Ha'Rav
 - vi. Igros Moshe
 - b. Names
 - i. Pesach and Nissan are only names derived from holiday (R. D. Bashevkin)
 - ii. Ba'al Ha'Turim – Yosef warned them not to change names
 - iii. Maharsham – if use non-Jewish names, delay the geulah
 - iv. Maharshdam – not halachically binding
 - v. Maharam Shik – Biblically binding
 - vi. Igros Moshe – applied before we got the Torah
 - vii. Minchas Asher – only forbidden if abandon all three at once
 - c. Language
 - i. Chafetz Chaim – means they didn't speak lashon ha'rah
 - ii. Value of Hebrew
 - iii. Speaking hebrew brings to world to come and promises a long life
 - iv. It is a mitzvah to speak hebrew
 - 1. Rambam
 - 2. Rama
 - 3. R' Baruch Ha"Levi Epstein
 - 4. Netziv – hebrew only has value if believe in mitzvos with it
 - 5. Rebbe – only when learning and davening, not casual conversation

- V. Beyond the Halacha, Deeper Meaning
 - a. Clothing is about pride, shame, loyalty, rebellion, integrity and identity
 - i. Malbim
 - b. Names are about our essence and our mission
 - i. Tower of Bavel wanted to make a name
 - ii. Hashem promised Avraham to grow his name
 - iii. We give our children berachos in the name of forefathers
 - iv. Sfas Emes – stars each have a name
 - v. Seforno
 - vi. R' Tzadok – core of Judaism is the name Jew
 - vii. Rabbi Soloveitchik – name is destiny
 - c. Language – Judaism as a first language

- VI. Identity Confusion
 - a. Rav Kook – searching for our true selves
 - b. Netziv – not what Hashem does, what do YOU do?
 - c. Holocaust and Jewish Identity – Beyond the ADL

- VII. Pesach Grants Identity
 - a. R' Sorotzkin – not about physical freedom but spiritual identity
 - b. R' Kook – inner freedom
 - c. R' Soloveitchik – never settled in Egypt
 - d. R' Soloveitchik – never became avdei Pharaoh, despite prisoners
 - i. Victor Frankl, Yosef Mendelovitch and Natan Sharansky

- VIII. Who are We?
 - a. Yonah – Ivri anochi
 - b. Rabbi Sacks – born into a faith
 - c. NY Times – Are You a Jew or Jewish?
 - d. Siddur – eternal life planted in us
 - e. How do we become a Jew?
 - i. Moshe vs. Noach
 - ii. Moshe strikes the Egyptian in him
 - iii. Any other Joe in the shuk
 - f. What is your kevah?
 - i. Forward article
 - ii. Rav Lichtenstein
 - g. Vertical identity vs. Horizontal identity
 - i. Pesach is both – the home and the neighbor
 - ii. Rebbe – we all have a background
 - iii. Rav Lichtenstein – dibuk chavirim, impact of horizontal

- IX. Measure Your Identity
 - a. Davening – what do you ask for?
 - i. Rav Hirsch
 - b. What do you spend money on?
 - i. B'chol meodecha
 - c. What and who do you admire and praise?
 - i. Rabbeinu Yonah

- X. Conclusion
 - a. Rabbi Sacks – be a proud and practicing Jew
 - b. Keep the identifying practices including knowing Jewish calendar
 - c. James Marcia based on Eric Erikson – identity is exploration and commitment
 - i. Pesach is exercise in both
 - d. Forbes - Social media hurts identity and causes depression
 - e. Atlantic - Religion provides meaning, identity and happiness

Is Race Following Gender in Becoming a ‘Fluid’ Identity Construct?

1.

By VICTOR DAVIS HANSON | April 16, 2015 4:00 AM

Not long ago, the *New York Times* uncovered the artifact that Republican presidential candidate Jeb Bush had once listed himself as “Hispanic” on a Florida voter-registration form.

Bush is married to a Mexican American. He lived for a number of years in South America and speaks Spanish fluently.

Maybe he has consciously assumed a Hispanic identity. Or perhaps he did not think there was much of a difference between “white” and “Hispanic.” Or, as he said, he simply checked the wrong box by accident.

Vijay Chokal-Ingam, whose family immigrated from India, and who is the brother of sitcom-actress Mindy Kaling, recently confessed that he, too, once changed his ethnic identity in frustration over not being admitted to medical school. The dark-skinned Chokal-Ingam shaved his head, used his middle name Jojo, and was admitted to Saint Louis Medical School as a minority African American. Was he or was he not “black”?

Bush and Chokal-Ingam are not the only ones who may be confused about ethnic identity or may believe such identity can be assumed or alleged instead of being innate.

Massachusetts senator Elizabeth Warren for much of her career advantageously checked off “Native American” when under consideration for law professorships. Although there was no concrete evidence of any such ethnic pedigree, Warren simply cited her grandparents’ family stories about their heritage as if they were proof enough to claim official and expedient Native American minority status.

Former University of Colorado professor Ward Churchill for decades masqueraded as a Native American activist. Apparently he either wished to be a Native American, or saw careerist advantages in feigning such a minority pedigree — or both.

Churchill’s ethnic get-up and long-successful ruse suggest that society does not quite know who is and who is not Native American — or even which criteria we should use to audit such claims.

During the Trayvon Martin shooting case, the *New York Times* apparently wished to diminish defendant George Zimmerman’s claim of minority status (he is half-Peruvian), so it coined the term “white Hispanic” for him.

Barack Obama, whose mother was a white American and whose father was a black Kenyan, used to go by the name Barry Soetoro (the last name of his Indonesian stepfather). Since college he has preferred his birth name, Barack Hussein Obama. Apparently at different times, a young Obama felt more

comfortable with different ethnic nomenclatures — and what they conveyed to others.

In all these cases, ethnic identity apparently could be reinvented, or at least tweaked.

People can change their gender if they so choose or present themselves as either sex regardless of traditional definitions. Is race likewise becoming a shifting construct, often predicated on changing nomenclature, accent, dress, and superficial appearance?

Will “trans-racialists” assume another race in the manner that the transgendered now cross sexual lines?

Does the fact that many careerists and politicians can so easily get away with massaging their ethnic identities reflect the fact that race itself has become a meaningless construct? What is the greater fraud — creating or policing ethnic identities?

We are more likely to identify Senator Ted Cruz as a Latino than former New Mexico governor Bill Richardson. That’s not because of appearance, but rather only because Cruz’s father was Cuban and he has a Latino surname, while Richardson’s mother was Mexican and he doesn’t have a Latino surname.

Had George Zimmerman just Latinized his first name and gone by his mother’s maiden name, becoming Jorge Mesa, would the *New York Times* have been so quick to render him a white Hispanic? Zimmerman, the person, remained the same. But were our views of him supposed to be conditioned by his particular ethnic construct?

their last names, are they afraid that otherwise their language, appearance, or

lifestyle might not so easily showcase their minority status, which is a plus in the media?

Perhaps Jeb Bush could be called transracial. By virtue of his marriage, his Spanish fluency and his years of residence in Spanish-speaking countries, is he more Latino than are third-generation Americans with names like Nicole Lopez or Juanita Brown who speak no Spanish and have never visited Latin America?

America is a multiracial society due to immigration, intermarriage, and assimilation. Perhaps it is time to cut out the bumper sticker self-labeling and instead accept that in our ethnically mixed-up nation, race has become an incidental construct rather than essential to our careers and personas.

Otherwise, do we want to return to the one-drop rule of the Old Confederacy, or the ethnic spoils system of 19th-century Austria-Hungary?

Should we wear bright government DNA badges of various colors to authenticate our racial pedigree and to prevent the current epidemic of ethnic identity fraud?

2. Hagaddah

With few people — as it says: With seventy persons, your forefathers descended to Egypt, and now HASHEM, your God, has made you as numerous as the stars of heaven.¹

There he became a nation — this teaches that the Israelites were distinctive there.

בְּמֵתֵי מֵעֵט. כִּמְהָ שְׁנַאֲמַר, בְּשִׁבְעִים נַפְשׁ יָרְדוּ
אֲבֹתֶיךָ מִצְרַיִמָּה, וְעַתָּה שְׁמֶךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב.¹

וַיְהִי שָׁם לְגוֹי. מִלְמַד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצִינִים שָׁם.

This teaches that the Israelites were distinctive there

They did not assimilate. According to the sages, the Israelites preserved their identity in four ways: they did not change their names, their language, or their customs, and they did not betray one another.

The Hebrew word for distinctive, *metsuyan*, is derived from the same word as Zion. In modern Hebrew it means 'excellent'. It signifies something that stands out from its surroundings. The word *tsiyun* means a 'signpost'. The prophet Jeremiah told the Jews of his generation who were going into exile that they should set up signposts (*tsiyyunim*) so that they would not forget the way back to Israel. The sages interpreted this to mean that they should not abandon Judaism. 'Even though I exile you from the land, remain distinctive (*metsuyyanim*) by your performance of the commands.'

Zion is not just a place. It is a way of life. Jews are called to moral excellence, to have the courage to stand out from their surroundings, to be different and to be a signpost in the wilderness from whom others get their bearing and sense of direction. Zionism is not only a matter of *where* we live, but also *how* we live.

Judaism is the great counter-voice in the conversation of mankind. To be a Jew is to be willing to think and act differently, to swim against the tide. It is to be *part* of society but also *apart* from it, to live not only in the 'now' but with the wisdom of the past and a vision of the future. Matthew Arnold once wrote: 'As long as the world lasts, all who want to make progress in righteousness will come to Israel for inspiration, as to the people who have had the sense for righteousness most glowing and strongest.'

3. Rabbi Lord Jonathan Sacks Hagaddah

וַיְהִי שָׁם לְגוֹי מִלְמַד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצִינִים שָׁם. פִּי
כִּי לֹא הָיוּ בְּטָלִים יִשְׂרָאֵל אֲצֵל הַמְּצָרִים לְהִיּוֹת
נִקְרָאִים בְּשֵׁם מְצָרִים, אֲלֵא מְצִינִין וּמְסוּמְנִים כִּי צִיּוֹן
מִלְשׁוֹן סִימָן, כִּי כָל רוֹאֵם הָיוּ מְכִירִין יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם בְּפָנֵי
עֲצָמָן, עַד שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים עֲלֵיהֶם אֵלּוּ עִם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה אִם
הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּטָלִים אֲצֵל מְצָרִים לְהִיּוֹתָם נִקְרָאִים בְּשֵׁם
מְצָרִים חָס וְשֵׁלוֹם, לֹא הָיוּ רְאוּיִם לְגֵאוּלָּה שֶׁהָיוּ נִתְחַבְּרוּ
לָהֶם לְהִיּוֹת שֵׁם מְצָרִים נִקְרָא עֲלֵיהֶם, וּמִפְּנֵי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל
מְסוּמְנִים בֵּין הַמְּצָרִים וְהָיוּ עִם בְּפָנֵי עֲצָמָם, רְאוּיִם לְהוֹצִיא
אוֹתָם מִתּוֹכָם אַחַר שֶׁלֹּא יִתְחַבְּרוּ עִם הַמְּצָרִים וְהֵם מְסוּמְנִים
וְנִכְרָמִים לְעֲצָמָם :

4. Maharal Hagaddah R' Yehudah Loew of Prague 1520-1609

לְשׁוֹן צִיּוֹן מְאֻסְפִין בְּמִקּוֹם א', שֶׁלֹּא נִפְרְדוּ בְּעָרִים וְלִכְךָ הָיוּ נִרְאִין לְגוֹי א', וְדִיּוּק מְדַכְתִּיב
לְגוֹי, וְזֶהוּ נִס מֵה' יִתְבָּרַךְ כְּדִי שִׁיְהִיו עוֹזְרִים זֶה לְזֶה, כִּי הִפִּירָדוּ סִיבַת הַגְּלוּת. וְהָרִי בְּגִלוּת
הַזֶּה הַחֲמוּר, זֹאת הִיְתָה עֵיקַר גְּזֵרַת הַגְּלוּת.¹⁴⁴ וְאֵיךְ דִּמְפָרְשִׁי, מְצִינִין בְּעֵלֵי קוֹמָה בְּעֵלֵי
פְּרָצוּף, וְכֵן הוּא בְּב"ר¹⁴⁵ וְכֵן יֵשׁ גּוֹרְסִין מְסוּיִמִּין, שֶׁהֵם נִיכְרָמִים בְּמַלְבוּשֵׁיהֶן בְּעֵנֵינֵיהֶם^{145*},
כְּגוֹן, צִיּוֹת בְּבִגְדֵיהֶם וְכִיּוּצָא בּוֹ. וְדִיּוּק לֵה מְדַכְתִּיב וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גְּדוֹל, כִּי כִיּוֹן שִׁישׁ
לָהֶם כִּמְהָ דוֹרוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם וּמְשׁוֹעֲבָדִים לָהֶם, אֲפִילוֹ רַבּוּ מְאֹד הֵיֵאָךְ יִהְיוּ שָׁם לְגוֹי. אֲלֵא
וְדָאֵי לְפִי שֶׁהָיוּ מְצִינִין שָׁם וּמְסוּיִמִּין בְּטַכְסִיסֵיהֶם, וְכֵן רְאוּיִהֶם יִכְרוּם כִּי הֵם זֶרַע
אֲבָרָה¹⁴⁶. וְעוֹד יֵשׁ בְּכָלֵל זֶה, שֶׁהָיוּ מְסוּמְנִין שָׁם לְהוֹלִיד בְּנֵים הַרְבֵּה, מֵה שֶׁלֹּא הָיוּ
מוֹלִידִין בְּמְצָרִים קוֹדֵם לָכֵן, לְלֵדַת שֶׁשָּׁה בְּכֵרֵס א'¹⁴⁷. וְאִמְרָם שָׁם, לְפִי שֶׁגַם הָאֲבוֹת לֹא
הוֹרְגָלוּ בְּכַךְ בְּאַרְץ כְּנַעַן. וְזֶה מִרְחַמֵי ה' לְהוֹדִיעַ שֶׁלֹּא עֲזַבָם בְּגִלוּתָם, וְלִכְךָ הֵם תְּמִיּהִים
עֲלֵיהֶם. וְכֹדָאֵיטָא בְּב"ר¹⁴⁸, א"ר יִצְחָק חוֹזֵרְתָא רְעִיא בְּעִשְׂרָה אֲמֵרְתָא וְלֹא תְּהִי, כֹּל אֵלִין
אֲמַר הַקְּב"ה לְאַבְרָהָם דִּיְהִיב לֵיה אֵת הַקִּינִי וְאֵת הַקְּנוֹי, וְעַדִּין שְׂרָה אֵשֶׁת אֲבָרָהָם לֹא
יֵלְדָה לוֹ. וְזֶהוּ שֶׁהֵבִיא רְאִיָּה מְדַכְתִּיב, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פְּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּגְוּ.¹⁴⁹

5. Ritva R' Yom Tov Asevilli 1250-1330

6.

Report: Israel has highest birthrate in Western world

© March 13, 2018

The Jewish state has the highest birthrate in the Western world, with an average of 3.11 children per family, Israel's Central Bureau of Statistics reported on Tuesday.

By: Benjamin Kerstein, [The Algemeiner](#)

According to the Hebrew news site *Ynet*, Israel's birthrate is substantially higher than the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) average, which stands at 2.1 children per family. This is below replacement rate.

Israel's birthrate is substantially above the closest runners-up, Turkey and Mexico, which average slightly over two children per family.

The towns with the highest birthrates included Modi'in Ilit (7.59), Beitar Ilit (7.20), and B'nei Brak (5.79).

According to *Ynet*, "The towns with the highest fertility rate were Haredi towns and Bedouin towns in the south. The towns with the lowest fertility rate were majority Druze or towns connected to populations with high socio-economic status and towns with a high percentage of new immigrants."

The study also noted that the [Jewish birthrate has been consistently rising](#) since 2006, while it has been dropping among Muslims, Christians, and other religious groups.

Broken down by religion, the study showed 73.9% of children were born to Jewish women, 20.7% to Muslims, 1.4% to Christians, 1.3% to Druze, and 2.6% to other religions.

7. Midrash
Vayikra Rabbah 32:5

R. Huna said in the name of Bar Kappara:
Because of four things, Israel was redeemed
from Egypt: because they did not change
their names, they did not change their
language, they did not speak slander, and
there was no one promiscuous among them.

עָרְנָה עֲצָמוֹ, שִׁנְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל בְּזִכְתּוֹ. ר' חֲנַנְיָא בְּשֵׁם בַּר
קַפְרָא: בְּשִׁבִיל אֲרַבְעָה דְבָרִים נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: עַל
יְדֵי שְׁלֹא שִׁנְּנוּ אֶת שְׁמֵם וְלֹא שִׁנְּנוּ אֶת לְשׁוֹנָם, וְעַל יְדֵי שְׁלֹא

אָמְרוּ לְשׁוֹן הָרַע, וְעַל יְדֵי שְׁלֹא הָיָה בָהֶם פְּרוּץ עָרְנָה. עַל
יְדֵי שְׁלֹא שִׁנְּנוּ אֶת שְׁמֵם – רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְקַשְׁיָדוֹ, רְאוּבֵן
וְשִׁמְעוֹן כְּשִׁעְלוֹ, לֹא הָיוּ קוֹרְאִים לְרְאוּבֵן רוּפּוּס, לִיהוּדָה
לְדוּלְגָנָא, לְיוֹסֵף לוּסְטוּס, לְבִנְיָמִן אֶלְקִסְנֶדְרָא. עַל יְדֵי שְׁלֹא
שִׁנְּנוּ אֶת לְשׁוֹנָם – לְהֵלֵן כְּתוּב: "וַיָּבֵא הַפְּלִיט וַיַּגֵּד לְאַבְרָם
הַעֲבָרִי" (בראשית יד, ג), וְכֵאן כְּתוּב: "וַיֹּאמְרוּ: אֲלֵהִי
הַעֲבָרִים גִּקְרָא עֲלֵינוּ" (שמות ה, ג), וְכֵתוּב: "כִּי־פִי
הַמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם" (בראשית מה, יב) – בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְעַל יְדֵי
שְׁלֹא אָמְרוּ לְשׁוֹן הָרַע, שְׁכָתוּב: "וַדְבַר־נָא בְּאָזְנֵי הָעַם
וַיִּשְׁאַלּוּ... כְּלִי־קֶסֶף וְכִלְי וְהֵב" (שמות יא, ב) – אֲתָה מוֹצֵא
שְׁהִיָּה הַדְבָר מִקְּדָם אֲצִלָּם כָּל שְׁגִים עֲשֵׂר חֲדָשׁ, וְלֹא נִמְצָא

אֶחָד מֵהֶם, שְׁגָלָה אֶת הַסּוּד, וְלֹא נִמְצָא אֶחָד מֵהֶם, שֶׁהִלְשִׁין
עַל חֲבֵרוֹ. וְעַל יְדֵי שְׁלֹא הָיָה בָהֶם פְּרוּץ עָרְנָה – תּוֹדַע לָהּ,
שֶׁהוּא כֵן. אַחַת הִתְנַה וּפְרָסְמָה הַכְּתוּב: "וְשֵׁם אָמוֹ שְׁלֵמִית

8. Midrash
Bamidbar Rabbah

(כ"א) וישב ישראל בשמים. הלכה בזכות כמה דברים נגאלו ישראל
ממצרים. שנו רבותינו בזכות ד' דברים נגאלו ישראל ממצרים. שלא
שינו את שמותן שלא שינו את לשונם ולא נילוו מסמורין שלהם שמישה
אל (שמות ג) ושאלה אשה משכנתה ונ' כלי כסף וכלי זהב והיה הדבר
הזה מופקד אצלם י"ב חדש ולא נילוו אחד מהם למצריים. ולא נפרצו
בעריות שב"כ (ש"ד ו) גן נעול אחותי כלה אלו הזכרים. גל נעול מעין
חתום אלו הבתולות. תדע לך. שהורי אחת היתה ופרסמה הכתוב (ויקרא
ד) ויצא כן אשה ישראלית. וכל אותן מ' שנה לא טרוו בסדבר עד שבאי

Our Rabbis taught: In the merit of
four things, Israel was redeemed from
Egypt: because they did not change their
names, and they did not change their
dress, and they did not reveal their
secrets...and they were not promiscuous.

לא שנו מלבושיהם במצרים

זבח פסח מפרש ג"כ בדרך זו וכתוב: אבל
ישראל במצרים לא היו כן שלא שנו את שמם
ולא שנו את לשונם ודתם ומלבושיהם בכל
השנים הרבות ההן אשר ישבו שם, באופן
שתמיד היו גוי בפני עצמו נבדל מהמצריים.
אמנם נכון שבמדרשי חז"ל הנ"ל שהבאתי
בהביאור אין זכר לסגנון זה אבל כנראה שכן
היתה גירסא כזאת בכת"י שלפניהם וכמו
שהביא שם שגם בס' המתורגמן הביא כן בשם
חז"ל.

מקור לעצם הרעיון מצינו מקרא מפורש
בצפניה א. ה. והיה ביום זבח ה' ופקדתי על
השרים ועל בני המלך, ועל כל הלובשים מלבוש
נכרי. וראה בילק"ש בלק רמו תשסח מילמדנו:
הן עם לבדד ישכון מובדלין הן מן האומות
בכל דבר ב מ ל ב ו ש י הן במאכלן
ובגופיהן ובפתחיהן, וראה בת"רש לקמן פ"ב
אות קמו. בבאור וצרף לכאן. וברמב"ם פ"א
מהל' ע"ז ה"א לא ילבש במלבוש המיוחד להן.
ובדברי שאול עז"ת שכותב שהרמב"ם מביא
מהפסוק בצפניה הנ"ל.

דף 9 אות כו. בפסיקתא דר"כ פ"י (פ"ג):
כותב בובר בהערותיו: המאמר השגור בפי רבים
„ולא שנו את מלבושיהם“, אין זכר ממנו בשום
מקום. יש להעיר שכן מבואר בלק"ט שמות ו. ו:
כנגד ד' זכיות שבידם, שלא שינו את לשונם ולא
חילפו את שמלותם כו'. ויסוד הדבר מבואר
גם בלקח טוב פרשת תבוא דברים כו. ה.
דף מו: ויהי שם לגוי מלמד שהיו ישראל
מצויינים שם (כ"ה בספרי) שהיו מלבושם
ומאכלם ולשונם משונים מן המצריים, מסומנים
היו וידועין שהם גוי לבדם חלוק מן המצריים.
וכן מבואר בפ"י הריטב"א להגדה: וכן יש
גורסין מסויימין, שהם ניכרים במלבושיהם
בעניניהם כגון ציצית בבגדיהם וכיוצא בו, ודייק
לה מדכתוב ויהי שם לגוי, שהרי כיון שיש
להם כמה דורות שהיו משועבדים להם איך
יהיו שם לגוי בפני עצמו, אלא ודאי לפי שהיו
מצויינים שם ומסויימין בטכסיסיהם וכל רואיהם
יכירו כי הם זרע אברהם קדוש ה' וכו'. וכן
פ"י בכל בו: שהיו מציינין את עצמם בלבושיהם
כדי שלא יתערבו עמהם. והאברבנאל בפירושו

9. Torah Shleimah
R' Menachem Mendel Kasher
1895-1983

10. *Igras Kodesh*
R' Menachem Mendel
Schneerson
 1902-1994

ב"ה, ז' אייר, תשי"ז
 ברוקלין.

הוריה אייבא נח"כ עסק בני"צ
 הרב מר"ה אלטר מאיר שי

שלוש וברכה:

אגרות קודש (ההגה)

מאכלים, בקשר עם המאבק בזמן האחרון דוקא בענין זה, ושקבל צורות מצערות וגם מתפירות, וביותר דוקא באה"ק ת"י, ואין להאריך בדבר המכאוב, דו"ל.

הארכתי בכל הנ"ל אף שאין צועקין על העבר והסיבה – שבאם ימצא כתי"ר אופן לתקן הנ"ל לדעתי, כדאי הדבר ואפשר גם אז לטובה כיון שעל ידי התיקון תוכלט הכוונה אפשר יותר.

בגוף הדבר המקור במדרש לנוסח הבלתי רגיל שהוא הוא גם כן המקור לנוסח השיגרהי שלא שינו לבושם ושפתם, מצוין בשולי הגליון.

ויהי רצון שבקרבוב ממש נזכה לקיום היעוד הן עם לבדד ישכון, שההכנה והכלי לה [ועי"פ מאמר רבנו הזקן בתניא ריש פרק ל"ז, דתכלית השלימות הזה של ימות המשיח וכו' תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, מובן שפרט מסוים בשלימות – תלוי בפרט מעין זה בהעבודה, וכן ענין תבדירות דלע"ל תלוי בהתבדירות במשך זמן הגלות עיי' שבניי מצוינים הם בכל עניניהם, ונזכה בתכ"י להמשיך בספירת העומר ענין הגעושים לזה, לקיומו של יעוד זה, שהגעושים מוסיפים אומץ היות ואור בקיום כל הענינים המחויבים ומקרבנים הדבר אליו מתגעגעים, נאותנו האמיתית והשלימה.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.
 בהערות הרי"ש בובער (פסיקתא דרי"כ פי"ג דמאמר השגור דלא שנו את **לבושם (השיגרהי הנ"ל)** – אין זכר ממנו בשום מקום. וראה גיי"כ אוצר דברי חכמים להרב היימן ד"ה בזכות. – אבל העיר המו"ל דהפסיקתא שם בשולי הגליון דבלקח טוב פי תבוא (כו, ה) נמצא: מצוינים שם שהי **מלבושם ומאכלם** ולשוים משונים מן המצרים. ולהעיר מיליש עה"פ הנ"ל הן עם לבדד ישכון. וראה גיי"כ מילואים לתורה שלימה פי' שמות ע' רלט.

... במי"ש כתי"ר בסיום מכתבו, שלפי שלא מצא המקור לטרת המאכלים במצרים הביא את השיגרה.

תמיהתי עליו, שהרי מובן, שדוקא כשמוצאים נוסחא אי מצויי כלל – בטח יש לזה מקור בטוח, כיון שהחשש קרוב שחידושה תעורר תמהון ושאלה.

ומה שעומד הנני על פרט זה, מובן, לאחר ההקדמה, שכלל אותם המחפשים מקורים לנוסחאות בלתי רגילות, מסתמכים – רובם ככולם – בציונם למקום פלוני בו נמצאת הגירסא בלתי שכיחא. ולדעתי זהו חלק הטפל לפי ערך – לגבי העיקר הדרוש ביאור. והוא, שהבאת נוסחא בלתי שכיחא בודאי יש לה סיבה מיוחדת, שהענין בו עוסקים מתחזק ומסתייע דוקא בנוסחא הבלתי שכיחא וידועה, משא"כ בנוסח הרגיל. וברובא דרובא זהו קשה לבאר יותר מאשר למצוא המקור. ועוד זאת שאחז מבחיר יותר את הענין, עיי' ההודעה כמה דייק מחבר המאמר או כותב הספר, משא"כ בהנוגע למקור – הרי לא בשופטי עסקינן, וכשמביאים מאמר רי"ל בדאי ראוהו בסטר וכי'.

מתנ"ל מובן גיי"כ, שהרוצים להגיע נוסחא רגילה במקום נוסחא הבלתי רגילה, אף שבמקרים נדירים אפשר להיות שהנוסחא בלתי רגילה היא שגגת המעתיק, אבל ברובא דרובא לא כן הדבר, וכיון שדייק בעל המאמר בנוסחא בלתי רגילה, התגהה אינה תיקון, כי"א להיפך.

וכן הוא בנדון דידן, שכיוונתי בדיוק להביא הנוסחא בו מוזכר ע"ד

ה'תל"ג

שלא נמצא המקור: לאמור כגורח ה"שנו דלעיל: שהיי ישראל מצוינים שם מלבדם ומאכלם לישראל.
 הביא את השיגרה: בהשקפה חכ"ה האגדה הג"ל בעתוים.

11. Midrash
Lekach Tov

ו) לכן אמור לבני ישראל, (ט) זו שבועה, 'שנא' ולכן 'שבעתי לבית עלי (ש"א נ יד) : אמור לבני ישראל אני ה' , שאמרתי לאברהם איביכם אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים (כראשית עו ז); הוצאתי אתכם, והצאתי אתכם, ונאלתי אתכם, ולקחתי אתכם, (י) כנגד ד' זכויות שבידם, שלא שינו את לשונם, ולא חילפו את שמלותם, ולא גילו את סודם, דכתי' ושאלה אשה משכנתה (שמות נ כג), (יא) ולא בטלו ברית מילה. (יב) ד' מיני נאולות, כנגד ד' כוסות שראה שר המשקים בחלום, והושקו בו מצרים ונעשו ישראל ד' דגלים : ונאלתי אתכם בזרוע נטויה, זו החרב : ובשפטים גדולים, זו השפלת אלילי מצרים, שנאמר ובאלהיהם עשה ה' שפטים (נמדנר ג ד) :

Correspond to four merits that they had: they did not change their language, alter their clothing, reveal their secrets... or neglect Bris Milah.

12. Midrash
Tanna D'Vei Elihahu

וירבו ויעצמו כמאד מאד , דבר אחר ויהי שם לגוי . מלמד שהיו ישראל מצויינים שם, שהיה מלבושם ומאכלם ולשונם משונים מן המצריים. מסומנין היו וידועין שהם גוי לבדם חלוק מן המצריים :

Alternatively: "There they became a nation, this teaches that Israel was distinguished there." Their clothing, food, and language were different from those of the Egyptians. They were distinct. It was known that they are their own nation, separate from the Egyptians.

13. R' Menachem Mendel of
Rímanov

אנו מקיימין המצוה של ואבדול אחכס מן העמים להיות לי. כי אהנו ציי רכיבן להיות מובדלין מאוהי"ע בכל ענינינו ולא להשחיות להם בשום דבר. וזה היה רשעת עמלק שנאמר בו כסות ולשון שינה והגם כי ישראל היו צקיאין בכל הלשונות שכשניחה החורה ניתן בהם שכל להבין כל לשון עם ועם. ואולם זה היה קליפה גדולה ועדיין הוא מרקד ציינו שכל שנה מתחדשין מלבושיו ולשונות חדשים אשר לא שערסו אצותינו וגורמנו רעות שמחמת זה יש לאוהי"ע שליטה על ישראל כי גם יואת מלרים היה בזכות שלא שינו וכו' ואמת נכון הדבר כי במלבושי אצותינו מימי קדם יש על כל דבר כמה סודות ושכל עליון. ומעולם לא שאלנו אדם לבאר לו ענין המלבושים וכוונתם ועל מה מצרכין צכיי מלביש ערומים שיתן באלם שכל והועצעה בו צושה להכלם לילך ערום ומה עושה יש צוה הלא היה עובד יותר אם לא מצרכין למלבושים והיי הולכין ערומים כבהמות שאטפי"כ חס להם ביותר וכל משכיל על דבר ישפוע כי בלתי ספק יש צוה עושה ושכל פנימי. והמשנים מלבושיהם משחיתין הכונה. וכבר דברתי עם המגיד עטס למה שכולכין צשני חגורות. ואמרתי שכן כתיב והיי דק אזור מתניו והאמונה אזור חליו שכשאלם חוגר אי"ע בחגורה

The Sages say that due to three things, they were redeemed from Egypt: they did not change their name, or their language, or their dress... In Egypt there were also Israelites of low morals, as in the present exile, in which many became corrupt by obtaining new gentile clothing everyday; these did not leave Egypt.

14. Mareh Yechezkel
R' Yechezkel Paneth
1783-1845

גְּדוּל וְעֲצוּם כְּמָה שְׁנֵאמַר . ויהי שם גְּדוּל כו' מְנוּיָנִים ר'ל עָסוּ
יִכְרֵן צַמְלֻזוֹתֵיהֶם וְהַסְגוּתֵיהֶם לְאִם
לֹא כֵן לֹא הָיוּ יִכְרֵן עָסוּ גְדוּל וּמְדַכְמִיז וְיֵהִי עָס לְגוּל מִשְׁמַע שֶׁנֶּסְמָלִים הָיוּ
יְדוּעִים לְהוֹעֵם עֲלֵהֶם, וְזֶה הוֹעִיל לָהֶם לְגַזְלוֹת כַּמֶּשֶׁ צַמְזִיל ג' דְרָמִים נִגְלָלוּ כו' עֲלֵה
שִׁינוּ מְלַנְזוּתֵיהֶם וְהַסְגוּתָהּ זֶה מִקְרַב הַגְּזוּלָה. אַחַ"כּ שְׁאִין צִנֵּן זְכוּת, עֲמַתָּה שְׁהַקְנִיָּה
וְעַתָּה צַמְזִיל כְּדוּר עֲלָמוֹ כַּמֶּשֶׁ וְהַעֲמָה לְמַעַן עָמִי לְנַחֵלִי הַחֵל צְרוּיִם כו' אֲנִל כַּשְׁאִין מְכִירִין
חוֹזֵן עָסוּ יִשְׂרָאֵלִים אִין צֶזֶה חִילוּל עָסוּ כִי אִין יִכְרֵן מִי עָס צַנְלוֹת :

15. Shulchan Aruch

הֵל אֵיחָהּ בְּסִלְחוֹתָהּ שֶׁל עֲשֵׂרָה נְטִיחָה
(הַסְמַחֵל יְאֻכְרֵהָ מִתְּקִין) דְּכַתְּשָׁהּ בִּן
מִת עוֹרָה הַסּוֹפֵר, וְלֹ"ע רב:
ב באחד בניסן מתו בני אהרן (1) בעשרה בו מתה
מרים ונסתלק הבהר בב"ו בו מת יהושע בן
נון בעשרה באייר מת עלי הכהן ושני בניו ונשבה
ארון ה' א' (2) בב"ה בו מת שמואל הנביא בב"ג בסיון בשלו הביכורים מלעלות
לידושלים כימי ירבעם בן נבט בב"ה בו נהרג רכנ שמעון בן גמליאל ורבי
ישמעאל ורבי חנינא סגן הכהנים בב"ו בו נשרף רבי חנינא בן תרדיון וספר
תורה עמו באחד באב מת אהרן הכהן בב"ה בו כבה נר מערכי כימי אחז ב"ו
באלול בו מתו (3) מוציאי דבת (4) הארץ בחמשה בתשרי מתו עשרים איש
מישראל ונחשב רבי עקיבא בשבעה בו נגזרה נזירה על אבותינו שימותו בחרב
וברבך וברבר ג מפני מעשה העגל ד (5) בשבעה במרחשוון עיורו עיני צדקיהו
ושחטו בניו לעיניו ה (6) בב"ה בבסליו שרף יהויקים המגילה שכתב ברוך
מפי ירמיהו בשמונה בשבת נכתבה התורה יונת כימי תלמי המלך והיה
חושך לעולם שלשה ימים ז (א) בתשעה בו ז (8) לא נודע איות היא הצרה
שאירעה בו ז (9) בחמשה בשבט מתו הוקנים שהיו כימי יהושע בב"ג בו נתקבצו
כל ישראל על שבט בנימין על ענין פלגש בגבעה ח (10) בשבעה באדר מת משה
רבינו עליו השלום בתשעה בו נחלקו בית שמאי ובית הלל:

בעזרה"י קצת מדרוש ז' שבת יום ה' לעתותי ערב
פק"ק פ"ב תקע"ד לפ"ק.

16. Derashos Chassam Sofer
R' Moshe Sofer
1762-1839

אמנם עוד יש לדקדק מאי קמ"ל קרא כלל צמה שנתן
להם לכל איש חליפות שמלות על שקרעו בגדיהם
והולכרו לאחרים תחתיהם (***) מאי קמ"ל צזה וע"כ רמז
לנו גם צזה שום רמז. ע"כ נלע"ד דאחז"ל [ויק"ר פל"ג
וצמדרש לקח טוב ר"פ וארא] צשכר שלשה דברים נגאלו
שלא שינו שמם ולשוונם ומלבושיהם ועוד זכות שמלו עמם

אמנם לעומת זה כל הגלויות אשר מעולם לא נתעוררו
מתחלה אלא ע"י שנתערכו בנוים ולמדו מעשיהם וזה בא
להם תחלה ע"י שדמנו להם צמלבושיהם ואח"כ צלשוונם
עד ששינו גם שמם צעו"ה והיינו דאחרי"ב לצי"י מקדשא
צראשונה והיינו שעורר עלינו חמת המלך אחשורש ע"י
הלך האורר המן הרע והיינו דאחרי"ב בית שני ועדיין
מקדש צנו ע"ד יערה ה' רוח ממרום ויחדש לנו לב טהור
לצנות בית שלישי מכון לשבתו עולמים וידוע כי צהמ"ק
נקרא טירת כסף [ש"ה ח' ט' ורש"י שם] והי' גבהו מאה
אמה ואפי' בית ראשון שלא הי' גבהו צבין מאה אמה
מ"מ סודו הגיע לשיעור הזה כמוצן ממ"ש צשפע טל על
פסוק עשרה עשרה הכף צשקל הקודש ע"ש. והיינו דרמז
יוסף להם ע"י שצעו"ה לכולם יותן לאיש חליפות שמלות
צמלבושי נכרים ועוד ר"ת שים מילבוש לישון ע"י"ז יותן
לצנימן צחלקו שלש מאות כסף שהם ג' צתי מקדשות
הנקראים טירת כסף צגובה מאה וע"י צן צנו מרדכי
יעשה נס שאין צזה צבין צהמ"ק אצל עכ"פ יאל צחמשה
לבושי מלכות וא"ש.

17. Dvar Avraham
R' Avraham Dov Ber Kahana
Shapiro
1870-1943

אמנם נראה ד' דברים אלו לא נאמרו כאן בתור זכות מצוה, ולכן דייק רב הונא בלשונו לומר "בשבייל ד' דברים" ולא בזכות ד' דברים, אלא שאין זה בתור זכות רק בתור סגולה והכשר, כלומר: אף שחמל ה' עליהם לגאלם לפני הזמן, בכ"ז הן מן ההכרח שבני ישראל מצד עצמם ותכונתם יהיו מסוגלים, למצער, לגאולה מצד טבע מעמדם: מן ההכרח שלפי מצבם הרוחני והחברתי יהיו מסוגלים וראוים לצאת לחפשי ולחיות חיים עם בני חורין, כלומר: שבהם עצמם לא ימצא כח הסותר לאפשרות הגאולה וחיי בני חורין, לבל יהי דמיונם לעבד גס ופרוע לשמצה, המתנשא למלוכה, אשר תרגו הארץ תחתיו ותקומה לא תהי' לו, כמאמר החכם מכל אדם (משלי ל, כא) "ותחת שלש רגזה ארץ וגו' תחת עבד כי ימלך". וביותר לפי האמור שנגאלו רק בזכות משה ואהרן, ר"ל: על יסוד העתיד שהם יתקנום ויכשירום לקבל טהרת הקדש, הלא בודאי מן ההכרח שהיו מסוגלים, למצער, לקבל השפעת הטוב. ולפי ההשקפה השטחית נראה לכאורה ההיפך, שהרי היו משוקעים בטומאת מצרים ולמדו דרכיהם כעובר הנתון במעי בהמה, ואיך היו מסוגלים לכל זה? ע"ז ישיב ר' הונא אמריו: בשביל ד' דברים, ר"ל: אף כי היו עבדי עולם שקועים בטומאת מצרים, "הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז", בכ"ז נשמרו בלבבם הרבה מרוח אבותיהם הקדושים, נשמרו בלבבם רוח האחדות, חפץ שמירת קיומם וקיום מורשת אבות. ואם לא יכלו הרגשות הללו להתגלות אצלם בענינים רמים ומעשים נשגבים, בהיותם מעונים תחת יד הנוגש ו"אימא קדישא לא הוה בהדייהו" – הנה מצאו להם הרגשות הללו את הביטוי היותר עז ומובלט (אולי היחידי לפי מצבם) במאונם העז לשנות את שפתם ושמותיהם בכדי להבדל ע"ז מן המצרים לחטיבה בפני עצמה מיוחדת ונבדלת, למצער, בלשונה ותלבתה, כאמרם: "ויהי שם לגוי גדול" – מלמד שהיו ישראל מצוינים שם". הדבר הזה, שכשהוא לעצמו ערכו קל שלא בשפה ושם

18. R' Betzalel Rudinsky

ויהי שם לגוי, מלמד שהיו ישראל מצויינים שם

יש מן האחרונים שדרשו לגנות, ומילת מצויינים לפי דעתם פירושה רצו להיות מפורסמים בין המצרים ומלומדים בחכמתם, ואף שראיתי כן לגברא רבא בעל מנחת אהרן, עם כל זאת לא אכחד שנראה כמתנגד להא דאיתא בתנא דבי אליהו רבה (פרק כג) שישראל נתקבצו יחד וכתרו ברית שלא יניחו ברית יעקב אביהם ולא ילמדו לשון מצרים מפני דרכי עבודת אלילים. ואחרי רואי גם כן להגרי"ש אלישיב זצ"ל בהגדה שלו שפירש "מצויינים" להיפך, שהיו מיוחדים ושונים בלשונם ובשמן ובלבושם, ובזכות זו נגאלו כדאי' בחז"ל.

וכיון דאתא לידן נימא בה מילתא, דנראה לענ"ד שלא היתה הזכות רק עצם מה שנבדלו מהמצרים ולא נתבוללו בהם לגמרי, אלא שבזה הראו גם תוקף אמונתם שיזכו להגאל, כי אם היו מתייאשים לגמרי מן הגאולה הדעת נותנת שהיה להם להתבולל לגמרי עם המצרים ובוזה היתה להם תקווה להמלט ממעמדם כעבדים, וזהו לימוד זכות נפלא על אותו הדור.

האחדות והייחודיות

ההצטיינות של העם היהודי בהיותו ערך בגלות מצרים, באה לביטוי, לפי חז"ל, בארבעה דברים שהקפידו עליהם בני ישראל: לא שינו את שמם, לא שינו את לשונם, היו גוררים מעריכות, ולא היו בהן דילטורין – מלשינים, מספרי לשון הרע. (ויקרא רבה לב ה).

כאשר אנו מתבוננים בכך – אנו מגלים קו משותף המתבטא בכל ארבעת הדברים הללו: שמירת האחדות והייחודיות של עם ישראל, כאיש אחד בלב אחד. עם ישראל ראו את עצמם כיהודה אחת: לא היה בהם מי שניסה לוותר על הייחוד של היותו בן ישראל, גם אם ייחד זה הסב להם סבל כה רב.

על כן הקפידו לשמור את שמותיהם, כאשר השם הוא סמלו הייחודי של האדם, במדרש אנו מגלים כי לשמותיהם של היהודים היתה משמעות מרכזית של היותם עמו של הקדוש ברוך הוא, השומרים על ייחודם ושמים בו את מבטחם: ראובן – על שם "ראה ראיתי בעני עמי", שמעון – על שם "שמעתי את נאקתם", וכן הלאה. וכמובן שישנה משמעות לשמות רק כל עוד שומרים גם על הלשון, לשון הקודש, המייחדת אותנו מכל אומה ולשון.

עם ישראל הקפידו לשמור גם על התא המשפחתי, על המסגרת המשפחתית, למנוע התקשרות כלשהו עם המצרים ונישואי תערובת והתבלבלות, וגם שמרו על האחדות ועל אחוות אחים, (למעט מקרים חריגים כמו דתן ואבירם כפי שכבר נזכר). וכפי שאנו מזכירים גם בהגדה, "בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה", שבעים בלשון רבים אבל היו כנפש אחת, מלוכדים, בלי מוסרים ומלשינים, כאיש אחד בלב אחד. הרב קוק זצ"ל אף מגדיר כי לכל ישראל יש נפש אחת, כללית, המחולקת לגופים רבים.

כל זאת בא לביטוי כבר בתחילת ספר שמות, ברמו: "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" – גם כשהם באו מצרימה שמרו על השמות ועל המשמעות שלהן בלשון העברית. "כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש" – שבעים שהיו כנפש אחת, "איש וביתו באו" – שמרו על המסגרת המשפחתית היהודית. (וראה ברמב"ם איסור יב ז, שנישואי תערובת גורמים "להדבק בעכו"ם שהבידלנו הקב"ה מהם ולשוב מאחרי ה' ולמעול בו" וכו').

התנאי לגאולה הוא אחדות ישראל, משום שבעורת האחדות ניתן לשמור על הייחודיות, ולשמר את הצביון המיוחד של עמנו, שמכוחו זכינו להיגאל. כי אם אין בינינו אחדות – הרי אנו איננו אומה.

(ומעניין לציין את דברי הראשונים בדין מוסר, שהוא חמור יותר מכל רודף – למרות שלא תמיד מדובר במעשה רדיפה בפועל, בהלכות עדות פ"א הל"א מביא הרמב"ם "המוסרין... לא הצריכו חכמים למנותן בכלל פסולי עדות, שלא מנו אלא רשעי ישראל, אבל אלו... פחותין הן מן העכו"ם... מורדין ולא מעלין ואין להן חלק לעולם הבא", וכן בהלכות תשובה פ"ג הל"ב כותב הרמב"ם שאין להם חלק לעוה"ב. והש"ך בחו"מ שפ"ח מביא דעות הראשונים שהמוסרין גרועים אף מחיות רעות שאינן פוגעות בבני מינן, וע"כ מותר להרוג המוסרין גם לאחר שסיימו את הרדיפה ע"ש).

הרעיון הזה רמו גם בדברי משה רבינו. כאשר הוא בא להפריד בין דתן ואבירם הניצים, אומר לו אחד מהם: "הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי", ואז מגיב משה ואומר: "אכן, נדע הדבר" (שמות ב יד). הוא אינו מתכוון רק על פירסום אותו מעשה שהרג את המצרי, אלא בעצם על כל השיעבור. אומר משה בצער: אכן, עתה נדע לי אותו דבר תמוה כל כך, מדוע ישראל סובלים מכל האומות. שכן אם אין בינינו אהבת ישראל מלאה, ואח שלי עלול להסגיר אותי לידי השלטונות המצרים מפני שנחלצתי להגן על יהודי – זו הסיבה לשיעבוד הממושך של עמנו. כי רק אחדות יכולה להביא לגאולה של עם, רק כאשר ניתן לקרוא להם "נפש" בלשון יחיד, כפי שהיה גם במעמד הר סיני – ייחוד שם ישראל נגד ההר" (שמות יט ב). ומביא רש"י: כאיש אחד בלב אחד.

19. Hagaddah Yachel Yisroel
R' Yisroel Meir Lau
ב. 1937

21. R' Dr. Yehudah Cooperman

כאמור. 17. אחת מארבע המעלות שבזכותן נגאלו מצרים לפי מכילתא דרבי ישמעאל, מסכתא דפסחא, בא פרשה ה: רבי אליעזר הקדר אומר: וכי לא היה בידם של ישראל ארבע מצוות שאין כל העולם כדאי בהם? – שלא נחשדו על העריות, ולא על לשון הרע, ולא שינו את שמם ולא שינו את לשונם... לפי דברי רבינו "והוצאתי" כנגד לשון הרע, וכן הלאה. יצויין כי רבינו מפרש את איסור לשון הרע בתחום גילוי 'מיסתורין', כלומר, הלשנה לשלטונות המצריים, לעומת איסור לשון הרע ורכילות בין אדם לחבירו, ועיין רבינו ריש חומש שמות (ב, טו ד"ה וישמע פרעה את הדבר הזה) ועיין עוד רבינו דברים כג, י (ד"ה ונשמרת מכל דבר רע) שם פירש 'לא רחוק לומר שכוונת הפסוק לא לגלות מסתורין של מלחמה'. 18. כלומר, ברכת

20. Sfas Emes

שלא אחד בלבד עמד עלינו
לכלותנו

האדמו"ר רא"ם מגור אמר בשם אביו בעל השפת אמת בדרך רמו:
"שלא אחד" – בגלל שאין אנו מאוחדים יחדיו, "בלבד" – דבר זה בלבד
"עומדים עלינו לכלותנו", עלול לחמיט עלינו כליח.
(ליקוטי יחזקאל)

22. *Meshech Chochma*
R' Meir Simcha of Dvinsk
1843-1926

ובזה נקבע כנפש בניו קישור טבעי להשתוקק אל ארץ אבותיהם ולחשוב עצמם כגרים. וזה (דברים כו, ה) "ויגר שם" — מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע אלא לגור שם (ספרי שם). פירוש, מלמד לדורות בכל גלות וגלות ההנהגה, שידעו שלא ירדו להשתקע רק לגור עד בוא קץ הימין, והיה נחשבים בעיני עצמם לא כאזרחים. וכן צוה יוסף (בראשית נ, כה) "פקד יפקד (א-להים אתכם, והעליתם את עצמותי מזה)". וכן כל השבטים, שבזה הניחו שורש גדול בלבב ישראל. ולכן (שמות א, יב) "ויקוצו מפני בני ישראל" — שהיו נחשבים בעיניהם כקוצים (סוטה יא, א) — שכמו שהקוף אינו נסבך ועושה שרשים בשאר נטעים ואילנות, כן היו נחשבים ישראל, שלא דימו את עצמם למצרים והיו נפרדים בתכונותיהם ובהרגשתם, עד כי היו בעיני המצרי כקוף¹⁰. ומזה למדו גדולי האומה — ובראשם עזרא ואנשי כנסת הגדולה — שגדרו וסייגו האומה ב"ח דברי¹¹, להיבדל

כו, מד ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם להפך בריתי אתם כי אני ה' א-לקיהם.

הענין הוא, שנתבונן קצת בדרכי ההשגחה העליונה קצת מה שיוכל להבין. וזה, כי כאשר גזרה החכמה העליונה אשר ישראל יתנוודרו בארצות, שנים רבות מאוד מאוד, עד זמן אשר חקקה המטרה הא-לקית, אשר לבא לפומא-לא גליא¹, חשבה אופנים ותחבולות אשר ישראל יתקיימו לגוי ולא יתבוללו בעמים. והעירה על זה גדולי האומה לעשות בזה גדרים סייגים, אשר האומה תתקיים בשאון גלי הים ולא תטבע

במצולות הסער השוטף ברוח אמיץ וכביר. והנה הראשון המורה דרך ומלמד ראשי האומה² הוא אבינו הזקן יעקב, אשר ראה את אשר יקרה אותנו באחרית הימים³, חשב אשר אם יהיה שבעים איש בגוי חזק ואמיץ כמצרים מלפנים, הלא יתבוללו ויתבטלו אחד ברבבות רבבה. חשב תחבולה ועצה, אשר בניו יהיו מצויינים שם בבגדיהם ובשמותם⁴. ולכן היו ישראל לגוי בפני עצמו⁵. ואם היה יעקב, אבי כל שבטי ישראל, קבור שם, הלא היו מתיאשים מארץ כנען והיו משתקעים במצרים ומחשיבים אותה לארץ מולדתם, והיה בטל יעוד האלקי עליהם, כי לא יהיה זרע אברהם רק חלק אחד מעם מצרים⁶. לכן צוה בכל עוז לקבור אותו בארץ כנען (בראשית מז, כט-לא), וידעו כי אבות האומה ויחוסה הוא בארץ כנען [שכאשר ידעו מעלתו, היו משתוקקים לקבורו וחשבוהו כאשר הוא למזבח, כמו שאמרו מה מזבח מכפר וכו'⁸. ועיין במדרש שלא יעשו אותו עבודה זרה, יעויין שם⁹].

1. את שמלותם... 5. דברים כו, ה "ויהי שם לגוי" — מלמד שהיו ישראל מצויינים שם (ספרי). 6. כי אף הגדרים והסייגים לא היו מועילים לעולמי עד לשמור על יחודה של האומה בין הגויים, בלי השאיפה לחזור לארץ הקודש, בה ורק בה אפשר לקיים את התורה בשלימותה. 7. של יעקב אבינו. 8. כתובות י, ב מזבח מזיח ומזין מחב ומכפר, מזיח גזירות ומכפר עונות. ובבראשית רבה יד: "מן האדמה" — ממקום כפרתו נברא, ככתוב "מזבח אדמה תעשה לי". ובאותו ענין באבות דרכי נתן כו: כל הקבור בארץ ישראל כאילו קבור תחת המזבח, לפי שכל ארץ ישראל ראויה למזבח. 9. בראשית רבה צו, ו דבר אחר, מפני מה ביקש יעקב אבינו שלא ליקבר במצרים? שלא יעשו אותו עבודה זרה, שכשם שנפרעים מן העובד, כך נפרעים מן העבד. 10. לא כדבר הדוקר, כי אם כמרכיב אשר אינו קשור בהם קשר מהותי. 11. שבת יג, ב

2. כיצד אומה זו תוכל להתקיים בין שבעים האומות בעזרת גדרים וסייגים (כפי שרבינו יבאר להן, יעקב למד את העיקרון שבגדרים וסייגים מאברהם אבינו — עיין בפירושו רבינו לשמות יב, כב ד"ה ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר). 3. בראשית מט, א: "ויקרא יעקב אל בניו, ויאמר, האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" — ביקש לגלות את הקץ (רש"י), לקץ הימים בבוא הגואל (ספורנו) הם ימות המשיח... כי לדברי הכל "אחרית הימים" ימות המשיח הם (רמב"ן). 4. מכילתא, מסכתא דפסחא בא פרשה ה: רבי אליעזר הקפר רבני אומר, וכי לא היה בידם של ישראל ארבע מצוות שאין כל העולם כדאי בהם — שלא נחשדו על העריות, ולא על לשון הרע, ולא שינו את שמם ולא שינו את לשונם, עכ"ל. על לבוש מצאנו בלקח טוב לווארא ו, ו: כנגד די זכויות שבידם. שלא שינו את לשונם, ולא חילפו

23. Vayikra 18:3

כַּמַּעֲשֵׂה אֶרֶץ־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבַּתְּמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּכְמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־כְּנָעַן אֲשֶׁר
אֲנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבַחֻקֹּתֵיהֶם לֹא תֵלְכוּ:

You shall not copy the practices of the land of Egypt where you dwelt, or of the land of Canaan to which I am taking you; nor shall you follow their laws.

24. Rambam

Hilchos Avoda Zara 11:1

It is forbidden to follow the customs of the idolaters, or to imitate them neither in dress nor in hair-trimming and like customs, for it is said: "And ye shall not walk in the customs of the nation which I cast out before you", and it is also said: "And in their customs shall ye not walk", and it is, moreover, said: Then take heed to thyself that thou be not snared by following them—all of which pertain to one subject admonishing them not to be like unto them. Forsooth an Israelite shall be separated from them, and be recognized by his clothes and in his conduct as he is different than they are in education and tendencies. For even so it is said: "And have set you apart from the peoples, that ye should be Mine". An Israelite shall not wear a garment of a design particularly adopted by idolaters, nor raise hair-locks as their hair-locks; not shave the sides and leave the hair in the middle, such as is called a queue, nor shave the hair opposite his face, from ear to ear, and leave the locks at the back of his head as they do. He shall not build public places of the same design and architecture as are the palaces built for idolatry in order to attract a crowd as they do.

פרק אחד עשר

א אין "הולכין בחקות העובדי כוכבים ולא מדמין להן לא במלבוש ולא בשער וכיוצא בהן שנאמר ולא תלכו בחקות הגוים. ונאמר ובחקותיהם לא תלכו. ונאמר השמר לך פן תנקש אחריהם. הכל בענין אחד הוא מזהיר שלא ידמה להן. אלא יהיה הישראל מובדל מהן וידוע במלבושו ובשאר מעשיו כמו שהוא מובדל מהן במדעו ובדעותיו. וכן הוא אומר ואבדיל אתכם מן העמים. [א]לא ילבש במלבוש המיוחד להן. ולא יגדל ציצית ראשו כמו ציצית ראשם. ולא יגלח מן הצדדין ויניח השער באמצע כמו שהן עושין וזה הנקרא [ב]בלורית. ולא יגלח השער מכנגד פניו מאזן לאזן ויניח הפרע מלאחריו כדרך שעושין הן. *ולא יבנה מקומות כבנין היכלות של עכו"ם כדי שיכנסו בהן רבים כמו שהן עושין. וכל העושה אחת מאלו וכיוצא בהן לוקה;
השגת הראב"ד
*ולא יבנה מקומות כבנין היכלות עכו"ם. א"ל איני יודע מהו זה אם יאמר שלא יעשה בהם צורות כמו שהן עושין או שלא יעשה שם חמנים

25. Smag

ג

שלא¹ ללכת בחוקות הגוים, לא במלבושיהם ולא במנהגיהם, שנ'², לא תלכו בחוקות הגוי וגו', ונא'³, ובחוקותיהם לא תלכו, ונ'⁴, השמר לך פן תנקש אחריהם וגו', הכל בעניין אחד הוא מזהיר, שיהא ישראל מובדל מן הגוים במלבוש בדיבור⁵ במנהג, וכן הוא אומר⁶, ואבדיל אתכם מן העמים.

ישראל⁷ שהיה קרוב למלכות וצריך לישב לפני מלכיהן הרי זה מתנאה במקצת כמנהגן⁸, כדאמרי' התם בסוף סוטה⁹, אבטולם בר ראובן התירו לו לספר קומי כדרך הגוים, מפני שהיו קרובים למלכות. ובתוספתא דשבת¹⁰ מונה כל מה שהיתה קבלה ביד חכמים מחוקותיהם ודרכי האמורי¹¹.

26. Maharik
R' Yosef Colon
1420-1480

קצור ופסקי השורש

על דבר המלבוש המיוחד לחכמי הגוים, והיא הקפא"ה שהיא ארוכה עד לארץ פנים ואחור ופתוחה מן הצדדין, אם אסור הישראלי החכם בחכמה ההיא ללבושה, ואם יש בזה משום ובחקותיהם לא תלכו. — אין לאסור משום חקות הגוים אלא באחד משני ענינים, האחד הוא הדבר שאין טעמו נגלה והעושהו נמשך אחריהם ומודה להם, אחרי שהוא עושה הדברים התמוהים כמו שהם עושים. והשני הוא הדבר אשר יש בו צד פריצות גדר הערוה והצניעות ונהגו בו הגוים, וזה הדבר אסור לישראל לעשותו בשכונתו כדי להדמות אליהם בלבד ולא לתועלת ידועה. אבל בלבישת הקפא"ה הנז' אין איסור, שאין זה דומה לאותם הדברים הנז', שהרי טעם לבישתה ידוע הוא שהיא לסימן ללבושה שהוא מן המשיגים בחכמה ההיא, ואין לתלות לבישתה אלא בתועלת ממנה אם מחמת הכבוד אם מחמת ריוח ממון שמתוך כך יצא לו שם בחכמה ההיא.

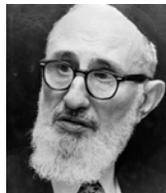
הלכות חוקות הגוים

סימן קעח

27. Rema 178:1

שלא ללבוש כמלבושי גוים. ובו ג' סעיפים:

א [ה] א [כ] אין הולכין בחוקות הגוים [הגה] (ב) ולא מדמין להם (ג) ולא ילבש מלבוש המיוחד להם (א) א [ב] ולא יגדל ציצית (כ) ראשו כמו ציצית ראשם (ג) ולא יגלח מהצדדין ויניח השער באמצע (ד) ולא יגלח השער מכנגד פניו מאוזן לאוזן (ב) ויניח הפרע (ג) ולא יבנה (ב) מקומות כבנין היכלות ב של עבודה זרה כדי שייכנסו בהם רבים כמו שהם עושים (ג) הגה (ד) אלא יהא מוגדל מהם צמלצושו וצשאר מעשיו (ד) וכל זה אינו אסור אלא בדבר שנהגו בו הגוים לשום פריצות כגון שנהגו ללבוש ג מלבושים אדומים והוא מלבוש שרים וכדומה לזה ממלבושי הפריצות (ד) או בדבר שנהגו למנהג ולחוק ואין טעם בדבר דאיכא למיחש ביה משום דרכי האמורי ושיש בו שמך עבודה זרה מאבותיהם ד אצל דבר שנהגו לתועלת כגון שדרכן של כל מי שהוא רופא מומחה יש לו מלבוש מיוחד שניכר בו שהוא רופא אומן מותר ללבושו וכן שעושין משום כבוד או טעם אחר מותר (ד) ולכן אמרו (ד) שורפין על (א) המלכים ואין בו משום דרכי האמורי:

28. Nefesh Ha'Rav
R' Yosef Dov Soloveitchik
1903-1993

ב] ובענין לבישת מלבושי נכרים אמר רבנו פעם (בלמדנו מס' שנהדרין), שללבוש מלבוש המיוחד לאומה פרטית (כשמלה צרפתית, וכדו') — זהו הנקרא חוקות הגוים, אך להתלבש כמלבוש כל אנשי התרבות המערבית, שאין כאן לבוש המיוחד לשום אומה ולשון פרטית, נראה שאין בזה איסור. [עיי' בס' דברי השקפה, עמוד רכו.].

29. Igros Moshe
R' Moshe Feinstein
1895-1986

סימן פא

תשס"ב

בדבר מלבושים שבמדינה זו אם יש חשש איסור מלבושי נכרים והבאים ככאן מפולין אם רשאים ללבושן

י"ד מרחשון תשי"ג.

מע"כ ידידי הרב המופלג מהר"ר בנימין זוקער שליט"א.

בענין המלבושים שבמדינה זו שאין חלוק בין ישראלים לנכרים אם מחייבין בני פולין שבאו לפה וגם הנולדים מהם בפה ללבוש אותן המלבושים שהיו נוהגין בפולין מצד האיסור דמלבושי נכרים ואף שהאב כבר שינה בכואו לפה היה זה באיסור שנשאר האיסור כדאיתא בח"ס תאו"ח ס"ט קנ"ט. והעולם כמעט כולם נוהגין היתר אף יראי ה' אם יש ממש בהיתרם.

הנה שיטת מהרי"ק בשורש פ"ח שליכא שום דין שנצטרך ללבוש בגדים אחרים מהנכרים ורק אם לבישת הנכרים הוא פריצות ודרך גאווה והישראלים הנהיגו שלא ללבושם יש בזה האיסור. וכן אם הוא בלא שום טעם וצורך אלא לחוק הבל ושטות אסור שהלבישה בזה מראה שהוא רק להדמות אליהם דאל"כ למה יעשה כדברים התמיהין האלה ובוה משמע שאסור אף שלא הנהיגו עדין ישראל כלום. ופסק כן הרמ"א בסי' קע"ח אך הרמ"א נקט בטעם איסור ענין השני כשלבשתן הוא בלא טעם וצורך טעם אחר דאיכא למיחש שיש בו משום דרכי האמורי ושיש בו שמץ עכו"ם והוא מהר"ן ע"ז דף י"א שכתב שלא אסרה תורה אלא חוקות של עכו"ם ודברים של הבל ובטלה וכולן יש בהן צורך עכו"ם עיי"ש. ואפשר שפליגי בדבר שאין שייך כלל חשש שמץ עכו"ם ונחוש. שלמהרי"ק יהיה אסור ולהר"ן ופסק הרמ"א יהיה מותר.

ועוד חידש מהרי"ק קולא שאף באלו שהוא בלא טעם וצורך אלא לחוק הבל ושטות אינם אסורין אלא כשהוא עושה כדי לדמות אליהם ולא לתועלת ידועה והוכיח זה מתוספתא שתניא האומר אל תפסוק בינינו מן תפסק אהבתנו יש בו משום דרכי האמורי ואם מפני הכבוד מותר הרי לך דכל שהוא משום תועלת וכבוד מותר אע"ג דהרגילו בו אמוריים משום חוקים ומטעם זה התיר הקפ"א לרופאים אף אם היה באופן האסור בלא זה כגון אם היו לובשין משום חוקים או בגד שיש בו נדנדוד פריצת צניעות וענוה

דמ"מ כיון שהוא לובש לתועלת מותר. (ובזה אפשר שיש להצריך שיהא ניכר שעושה רק לתועלת ולא מחמת שרוצה להתדמות לעכרים כדהבאת ממהר"מ שיק. ואין מובן לשון שיהא מוכרח מתוך מעשיו שהבאת ממהר"מ שיק שזה א"א להכיר מתוך הלבישה אלא הכוונה נראה שידוע לכל שיש בהלבישה תועלת וממילא הוא כאנו שהדי שבשכיל התועלת הוא לובש ולא מצד התדמות לעכו"ם.) חתו גם כוונת הרמ"א כיון שהביא זה ממהרי"ק ובמהרי"ק מפורש כן. וא"כ ששום שאין שום שמץ איסור בסתם בגדים שלובשין במדינה זו אף שגם הנכרים לובשין בגדים אלו מדין מלבושי נכרים דאין בהם חשש שמץ עכו"ם ונחוש וגם לא דבר תמוה אלא לגוי וכדומה.

וגם בליז אין שייך איסור מלבושי נכרים דהא כמעט כל בני ישראל לובשין מלבושין אלו וא"כ מי אומר שהם מלבושי נכרים והישראלים לובשין בכאן במלבושיהם ומדוע לא נאמר שמתחלה הם גם מלבושי ישראל דלא נקבע כלל מתחלה להנכרים ואח"כ גם להישראלים דמתחלה הא נעשו גם לישראלים. ולכן אף להגר"א בבאורייו סוף סק"ז שפליג על הר"ן ומהרי"ק והרמ"א וסובר דבכל מלבוש המיוחד לנכרים אסור ג"כ הא מתיר בגדים שהיינו לובשין בלא"ה מ"י לא בשביל שהנכרים לובשין באלו אף שקדמו הנכרים ללבושן וכ"ש באלו הנכרים במדינה זו דלא קדמו הנכרים כלל דמתחלה הם גם לישראלים כמו לנכרים שליכא איסור.

וא"כ אף אלו שבאו מפולין לכאן רשאין להתלבש בבגדים שלובשין בכאן דכיון שאין איסור כלל וגם הא לא נחשבו מלבושי נכרים כלל הרי הוא כמשנה מבגדי יהודים שבמקום אחד לבגדי יהודים שבמקום אחר שאין שייך בזה שום חשש איסור. ואף שבגדי המקום שבאו משם היו לאיזה זמירות יתירה כמו מקומות שלא לבשו אלא בגדי משי מצד חשש שעסנו או שלבשו בגדים ארוכים שהוא לצניעות יתירה וכבגדי ת"ח כיון שעכ"פ ליכא איסור ללבוש בגדי צמר וליכא פריצות בבגדים שלובשין בכאן והוא בא להשתקע כאן ואין דעתו לחזור רשאי לנהוג אף כקולי המקום שבא לשם כדאיתא בש"ע יו"ד סי' רי"ד סי' ב' ובש"ך שם סק"ח ובמג"א סי' תס"ח סק"ט אף שהיה מנהג קבוע בכל המקום. ואם לא היה מנהג כל המקום רק אבותיו נהגו ללבוש בבגדי ת"ח ובגדי משי אין חיוב כלל על הן להתנהג בתומרות אביו כדואריך בזה התו"י בסי' קכ"ו. ומה שהבאת שחייבים בני ישוב חדש להתנהג במנהג העיר שיצאו משם רוב בני ישוב החדש. הנה לא שייך זה אלא בבאו מתחלת הישוב במקום

החדש הרוב מקום הוא אבל בבאו מקצת שממקצת הראשון כבר נסתלקו חומרי המקום הוא לא יאסרו שוב אף כשנתוספו במשך הימים עד שהיו הרוב. וראיה מהח"י שם שלדעת קצתם שסברו שכיון שכברו אנשי הקהלה מהעיר והיו מיואשים שתבנה העיר בטלו חומרותיה והנהגותיה ואף שתחזור ותבנה אפי' בדור הזה לא יתחייבו לאשר ולקיים מנהגים הקדמונים והשיב להם רק שהצבור לא נתיאשו מלהחזור משמע שהודה להם שאם נסתלק מהם חיוב מנהגם לא יתחייבו שוב וכ"ש בכאן שהוא במק"א שכבר נעשה על מקצת הראשון שם קהל אחר שלא יתחייבו שוב אף כשנתוספו מקצת מקצת עד שנעשו הרוב.

ובכלל במנהגי הבגדים יש להסתפק טובא אם יש לזה חשיבות מנהג כיון דאין בזה חשש ממש ולא עדיף ממנהג דאין רוחצין שני אחין בכבול ויצאיה בקורדקסין בשבת בבדי וישיבה על ספסלי נכרים בשבת בעכו בפסחים דף נ"א שאינם בדין מנהג ממש וגם מסתבר שלא היה מנהג הבגדים ע"פ חכם לכל המדינה שינהגו כן דלא מסתבר שיתקנו להתנהג לאסור ללבוש בגדי צמר שסתם בגדים שבתורה הם צמר או פשתים אלא שת"ח נהגו לעצמן לסלסול בעלמא והותחלו גם הרבה מהעם להתנהג כן מעצמן וכן היה זה בבגדים ארוכים כת"ח שודאי לא הנהיגו זה בדרך מנהג לאסור בגדים קצרים אך הנהיגו מעצמן. וא"כ ודאי קיל מנהג כזה שאין לחייב להתנהג כן במק"א.

אבל הבגדים שיש בהן פריצות ממש שנעשו מחדש בבגדי נשים אף שבעוה"ר כיון שגם הישראליות מלובשות בהן גם מתחלה אין להחשיבן מלבושי נכרים מצד עצמם הבגדים אבל עצם הפריצות אולי יש להחשיבן מחוקות העכו"ם וממילא יש לאסור בגדים אלו לישראליות לבד ענין הפריצות מצ"ע גם מצד מלבושי נכרים. ומה שמצריך מהרי"ק בנדנדוד פריצות ודרך גאווה גם שפרשו הישראלים ממנו משום צניעות שמשמע דבלא פרושו ממנו ליכא איסור ולא אמרינן דיאסר משום דהפריצות גופה הוא חוק העכו"ם. אפשר הוא רק בנדנדוד פריצות כהא דבגדים אדומים וכדומה אבל בבגדי פריצות ממש אפשר אף בלא הנהיגו עדין לפרוש ואף בלא פרושו יש לאסור. וצ"ע באיסור זה. אבל למעשה הא ודאי בגדים אלו יש לאסור על הנשים מצד עצם הפריצות אף אם נימא שליכא בהו האיסור משום מלבושי נכרים. ובמלבושי אנשים אין שייך זה.

ידידו.

משה פיינשטיין

וג"כ ואלה שמות וא"ו מוסיף על ענין ראשון וימת יוסף (בראשית נ כו) ואלה שמות שצוה להם שלא ישנו שמותם, ואמר להם אע"פ ששינו שמי וקורין אותי צפנת פענח (שם מא מה) אתם אל תשנו שמותיכם.³

יא

מהרש"ם

חא"ה סימן י

שו"ת

אבל אין צמניעו עון וחסא אס אין עושים כן, זה אינו שהרי אמרו צירושלמי פ"ק דיומא ה"א כל דור שלא נבנה בית המקדש צימיו כאלו נחרב צימיו, והיו כמעט בגאולה, ועי' ברכות נ"ב ע"א ג' דברים מקרין ימיו של אדם וכו', משום דכתיב צהא אריכה ימים ומונע מהם, וכבר כתב הר"ם צימיו בהקדמתו לח"ב הקדמה י"ח ובעקדה ריש מגילת איכה כי השרת המונע יחשב למוציא מכה אל הפועל, וא"כ מניעת הטוב הוא כפועל רע, [ומזה יש לדון צימ"ה הרמ"א יור"ד סי' של"ט ס"א צ"ש ש"ג דהשרת המונע לא הוי מעשה ואכמ"ל], וצ"ש דשבת קמ"ט ע"ב כל שחבירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחילתו של הקדש, מ"ל וכו' מהכא גם עונש ללדיק לא טוב אין לא טוב חלל רע וכתיב לא יגורך רע ע"ש, הרי מבואר כי מניעת הטוב הוא בכלל רע וכיון שצמניעו שגוי השם נחשב לזכות, נשמע מזה כי שינוי השם נחשב לחטא, וכמעט בגאולה בידים דמי, וא"כ אין לנו להניח צמקום הקודש והלדק אשר שם אלו עומדים לבקש רחמים על גאולתו ופדות נפשו להיות שמה מקום הרשע למכרת עון.

הקושי כבר קדמו בגאון המונע אצד"ק סטאניסלוי בספרו צ"ל חא"ה סי' ה', והנה לשי' הר"ן דקדושת ציב"כ דרבנן. מ"מ איסור נתיחו מדאורייתא, כדמוכח מהרמב"ם במנין המלות דכלל לא תעשון גם ציב"כ וציב"ד, אך צ"ב י"ל דלהרמב"ם סובר בהרמב"ן דקדושתו מה"ה (ועפ"מ"ג סי' קל"ב סק"ו צ"ב) אבל לענ"ד הרי הא דשל כרכים אינו נמכר משום דשמה יש א' בסוף העולם שאינו מסכים, כדאי צירושלמי וצפוסקים, ובדאי חש רחוק הוא שיהן א' כנגד מחילת כולם, וא"כ קשה שיתבטל כרוצ, וי"ל דממונו לא בטל, אבל אכתי קשה דע"פ יופקט האיסור כמ"ש צ"ש"ם דצי"ה ל"ח, ועי' צע"ה צמירושיו סוף סוכה ושו"ת ארי' דצ"ע חא"ה סי' ו' צאורן, וי"ל דדמיא לעוממת משא דלא בטל משום דמי"מ הוא נושא, וה"כ בדאי יהנה הקונה גם מחלקו של זה, והרי צח"ס צבורות כ"ג כי זכרו רק מדרבנן א"כ גם הא דשל כרכים לא נמכר הוא רק מדרבנן, לכן שפיר י"ל דמדאורייתא מנמא צנגעים דשפיר אפשר לנתון אותו מה"ה, אבל יש להקשות כן לפי הס"ד אליבא דרי' דממעט רק מקום מקדש והא במקדש בדאי א"א צנח"ה.

סימן י

צ"ה צ' פנחס תרנ"ז צרעון
 לברכ מו"ה בן ציון וועזעל נ"י אצד"ק קארנשטאט, צמדניח זיבענצבערגט.

מכתבו הגיעני, וע"ד שאלתו באשה א' נכבדה שנדבה להקדיש מעשי ידי לציב"כ, וארגה מכסה של משי שיהי מונח על העמוד צמקום עמידת הש"ץ לתפלה, ותפדה צאחיות של שש ומשי "כתר תורה" וצחאר חצי עגולה חפורות צחוטים מוחכבים חיבות יתקבל צרחמים ובראון את תפלתו, צאחיות לשון הקודש, ועל שולי המכסה תפרה את שמה בלשון וכתב גרי, והמכסה עולה צשויו מאה קראכטען, ורבים מוחים יען שכתבה את שמה בכתב בלשון גרי, ור"מ רח לתשי מהר"ם שיק סי' קע"א ושערי אדק סי' קל"ט שאסרו צמלצות בלשון עכו"ם, ויודד דצ"ד שחפרה מקודם בלשון הקודש בקשה לקבלת התפלה, לא שייך העעמים שכתבו שם.

ולענ"ה צ"ה שחפרה את שמה כפי שהוא בלשון עברי, ורק שהכתב הוא גרי, אז יש מקום ללדד מהעעמים שכתב ר"מ, אבל צ"ה ששינתה את שמה ולגינה אותו צכיוו כפי שקורין העכו"ם כהוב צה"ז, הרי יש צ"ה פוקה ומכשול להיות בכלל מעכבי הגאולה, שהרי ח"ל מנו זאת בין זכויות ישראל צמלרים שנגאלו צשזיל שלא שינו את שמם, והיא שצמדד לצבותיו, ועי' שו"ת מהר"ם שיק סי' קס"ט שהתמרמר מאד על המנהג הרע הזה שמשנים שמותיהם, והציא כמה ראיות לזה ע"ש, ואין לומר דהגם שד"י נחשב לזכות צשעת וי"מ,

משום לא תעשון כן, ועפ"י הגו צ"ל דאחי עשה ודחי ל"ת כמו שהוכחתי מהמשנה דסנהדרין הג"ל דמה"ת נתפסים באיסור עי"ה, אולם יש לעיין אם משום כבוד שמים ומדרבנן ע"כ רק יגנו

31. Maharsham
 R' Sholom Mordechai
 Schwadron
 1835-1911

ועצתי אמונה צ"ה שקשה הדבר לפני להפסיד לקרוע משם החפירות ההם, נכון הדבר לארוג עוד יריעה קטנה ככך יאש משוצלת בחפירות אחיות של שמה בלשה"ק, ולחפרו מסביב על המקום של חפירות אחיות של שמה בלשון גרי, ויהיו אחיות לשה"ק למכסה עתיק ע"ג מקום אריגת שמה בלשון גרי, וגם אס לא יחי תפור ומחובר רק בלד מעלה וצלדים קלת באופן שיהי חופה תמיד ותלוי צמקום ההוא אין חשש יחור, וצ"ה יהי לכסות עינים גם נגד שרי המדינה אס יודע להם, לבל יקצפו עלינו כפי שכתב ר"מ, כי הלא נודע גם להם אשר לשה"ק היא חציבה לנו והיא עולה על כולנה, וצ"ה יהיו הקולות נחללים, ומער המריבה לא יתך ארלה, וכל העם על מקומו יבוא צשלוס.

וגם באופן שלא שינתה שמה בלשון רק בכתב נכון הדבר לעשות כן כ"ל, למען ידעו הרואים כי חועבה הם לנו לשונות אחרים צמקום קדשנו וצ"ה יהי תפארה לשה"ק שהוא יהי תלוי למכסה צאחיות עבריות את שם המנדבה ע"ג המקום על שם הגארג צאחיות גרי צשולי היריעה כהיא, ולגדוד גדר להלאה לבל יוסיפו צני עולה לעשות כהנה וכהנה, וכרס שגפרלה צמנינו חומרים לה גזור, ולמען דעה כל עמי הארץ הוד והדר כתבי ולשונות העבריות כי חיות הנה, ולהם משפט הצבורה להיותם ראשים וראשונים לכל דבר שצקדושה.

סימן יא

לברכ מו"ה יוסף דוד וארשאווסקי נ"י מו"ל קאליש
 ...ומה ששאל בדבר המנהג צנתי משקאות שנותנים לאכול ולשתות לכל הבאים צמחיר אשר ישת,

אותן ולא לשורפן, ולפי מה שכתבתי לעיל נראה דאין לחשוש דליכא הבא האסמכתא, ועידין צ"ע.

שאלה קצט
 אלו האזעטעס שבאו מפורטוגל והיו להם שמות כשמות
 הגוים ואחר שבאו לבקש את ה'וחת תורתו משיש שמש
 לשמות בני ישראל ויש להם לורך לכחוב ממקום אשר הם יושבים ביהדותם אל
 המקום אשר היה להם שמות כשמות הגוים' אם לקרוביהם וחס למי שטשא ועתן
 מתווס אם יכולים לכחוב ולטעם שמש כשמות אשר היו להם בניוחם או אם
 יש חשש איסור בדבר מפני שראיה מקיים היו'תו עדינגו וכלתי מודה בחודת ה'

32. Maharshdam
 R' Shmuel ben Moshe
 1505-1589

תשובה
 אחת כי מדת חסידות לא קאמיני' דודאי מדת חסידות הוא
 להרחיק האדם עלמו בכל מיני הרחקה שאיפשר ובפרט למי שעברו
 על ראשו המים הזדוני' חכן מן הדין ירי בעיני דבר ברו' שאין בזה חשש איסור

33. Maharam Shik
 R' Moshe Shik
 1807-1879

תשובה קסיט

בעוה"י יום א' לנבים תרלי"ה לפיק חוספס יע"ח :
 לשנה טובה יכתב ויחוסם לאלתר לחיים טובים ארוכים ומתוקים'
 הי"ה האזורי המופלג כשית טובה מאיר קאליש ר"י :
 אם אמנם שאין אפי' יודע לכנות אותו מי'ת ראיתי שראוי להשיב
 על הדבר אשר שאל שיש בני אדם שמכנים עצמם בשם הגוים
 ומפלתו ר"י הוכיח אותם דברי אמרו במדרש שהכות זה שלא שינו
 את שמם וכיו' לאלת מתארים וכו' משירים שגוה די כמה שיש להם
 שם יהודי לקרוחם נו לפלות לתורה וזה דבר הכל וטפשות כי נוודאי
 יש בזה איסור דאוריית' כמי'ש הרעבים בפי' י"א מהלכו פי' דמקרא
 מלא נאמר בכוף פי' קדושים ואבדיל אחכם מן העמים להיות לי
 ומשם לפיק בספרי דאין ראין לדמות להם בשום אופן וכל שהוא
 עושה לדמות להם עובר על מה שנאמר בתורי' דאסור לנו לדמות
 להם וכשם שאסור לנו להדמות להם במלבושם ובכילוכם ובשאר
 מנהגיהם הי"ה וכי'ש דאסור לדמות להם בשמם ועלנו לפשות כמו
 שפשו אבותיהם שנאמר בהם ויחי שם לגוי גדול ודרשו חכיל מלמד
 שהיו ישראל מלויי'ם שם :

אבל באמת גם כזה תקיים צו הקרא כי דור תפסות כנס
 צי"ם לא אחזק צם שאבותינו וכל הדורות אשר לפניהם הי'
 עליהם פול הגלות בתקפו ומי'ת לא שינו את שמם ולא הי' להם שם
 ישראלי לכיוש ולצדון וארבעה הי' להם שם ישראלי לכבוד ולתפארת
 וכמו שאמרו חכיל על הקרא איש יהודי הי' בשושן שהי' מוכתר
 בנימוסין שפעה לפלמו כתר שהוא יהודי וקיימו בתקוהיהם לא חלכו
 ואבדיל אחכם מן העמים ופכשו שהוקל כובד הגלות ואין ישראלי
 מבחיש בין האומי' הם משיש שמש ולשונוס כדי לדמות עצמם לאזעיע
 ויש להמלין זה בקרא כי דור תפסות כמה חיש בני'ם לא חישון
 צם היינו שאירי רולי' בשם המגדלי' אותם ומתמי' שהי' אמרו כינוי' דף
 ליה פי' דאסור לקרו' בשם איש שהוא רשע דרשפי' לא מסקי'ן
 בשמי'י'ם שנאמ' שם רשפי' ירקב פי'יש ואתן אגשי' קוראין עצמם בשם
 הגוים והרי כמה הם מראים שהם מתשי'ים את כגוים יומר
 מהשאליה והרי משולם הי' הדרך לקרו' שם בני'ם ובמתיהם
 על שם אבותיהם או על שם לדיקס קדושים וגאונים גדולים שהם
 היו החשובין והחדשים מצד'ם אבותיהם וגדוליהם וקדושיהם ומתשי'ין
 ומשכחין ומשארין שם הגוים לקרו' שם לאזעיעם על שמש והרי
 זה צדון גדול לאבותיהם כל אחד מ'שראל שהביא כיבורים הי' קורא
 בקול גדול וירד מ'רים שם ויחי שם לגוי גדול וגדול הוא לשון תשי'ות
 והיינו דדרשו בספרי שהיו מלויי'ם שם דהיינו מלשון שם והיינו
 שהיינו מלויי'ם גי' בשם אפסי' שפכדו עמנו פי'ודת פדך אחי'ם
 לא נתנו לקרות לפלמם בשם הגוים ושם יהודי לא הי' להם לשון
 ולקלון חכו שפמדה לאבותיהם ולמ' בלאתיהם ממל'ים .
 וכי' החוס' בעינין דף ליד פי' בשם רית שהיו לכוזיר שם מרי'
 צם ואפילו צעט שאינו לריכין לריות חוכר לכחוב כל השמות
 ומטפס זה בפולין אף כותבין בשום גס כינוי שם גיות שיש ליהודי
 כליתא' כפי' חידושי אגשי' שם ומה' למין האנחן כפל חתים זיל
 כי' בתשובת אחי'ם פי' קיי'ת דכיון שקרא עצמו בשם הכוא לריכין
 לכוזיר גם צעט יפי'יש וטפמנו וימוק'ו עמו ואני מוזיר כמה טפמי'
 בדרשותי על האיסור הכוא וכל ימי הארת'י את בני' ובמותי על האיסור
 הכוא וכעזי'ית לא שמעתי שילמדו ח'יו לפשות כמפשים של הקלים
 כריל וראוי לכל בר' ישראל האלמן להי' ולתורתו להזכיר את ב"ב
 ואת הסרים למשמעתו על ככה והשומע ישמע ותבוא עליו ברכת
 טוב דברי הד"ש וחותם בברכת כוחים :

הקי' משה שיק מברעו'אופ .

34. Igros Moshe
R' Moshe Feinstein
1895-1986

סימן לה

התורה וההלכה

**בענין שמות הלעז ששורר חכם אחד
שיש לעשות חלוק בין השמות שנתקבלו
מכבר בין היהודים לשמות האנגליים
שקורין במדינה זו.**

ג' תמוז תשכ"ו.

מע"כ ידידי הרב הגאון מהר"ר מרדכי יעקב
גאלינקין שליט"א הגאב"ד וואוסטער מאסט.

בדבר ענין השמות ששורר כתר"ה שבמדינה זו
כמעט רובא דרובא אף מיראי השי"ת ואף
מרבנים נקראים בשמות הנכרים של המדינה משמות
האנגליים. אשר הוא נגד השבח ששיבחו חז"ל את
אבותינו במצרים בכמה מדרשות שלא שינו את שמם
ושבשבל זה נגאלו ממצרים, שלכן דעת כתר"ה
שהיה לנו לכתוב בגיטין המכונה משמות הלעז
שנתקבלו כבר בין היהודים ונחשבו כבר כשמות של
יהודים לשמות הלעז החדשים, כגון אשן ששמה
שינדל ובפי כל נקראת שרלאטא שיכתבו שינדל
המכונה שרלאטא ולא בדמתקריא. והביא כתר"ה שכן
איתא באהלי שם. הנה עיינת באהלי שם כלל ד'
סעיף כ"ב ס"ק נ"א ב"ה ולפע"ד, שכתב באשה
ששמה ריזל שהוא לעז שנתקבל כבר בשמות יהודים
ונקראת בפי כל טרעויע שבשרית הר המור איתא
שיכתבו טרעויע דמתקריא ריזל כיון דרובא קרו לה
טרעויע והמיעוט ריזל, והוא השיג דיש לכתוב ריזל
המכונה טרעויע מתרי טעמי, חדא משום ששם ריזל
הוא שם עצם ובני ישראל בחרו בו לשם מובהק
וטרעויע לבנות ישראל לעולם אינו אלא כינוי, שבוה
אף כשהכינוי הוא בלה"ק יש לכתוב המכונה כדכתב
בסעיף ח' והביא בס"ק כ"ד מתשובת מהר"ח באשה
שנקראה מעריסה גראסיווא ונקראת בפי כל שבתולה
שכותבין גראסיווא המכונה שבתולה אף ששם שבתולה
הוא לה"ק דנגור משבת משום שהוא לכינוי מחמת
שגולה בשבת, וכן כתב בס"ק מ"ז עיי"ש, ועוד טעם
דשם נכרים לישראל הוא בהכרח רק כינוי דאף
עכ"פ הנבחר לו שם ישראל קראו הכתוב כינוי
עיי"ש. אבל הא אין נוהגין כמותו וצריך טעם ע"ז.

ונראה לע"ד משני טעמים חדא דליכא גבול על
זה מתי נתחיל לחשוב שמות הלעז שכולן לקוחים
מן הנכרים להחשיבם שמות היהודים שהרי זה מאות
בשנים שכבר נחשבו שמות יהודים, אף שבעת

אם יש לה גם שם שקורין לה בלה"ק כותבין המכונה
על שם הלעז.

ועוד הא במדינותינו רובא דרובא קורין גם שם
האנגלי מעריסה ולפעמים שם האנגלי הוא הקודם
וכמעט ברוב פעמים, דלזכרים שהשם קורין בשעת
המילה ודאי קראו לו שם האנגלי קודם דהא
בהאספיטאל שילדת שם כותבים שם האנגלי
להרשימה שצריכין שם ובוה נקבע שמו לכל עניני
המדינה וגם לקריאת האנשים אותו ובהרוב הוא
ביום הראשון או ביום השני ללידתו, ולבנות שלפעמים
קורין השם ביום הקריאה הראשון שחל אחר הלידה
שאפשר שהוא גם למחר מלידתה, אפשר ששם האנגלי
נכתב ברשימתם אחר שם העברי אבל ברוב פעמים
גם בבנות נקראת בשם האנגלי תחלה, וא"כ לא
שייך לומר ששם האנגלי ניתן לכינוי, ולכן לא שייך
אף טעם הראשון של תאהלי שם. ולכן איני רואה
שיצטרכו לשנות ולחלק בין שמות הלועזים, מאלו
שמכבר לאלו שבמדינה זו משמות האנגליים.

ומצד עצם הדבר שמשנים את שמותיהם לשמות
נכרים ודאי הוא דבר מגונה מאד מאחר שחז"ל
שיבחו זה וחשבו זה מהדרברים שבשבילם נגאלו
ממצרים, אבל איסור ממש לא מציינו בוה, והוא כמו
לא שינו את לשונם דג"כ הוא מהארבעה דברים
שחשיב התם, שחיינו שאף שהוא מצוה לדבר בלה"ק
כדאיתא בספרי ס"פ עקב הובא ברש"י בפי החומש
שם על הפסוק לדבר בם, מ"מ אינו איסור דהא כל
ישראל מדברים בלשון חול של האומות מזמן שגלינו
בחטאינו בין האומות, ואף גדולי תורה וחסידים עולם
לא דברו בלה"ק, ועיין בפיה"מ לרמב"ם ריש תרומות
שמשמע שנשכח ממנו חלק גדול מלה"ק מהדרברים
שלא התכרו בקראי, והוא משום שלא דברו בלה"ק,
וכן אפשר הוא גם בלא שינו את שמותן ולכן כיון
שאינו איסור רק מעלה גדולה לא הועילה הציוחה.

ועיין בחדושי הרד"ל בויקרא רבה פרשה ל"ב
פיסקא ה' שגורס לא היו קורין ליהודה ליאני ולראובן
רפא, ופי' שם שליאני הוא אריה בלשון רומי והוא
שם הנוכר בדברי הראשונים ליאון כינוי ליהודה,
וכוונתו דמתחלף מצד ההברות המשונות של המדינות
לשינוי קטן ובעצם ליאני וליאון הוא שם אחד, והוא
השם שסובר המחבר שכותבין יהודה דמתקרי ליאון
ולרמ"א כותבין המכונה וכן בשם ליב יפלגו כמפורש
שם, אלמא דאף שהם ליאון המפורש בדברי חז"ל
שאיין לקרא בשם זה הוא כמו שם ליב אצלינו, וא"כ
איך נימא דשם ליאון הנוכר בפירושו שלא קרא בשם
זה נחשב עתה כשם ישראל נגד שמות דלועזים
אחרים, ולכן לדינא בגט כל שמות הלועזים שיוין
כמנהג יושבי על מדין.

ידידו ואהבו,

משה פיינשטיין

שהתחילו לקרות בשמות הנכרים דשפת אשכנז הרי
היו ודאי מפורסמים רק לשמות נכרים דבמדינת
אשכנז, וכן מציינו שמות נכרים בספרדים שנלקחו מן
הנכרים דמדינת ספרד, ומציינו גדול העולם מרבתינו
הראשונים שנקראו רק בשם לעז דספרד הוא המ"מ
שנקרא רבינו ווידאל, ובריב"ש מציינו שמות הרבה
ומהן גם של גדולי דורו בספרד שהיו להם שמות
דלעז של הנכרים של הספרדים ושל ערבים, ובודאי
מתחלה צווחו ע"ז, ולכן גם שמות האנגליים
שבמדינותינו וכדומה בארצות אחרות שג"כ יש לצווח
ע"ז, אבל לא ידוע הגבול עד כמה לנו לצווח,
וממילא אין מקום לעשות חלוק לדינא בין שמות
הלועזים מאחר שהוא רק לזמן שעתה נעדיף שמות
הלועזים דצווחו מתחלה מחמת שכבר הורגלו ופסקו
מלצווח נגד שמות האנגליים שעדיין יש לצווח ואחר
כמה שנים שיפסקו מלצווח מחמת שיתיה כבר הרגל
בין היהודים בשמות אלו ישתנה הדין שוה דבר
שלא מסתבר כלל, שלכן לענין גט כל הלועזים שוין
ואין לשנות אף עתה.

וכשיענין שם באהלי שם הוא רק צרוף טעם
ועיקר טעמו הוא משום דשם ריזל נקראה מעריסה
לשם עצם שלה, ושם טרעויע הוא רק שם שקראו
לה אח"כ לכינוי שכן איתא שם בעובדא שמביא
מש"ת הר המור שכתב והאשה היה שמה ריזל
ונקראת עכשיו טרעויע, וגם בוה סובר בהר המור
לכתוב טרעויע שנקראת ברובא בראשונה וריזל
בדמתקריא, והכרעת אהלי שם אינה מוכרחת דמי
יודע כוונותיהם בוה דגם בזמן טובא דאחר הלידה
ואף בגדלות יכולין לקרא בשם אחרי, ואדרבה אם
הכוונה היא לא טובה שרוצה בשם נכרית הרי רצונה
שיתחשב זה שמה דהא מאסה בטוב בשמות יהודים
ובחרה ברע בשמות נכרים ומנא לו לומר ששם
הנכרים הוא לכינוי בעלמא ולא לשם ממש, ול"ד
לשבתולה שהוא כינוי שנקראה רק בשביל שגולה
בשבת וכן בשם באבא, וכן יהיה בשם אלטער ושם
זידא שאינם מענין שמות כלל רק שקורין אותם
בשביל סיבה ובשביל טעם סגולה וכדומה, שבכה"ג
אף בשם לה"ק כגון שיקרא לאחד זקן ולאחת זקנה
וכדומה יהיה רק כינוי, ולא בסתם שמות שהם
מיוחדים לשמות, וטעם מה שלשם לעז כותבין
המכונה אינו מטעם שכוונתם היה שיהיה רק לכינוי,
אלא שהוא מטעם שכתב הגר"א ס"ק כ"ז דהגמ'
בגדרים קרא להלשונות נדרים וניזירות של נכרים
בלשון כינוי נדרים וכינוי ניזירות, שלכן אף שהיתה
כוונתם לעיקר שם ואף בנקרא מעריסה בשם הלעז

35. Igros Moshe
R' Moshe Feinstein
1895-1986

סימן סו

אם לשנות שם לעז לשם בלה"ק שקורא
לבתו ע"ש אמו

בע"ה
ר"ג כסלו תשמ"מ
לאברד אחד.

הנה בדבר שמות של לעז שכתבתי שאף שהוא דבר
מגונה אינו איסור שלכן חזינן שכמה שמות של
לעז מכל מדינה ומדינה נעשו במשך הזמן דגלות הארץ
שנתחלפו המדינות, שאף המסתמא צווחו מתחלה בנתקעו
השמות בין ישראל עד שנקראו כבר לשמות ישראל
ובשמות נשים הם ביותר אצלינו שאנו מבני אשכנז
הם משמות אשכנז ומגולי ספרד הרבה שמות משל
ספרד וגם גאוני עולם מגדולי הראשונים כבעל המ"מ
ששמו היה רבינו ווידאל וכמה גאוני קדמישכחינן
בתשובות ראשונים וגם שם מיימון אביו של הרמב"ם
כנראה שהוא שם לעז, שלכן ח"ו לנו לומר שלא עשו
כהוגן דאחרי שכבר נתרגלו ישראל באלו השמות אין
בוה שייכות לטעם הגנאי ואין לשנות לקרא שם בנו
או שם בתו על שמות הזקנים והזקנות שנקראו בשמות
לעז שהוא ענין כבוד המספחה אף שהם מדור הקודם
שעכ"פ איכא עליו לכבדם וכ"ש כשיש עליו לקרא על
שם הוריו ממש שחייב בכבודם וגם בדברי חז"ל במדרשים
איתא שקורין עכשיו הבנים והבנות ע"ש דורות הקדומים
צריך לקרא כפי השם שנקראו אף שהוא שם לעז
בלא הינוי. ולכן כשתלד אשתך תחיי בשעה טוב
ומוצלחת והולד תהא בת תקרא אותה על שם אמך ע"ה.
אבל מכיון שאמך ע"ה מתה צעירה בימים וגם שלא
כדרך סתם מתים יהיה כדאי לקרא משמות אמך רק
שם גיטל, כי שם דריזל בהוספת הדלת לא ידוע לי
איוו שם הוא ובלא סום מובן, ולהוסיף עוד שם משמות
הצדקניות שבקראי שלדעתי היה טוב אם אפטר בי"ס
חנה ותקרא גיטל חנה, וגם יש לקרא גם חנה גיטל,
ואין קפידיא בזה.

ומה ששמע ממכתבך ששם צפרה הוא מלשון צפור
לא מסתבר אלא יותר נוטה שהוא מלשון השקפה ומלשון
נהורא אך שאיכא גם רמז לצפור, וגם שם פיגא אינו
שייך לפיגל אלא כשהוא קצור לשם פיגל אבל כשנקראת
פיגא אינו ענין לשם פיגל והוא מכוונה אחרת שלא
ידוע לנו מקור שם זה.

ובאם ליכא שום טעם לשום שם יש דאי לבחור
בשם אחד מהנביאים והצדיקים שבקראי או למי
שהכרונוהו בדור זה לצדיק וגאון ואף כשהוא חי.

והנה בעצם הא מצייני הרבה שמות של אמוראים
שנקראו בשם דארמית כגון ר' פפא ור' זביד ור' זוטרא
ומר קשישא ור' ינוקא ועוד הרבה ומהגאונים רובם נקראו
בשם ארמית, אך אולי יש לומר דארמית שאני כדאיתא
בירי' סוטה פ"ז ה"ב לא תהא לשון ארמי קלה בעיניך
שהרי הוא נמצא בתורה ובנביאים ובכתובים, וגם עיקר
הגמ' דבבלי וירושלמי הוא בארמית ותרגום אונקלוס
הוא בארמית והקדיש הוא בארמית שלכן אולי גם
השמות עדיפי, וגם הרבה שמות דארמית היו בעולי
בבל ורמיות אנשי כנה"ג היו רובן דארמית ואף שאיתא
במדרשות שלא היו שמותיהן נאים לא משמע שהוא
בשביל שהיו ארמית וגם לא נאמר שם בלשון גנאי
אלא לומר שם לענין המעשים שהיו טובים שזה מיפה
את הכל.

והנה יש מקום לומר דזה ששיבחו חז"ל ויקר ל"ב
בגלות מצרים שלא שינו את שמותן הוא לקודם מתן תורה
שלא היה היכר גדול בשביל קיום המצות דבני נח
ובפרט שהלק גדול מישראל עבדו ג"כ ע"ז ורובן לא
מלו את בניהם עד סמוך להגאולה כשהיו צריכין לאכול
הפסח שמל אותן יהושע ומשמע שהיה רוב גדול לבד
שבט לוי שהם מלו את בניהם כדכתיב ובריתך ינצורו
בברכת משה ואף שפרש"י על אלו שנולדו במדבר היה
זה גם במצרים כמפורש במדרשות, שלכן בשביל האמונה
שיגאלו ורצו שיהיו ניכרין שהם ישראל הנהיגו להקפיד
שלא יכנו את שמם ולא ישנו את לשונם ומטעם זה שייך
זה להגאולה משום שבשביל אמונת הגאולה הקפידו על
זה, אבל אחר מתן תורה אין לנו חיוב מדינא וגם לא
מעניני והירות ומוסר אלא מה שנצטוונו התרי"ג מצות
לדורות והמצות שנצטוונו לשעה וכפי שנאמרו בתורה
שבעל פה ולכן לא הקפידו ע"ז רבותינו דהא אף עניני
זהירות ומוסר ומעלה נמי נאמרו מסיני עיין בריש
פרקי אבות ברע"ב ולא היה זה בקבלה שכן איכא מעלה
גם אלאחר מתן תורה אלא שבזכות זה נגאלו אבותינו
האפשר לפרש שהיה מעלה ודבר טוב רק אצלם כדלעיל
ולא אחר מתן תורה. ואף שמתברר כן מסתפינא לומר
זה בלא ראיות גדולות.

ידידו,

משה פיינשטיין

There is room to say that the Sages' praise in Vayikra Rabbah
for not changing their names was for prior to the giving of the Torah, for there was no obvious
difference in terms of observance of the commandments...
Therefore, because they believed they would be redeemed, and they
wanted it to be clear that they are Israel, they were meticulous about not changing their names
and not changing their language.... After the giving of the Torah, however, we have no formal obligation,
nor is it a matter of morality or piety.

פרשת שמות

36. Minchas Asher
R' Asher Weiss

סימן א
שלא שינו את שמם

ואלה שמות בני ישראל הבאים מגרמיה את יעקב איש וביתו באו

(שמות ב' פ').

מגדולי ישראל ששמותיהם היו שמות נכרים, ובאמת מצינו רבים כאלו, ר' וידאל בעל המגיד משנה, ר' טודרוס אבי הרמ"ה, ר' יצחק נונים כילמונטי בעל שער המלך, ר' פטר מובא בחוס' גיטין (מ ע"ג) והיה בזמן ר"ת (נמנמל נהגות ממש גיטין ס"ז פ"ג). ועיין עוד בס' הגי'לס. ועיין נדרים (פ"ג ע"ג) דר' יוסי בן חלפתא נתן לבנו שם "ורדימוס" וכיורשלימי שביעית (פ"ג ע"ג) נקרא "אבורימוס", וברור ששמות אלה יווניים הם, וע"ע ירושלמי תרומות (מ"ג ע"ג) ר' חייא ב"ר טיטוס, הרי לן גדולי ישראל תנאים ואמוראים, ראשונים "אחרונים שנשאו שמות נכרים.

סבא לחלק בין שמות הערים לשמות המגוש והמתגרשת.

וע"כ צריך לומר דשאני הא דגיטין (ל"ג ע"ג) דמיירי במי שהמיר דתו לעבודה זרה וזהו הוי גנאי גדול להזכיר שם עבדי' בנט, ואין זה ענין כלל ליהודי שיש לו שם נכרי, וכן פירש בט"ז אה"ע"ז (מ ק"ט ס"ג) וכישרעות יעקב (ס"ג ע"ג) ובפתחי תשובה (ס"ג ע"ג) בשם התורת גיטין ומשום כך כתב הישרעות יעקב דאף אם היה לו שם נכרי וכשתמיר את דתו נקרא בשם ישראל ע"י המרת הדת, דאין הדבר תלוי כלל במהות השם אלא במה ששם זה קשור להמרת הדת, וכן כתב בישי"ש בגיטין (פ"ג ע"ג) ע"ש. ועיין עוד בשו"ת דברי חיים (מ"ג לט"ז) ק"ט ובשו"ת מהר"ם שיק (ל"ג ע"ג) שדחו דברי הגרש"ק בשו"ת אנשי שם וכתבו לחלק בין שם מומר לשמות נכריים (ומה"ר ש"ך מה דצ"ח מ"ד מ" ק"ט ע"ג).

אמנם בספר גט פשוט (ס"ג ע"ג) פירש בענין אחר, אך אף לשיטתו אין איסור אלא בשם המיוחד לעובדי כוכבים ולא בסתם שמות נכרים שלפעמים גם יהודים נקראים בהם ע"ש. וכסברת הט"ז הישרעות יעקב מצינו גם בחתם סופר אה"ע"ז (מ"ג ע"ג) ובשו"ת הר המור להג"מ בענין (מ"ג ע"ג) ומ"מ נתבאר דאין ראיה מדברי החוס' כלל ואין ענין שם עבדי' דמומר לשמות נכריים דעלמא. סוף

כתב בעל הטורים שמות בני ישראל הכאים ר"ת שביה שאף כשהיו בשביה, "שמות בני ישראל", לא שינו שמותם, דבשכיל ד' דברים נגאלו ממצרים בשכיל שלא שינו את שמותם וכו', ומקורו בויק"ר אמור (פס"ג ע"ג) ר' הונא בשם בר קפרא בשכיל ד' דברים נגאלו ישראל ממצרים שלא שינו את שמם ואת לשונם ולא אמרו לשון הרע ולא היה אחד מהם פרוץ בערוהו".

דאסור לן להידמות לגוים וללכת בחוקותיהם, ומקרא מלא דיבר הכתוב (ויק"ר כ"ו) "ואבייל אחכם מן העמים", והביא את דברי התוס' בגיטין (ל"ג ע"ג) בשם ר"ת דחלילה לנו להזכיר שם נכרי בנט, ועיקר דבריו השתית על דברי חז"ל דאבותינו במצרים נגאלו משום שלא שינו את שמם ע"ש, וכ"ה בשו"ת מהר"שג לתלמידו הגדול (מ"ג ע"ג ק"ד), וכן כתב בשו"ת צפנת פענח להגאון מרוגטשוב (פ"ג ע"ג) דאסור להשתמש בשמות הגוים ע"ש.

ומאידך כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח מ"ד מ"י ע"ג) דאין בזה איסור כלל, והוסף דאפשר דרק לפני שניתנה תורה היה הכל תלוי במה שנבדלו מן הגוים בשמם לשונם ולבושם, אבל לאחר שניתנה תורה אין לנו אלא את דברי התורה הזאת, ושוב אין בזה קפיצא גדולה, והביא

והנה נשאלתי לגבי רבים מאחינו במדינות הים שנוהגים להשתמש בעסקיהם ובקשריהם עם הגוים בשמות נכריים, האם עוברים באיסור והאם ראוי לנהוג כן, ונעבור על פרשתא דא.

והנה נשאלתי לגבי רבים מאחינו במדינות הים שנוהגים להשתמש בעסקיהם

דבר... אין מקור כלל מדברי הפוסקים בסוגיא זו שאסור להשתמש בשמות נכריים.

אמנם גם את דברי האגרות משה יש לדחות, דיסוד דבריו הוא שמצינו כמה וכמה ראשונים וגדולי ישראל שהיו קוריים בשמות נכריים כמו ר' פטר וכמו ר' אלכסנדר וכדו', אך נראה פשוט בשמות נכריים שנשתרשו בכרם בית ישראל שוב אצלנו, דמאחר ששם זה מקובל בבית ישראל שוב אין בו הדמות לגויים שהבדילו הקב"ה מהם, וא"כ מאן ימר בשמות אלו שלא נשתרשו אצל בני ישראל לפני שגדולי הדורות נשאו בגאון, וז"פ לכאורה. אמנם מה שכתב הגרש"ק שם דאפשר דשמות אלו היו שמות ישראל מחלה ומישראל נשתרבו לגויים, לא מסתבר כלל ועיקר.

הנה ראיתי בשו"ת בשמים ראש (פי ק"ז) שכתב להוכיח דאין קפידא לתת שם נכרי לאדם מישראל ממה שמצינו בש"ס ר' ישמעאל אף שהיה ישמעאל רשע (אם לא עשה תשובה), וע"כ דאין הדבר תלוי אלא במהות השם וענינו "דכל ששמותיהם נאים ומעשיהם כעוהים השם ניתן לקרות" ע"ש, אך באמת נראה דאין ראיה כלל משם ר' ישמעאל, דכבר שאלו שאלה זו בחוס' ישנים ביזמא (גי' ע"ט) וכתבו "ישמעאל הקב"ה קראו כך ומסקינן בשמיה שפיר, ה"ר אלחנן", א"כ כיון דשם זה ניתן ע"י הקב"ה אין בו ריעותא כלל,

דאין ביד מעשי רשע לפגום בשם שנתן הקב"ה.

וכאמת דברי הבשמים ראש פלא גדול הם, דאף אם מותר לתת שמות נכריים פשוט דאין ליתן שמות רשעים, ולהדיא אמרו ביזמא שם "שם רשעים ירקב, דלא מסקינן בשמיה", וברש"י שם "לא יקרא אדם לבנו שם אדם רשע" ובר"ח שם "שאין אדם נקרא בשם זה ומצליח", וע"ע בחוס' מגילה (י' ע"ט) דגרסינן רבה בר עופרין ולא עפרון דשם רשעים ירקב ולא מסקינן בשמיה, ופשוט א"כ דאסור לקרוא בשם אדם רשע ולא כדברי הבשמים ראש, וכ"כ החוס' בשבת (י"ג ע"ט) לגבי שם שבנא ובכתובות (ק"ד ע"ט) לגבי שם אבשלום, וכבר ידועים הפקפוקים על הספר בשמים ראש, וגם דבריו אלה דברי תימה הם. (אך ראיתי בשם הגדולים ערך ר' אברהם גאון שהביאו וכתב לפי דבריו דמשה קרא לבנו אליעזר אף שאליעזר ארור היה כיון דעצם השם נאה, ולענ"ד אין זה דומה כלל, דאליעזר עבד אברהם צדיק היה ועליו אמרו חז"ל "פה שיחתן של עבדי אבות וכו'", אלא שארור היה מצד עצם היותו עבד ואין זה ענין למה שאמרו חז"ל שם **רשעים** ירקב, וע"ע"ג).

וכאמת מצינו בדברי הקדמונים דאין איסור מדינא להשתמש בשמות נכריים עיין שו"ת מהרשד"ם (י"ד פי ק"ט) שנשאל על האנוסים שבפורטוגל שאימצו לעצמם שמות הגויים, ושוב כשחזרו

בחוובה קיבלו על עצמם שמות ישראל אם מותר להם להשתמש בשמותיהם הקודמים כשהם כותבים למכריהם שנשאר בפורטוגל או בענייני מסחר, והשיב דאף דמדת חסידות הוא להתרחק מהם ככל האפשר אין איסור כלל להשתמש בשמות הגויים וכתב להוכיח כן מהא דגיטין (י"ב ע"ט) דרוב ישראל שבחו"ל שמותיין בשמות עכו"ם כנ"ל, ואף דיש איסור להדמות לגוי בכל דהיינו בלושם ובלשונם מ"מ אין איסור להשתמש בשמות נכריים (וכדבריו כתב גם במהרי"ט צהלון (מחמת פי' פי ק"ט) שגם הוא דן בענין האנוסים ע"ש).

ואפשר לפי דרכם לפרש את דברי חז"ל שלא שינו שמו **שונם** ולבושם, דהיינו עיקר הקפידא היא שלא לשנות שלשום יחד דבכך בטל כל הדיבור שישראל הוא ויטמע בין הנכרים, אבל אין איסור כאשר נוהג הוא בכל דבר כישראל ומשום צורך מסויים כגון מסחר וכדו' הוא משנה שמו או לבושו או לשונו, ובאמת היה נראה דגם כונת המהר"ם שיק אינו אלא במי שמשתמש בשמות נכריים כדי להדמות להם ולהיבדל מעדת ישראל וכורך המשכילים והמתחזשים בדורו, אבל בזמנינו שרבים מן החרדים השלימים בכל מעשיהם ומדקדקים במצוות כגאון ובעוה משתמשים בשמותיהם בקשריהם עם הגויים אין כזה איסור כלל אף לשיטתו.

פוף דבר נלענ"ד בורר דמה שאמרו חז"ל על אבותינו שבמדבר שלא שינו שמו לבושם ולשונו, תורת נצח היא ולא בטלה אף בזמנינו, וידוע הרמז של החת"ס ויבא יעקב שלם אותיות שמו לשונם מלבושם, אבל אין זה אלא במי שתפצו בכך להדמות לנכרים ולהבדל מעדת ה' ולא במי שנזהג כן לצורך ענין מסויים ודו"ק בכ"ז כי קצרותי.

אמנם זאת למודעי, כי ידוע דיש השפעה בשמו של אדם וכבר כתב החת"ס על התורה (נפמט ק"ט) דהשם קרח שהיה מאלופי עשו גרם לו לקרח שיקח מקח רע לעצמו ולכל ישראל ופירש כדרכו ויקח "קרח" דעצם השם גרם לכל הרע ע"ש, וע"ע מש"כ בבני יששכר בחדש ניסן (מממ) ד' י"ז ע"ד הסוד וכן בספר מעין גנים פ"ג דפיעה מלך מצרים קרא למילדות העבריות מרים ויזכבד שמות נכריים להכניס בהם טבע רע, וידע כי בעודן בעלות שמות ישראל לא תעשינה כזמנו, אך המילדות ירדו לסוף דעתו של אותו רשע ולא אימצו שמות אלו, ויש ללמוד מדבריו דאף כאשר מאמץ אדם שם נכרי כרבות הימים יש כזה השפעה רעה ולא רק בשם שניתן לו בלידתו, וגדולה מזו מצינו ביזמא (פי' ע"ט) ר"מ הוה דייק בשמא וכו' אמר ליה מה שמך אמר ליה כידור אמר שמע מיניה אדם רשע הוא שנאמר "כי דור תהפוכות המה", וכל ענין זה נעלה מבינתנו, ומשום כן, אף שביארתי דאין

בזה איסור כלל ראוי להמנע לגמרי מלאמץ שם נכרי, ואף אם יש צורך לעשות כן בקשרי מסחר עם הגויים וכדו', יש להקפיד לא להשתמש כלל בשמות אלו בינינו לבין עצמנו (ואין זה דומה לשמות נכרים שכבר נשתרשו בקרב ישראל עם קדוש כפי שנתבאר לעיל).

והנה חידוש נשגב יש בדברי הדרישה ^{ביו"ד סי' ש"ס אות ב' שכתב} דכשם שמילה קודמת למת ולחתן כך גם קריאת שם לבת קודם להם ודינה כדין מילה, וזה פלא גדול וכי חשיבות המילה משום קריאת השם היא, אך דברי הדרישה הם וכגובה ארזים גבהו.

38. Midrash Sifri

[מ] ולמדתם אותם את בניכם (לדבר במ. בניכם) ע. ולא בנותיכם (דברי ר' יוסי בן עקיבא): [לדבר במ]. מכאן אמרו פ כשהתינוק מתחיל לדבר אביו מדבר עמו לשון הקודש ומלמדו תורה ואם אין מדבר עמו לשון הקודש ואינו מלמדו תורה ראוי לו כאלו קוברו שנאמר ולמדתם אותם את בניכם (א) לדבר במ אם למדתם אותם את בניכם ירבו ימיכם וימי בניכם ואם לאו יקצרו ימיכם שכך דברי תורה נדרשי' מכלל לאו אתה שומע הן ומכלל ^{הן לאו.} (ב"ס):

39. Yerushalmi Shabbos

אבותם. תני בשם ר' מאיר כל מי שהוא קבוע בארץ ישראל ואוכל חוליו בטהרה ומדבר בלשון הקודש וקורא את שמע בבוקר ובערב ^{מוכסת לו שהוא מתי} העולם הבא: הלכה ד ^{מתני' אלו}

37. Chafetz Chaim

מלמד שהיו ישראל מציינים שם

שלא שנו את שמם וכו' ❧

האיש הנבון צריך מאד להתחזק תמיד בענין זה, רוצה לומר, שמירת הלשון, ואז אשרי לו בזה ובבא, דאפילו בשאר מצות, אם יתחזק באחת שלא לעבר עליה בשום פעם, שכרו גדול מאד, וכמו שכתבנו למעלה, וכל שכן בזה וכו'.

וגם יהיה בודאי סיוע על ידי זה למהר ביאת הגואל במהרה בימינו, כמו שהיה זה גופא סיוע לגאולת מצרים, שלא היה בהן אז עון לשון הרע, וכמו דאיתא במדרש רבה פרשת אמר: בשביל ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא שנו את שמם ולא שנו את לשונם ולא אמרו לשון הרע, ולא נמצא אחד מהן פרוץ בעריות.

שמירת הלשון חלק א' חתימת הספר פרק ד'

40. Rambam

א דרך ישרה. מבואר הוא שדרך הישרה היא הפעולות הטובות אשר בארנו בפרק הרביעי והם מהמעלות הממוצעות מפני שבהם יקנה האדם לנפשו תכונה חשובה ויהיה מנהגו טוב עם בני אדם, והוא אמרו תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם. אח"כ אמר שצריך לזהר במצוה שיחשב בה שהיא קלה כשמחת הרגל ולמידת לשון הקדש כמצוה שהתבאר לך חומריתה שהיא גדולה כמילה וציצית ושחיטת הפסח, ושם סיבת זה שאין אתה יודע מתן שכתן של מצות. וכיארור זה הענין כאשר אומר והוא,

41. Rema o.c. 307:16

מז * [ל"ז] מליצות ומשלים של שיחת (מ"ח) חולין ודברי חשק כגון ספר עמנואל וכן סיפורי מלחמות אסור לקרות בהם בשבת ואף כחול אסור כב משום " מושב לצים כג ועובר משום אל תפנו אל האלילים [ויקרא י"ט, ד] לא תפנו אל מדעתכם [שנת קמט, א] ובדברי חשק איכא תו משום מגרה יצר הרע ומי שחיברן ומי שהעתיקן ואין צריך לומר המדפיסן—מחמיאים את הרבים: הגה [ל"ח] ** ונראה לדקדק הא דאסור לקרות נשיחח חולין וסיפורי מלחמות היינו דוקא אם כחזים בלשון לעו (י"ג) אבל כד בלשון (ט"ז) הקדש שרי כן נראה לי מלשון שכתבו המוספות פרק כל כתבי ** וכן נהגו להקל בזה:

42. Shach
R' Shabsai Ha'Kohen

תדיר ולא שייך הפנאה. והעולם נוהגין כסדרא ראשונה. ונראה לי דרמיה בעלמא שרי לכלי עלמא, עיין ריש סימן רכ"ט: כד בדשון הקדש שרי. דהלשון בעצמו יש בו קדושה ולומד ממנו דברי תורה. ^{טו} וגט מותר לטלטלו אע"פ שכתוב בלע"ז, ^{טז} דיכול ללמוד ממנו דיני גט (דרכי משה אות ה ד"ה כתב וכן כתב המטה משה סימן תעה). אבל של"ה [שער האוחיות אות ק ערך קדושה ד"ה בעינים] אוסר, ^{טז} וכן משמע בלגודה [שנת סימן קל"ז]. וצ"ח [עמוד ר"ג סוף ד"ה ומיהו] כתב דכחול מותר, ובשנת אסור אף בלשון הקודש. ולדעת רמ"א אף אגרת שלום הכמונה בלשון הקודש שרי לקרות, דיש ללמוד ממוכו הלשון, וגם כחזים בו כמה פסוקים של תורה:

43. Safa L'Neemanim
R' Baruch Ha'Levi Epstein
1860-1941

יד החוקה בפ"ד ה"ד מת"ת ששם מקומה הנכון כפי שהעתיקנו ענינה למעלה, וצ"ע נ. וה' יאר, עינינו. — וזאת תורת העולה מברינו: מי האיש אשר ידיו ולבו אמונה, ורצונו ונפשו נתונים אמונים לעמו, לדתו ולשפתו, ורוצה לבנות בית נאמן בישראל — ישתדל להרגיל את בניו ואת בנותיו עודם על שדי אדם להגות ולבטא עברית, ואחרי כן יטע על לבם רגשי אמונה מהורה כפי שהורגו חז"ל בעלי הנסיון כאשר הראנו לדעת למעלה, וכל רוחם והגיונם, שעשועם ומשחקם, בשבבם ובקובם, בינם לבין הוריהם ובינם לבין עצמם, הן בקודש הן בחול — יביעו עברית, וכמו השלוח ההולכים לאמ יתגדלו גם הם לאמם והיתה להם השפה הזאת לשפת-אם; וכה יתגדלו וכה יתחנכו וכה יהיו לאנשים וכה — יגדלו גם הם את בניהם, והיתה ביתו לברכה לחן ולכבוד ולצפירת תפארת, וקנאת האמת המהורה הרבה בתים כאלה בישראל והיו לברכה בקרב הארץ ויקיים בנו "כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ה' לעבדו ששם אחר" (צפני ג' מ' *).

גם עם הנצי"ב (רבי נפתלי צבי יהודה ברלין) נכנס פעם משכיל גודע בשיחה דומה לזו בעניין לאומיות ובעניין הלשון העברית. ועל-כך השיב לו הנצי"ב:

— בנדאי, גם אני חסידם ומקירם של כל הדברים הללו. והרי אנו אומרים באמת בקידוש של יום-טוב בנעימה חגיגית: „אשר בחר בנו מכל עם“ — צריכים אנו להתגאות בעמנו, באומתנו, ורוממנו מכל לשון“ — ורשאים אנו להתפאר בלשוננו בשפתנו, אבל על כל זה יש להוסיף דבר שלישי וקידושנו במצוותיו, צריך אדם מישראל להיות שומר-תורה, שומר-מצוות...

44. Mei'otzreinu Ha'Yashan

45. Igros Kodesh
R' Sholom Dovber Schneerson
1860-1920

תחי' אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע

כמו שפירשתי עכ"ל (ורשי"י בפי' תבוא כ"ח ל' פי' כפי' הרמב"ם. ופי' רשי' מלכים ב' י"ח כ"ז ישע"י ל"ו י"ד מתאים אל כוונת הרמב"ם. ועי' בפ"י'י בנמי' מגילה דכ"ה ע"ב). והבחי' בפי' בראשית בפסוק כי שם בלל ה' כתב וז"ל חלקנו צורנו ויסודנו שהוא יסוד לשון הקודש. הוא אלפי ישראל עכ"ל. והרמ"ק ז"ל בפרדס שער הכנינים בפ"א כי וז"ל ואין ספק כי לא נקרא העין כו' בלשונו הקדש ע"ד מקרה והזדמן או ע"ד הסכמה כשאר הלשונות. ראוי לזה היות לשונו זה נקי לשון הקדש ירצה ודאי היותו המצאה הקב"ה ולא כשאר הלשונות. ואין ספק שהוא הלשון שהמציא הקב"ה כשהמציא עולמו אז ודאי קדם אל העולם. והענין הוא כי כאשר ברא הקב"ה את אדם הראשון ברא גוף קדוש כו' ובהיות אדה"ר גוף קדוש מסר לו הקב"ה גנאי חכמה כו' ונתן אז עליו לשון הקדש לשון משובח אותיות קדושות קבועות בפיו. וכאשר חטא כו' וכאשר זרח אור אברהם (בדור הפלגה כדפי' בשער השערים פ"ג) חלק הקב"ה ע' אומות לעי' שרים ע' לשון ובחר בנו והי' הדבור לנו בחלקנו שהוא גורלנו גורל קדוש ולשון קדוש הסכמה אלקית כו' עכ"ל. ובסנהדרין דל"ח ע"ב אדה"ר בל' ארמי ספר כו' ולפי' הפרדס צ"ל שזה הי' אחר החטא. ועמי'ש המהרש"א בחדא"ג כ"ב דע"ה ע"ב על המא' ענינים צדיקים שיקראו ע"ש של הקב"ה. ולפי' י"ל שהי' קודם החטא (עמי'ש במד"ר בראשית פכ"ד ע"פ גלמי ראו ענין) ואמר בל' ארמי כדי שלא יבינו המלאכים. ומי אשר חנוה' ה' בידיעה פנימיות יעיין בפרדס שער האותיות פא"ר"ב ובש"ל"ה בהקדמתו תולדות אדם בחלק בית נאמן ד"ג ע"א ויראה טוב מעלת לה"ק שיסודתו בהררי קדש הקדושים.

ועל כן לשון הקדש הוא מוקדש לתורה ולדברים שבקדושה. ואין להשתמש בו דברי חול. וכמי'ש הרמב"ם בפ"י למסכת אבות פ"א במשנה ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתוקה. שהדבור נחלק לחמש חלקים. א' מצוה. והוא הדבור וכל המצות התלוים בדבור. ב' נאסר, כשקר ולח"ר ורכילות ונבלות הפה וכדומה. ג' נמאס. והוא דברים בטלים שאין בהם שום תועלת. ד' נאחז. והוא הדבור בשכליים ומעלות המדות ושבחי הבורא. ה' מותר. והוא הדבור בצרכיו ואומר שם בענין השיר כאשר תוכנו הוא מחלק הדבור הנמאס. היינו דברים בטלים. ויהי' אחד עברי ואחד ערבי או לעז יהי' שמיעת העברי והדבור בו יותר נמאס אצל התורה למעלת הלשון שאינו צריך שישתמשו בו אלא במעלות. כ"ש אם יצטרך אליו שישימו בו פסוק מן התורה או משה"ש שאז יצא מחלק הנמאס לחלק הנאסר ומוזהר ממנו. שהתורה אסרה

תחשו אגרות קודש

תנ"ט

[תרע"ו]

כ"ה

רבים שואלים ומהם גם כמתמיהים. מפני מה החרדים מנגידים אל הדבור בלשון הקדש, ואל למוד לה"ק בחורים בתור שפה ואדרבא הי' להם לשמות ולהודות לה' על הטוב אשר אנשיר דרא וידברו כולם שפה אחת שפת לשון הקדש, ועל כן אני בא לבאר שהטוב הזה אשר מדמים לא הוא הטוב האמיתי.

לשון הקדש הוא לשון תורה לא לשון עם. במלות אחרות. לשון הקדש הוא לשון עצמיי לא לשון הסכמיי. לשון הקדש מובדל מכל הלשונות. כל הלשונות שבני אדם מדברים בהם העם קדם אל הלשון. אבל לשון הקדש הוא קדם לכל נברא. ז"ל הרמב"ן פ' כי תשא בפסוק מחצית השקל בשקל הקדש, הטעם אצלי במה שרבותינו קורין לשון התורה לשון הקדש הוא מפני שדברי התורה והנבואות וכל דברי קדושה כולם בלשון ההוא נאמרו, והנה הוא הלשון שהקב"ה יתעלה שמו מדבר בו עם נביאיו ועם עדתו אנכי ולא יהי' לך ושאר דברות התורה והנבואה וכו' נקרא בשמותיו הקדושים כו' ובו ברא עולמו וקרא שמות שמים וארץ וכל אשר בס ומלאכיו וכל צבאיו לכלם בשם יקרא מיכאל וגבריאל בלשון ההוא, ובו קרא שמות לקדושים אשר בארץ אברהם יצחק ושלמה וזולתם. והרב אמר במו"נ (ח"ג פ"ח) אל תחשוב שנקרא לשונו לשון הקדש לנאותינו או לטעותינו, אבל הוא כי זה הלשון קדוש לא ימצאו בו שמות כו'. והנה אין צורך לטעם הזה (היינו לטעם שאומר הרמב"ם) כי הדבר ברור שהלשון קדש הקדשים

(ג) בְּגָד, כְּסוּת, לְבוּשׁ, שְׂמֹלֶה, שְׂלֵמָה, טְעִיל, מַעֲמָה, בָּד :

46. Malbim
R' Meir Leibush
1809-1879

בגד, כולל כל מיני בגדים, כל שדרים
ללבוש נקרא בגד, ואם לובש
כדרך יסויו אומר, ותבם בגד (ס"א)
י"ט י"ג, וערום יבסה בגד (יחזקאל
י"ח ז'). כסות, על בגד שאינו עשוי
ללבוש כדרך לבישה רק להכסות בו.
לבוש, על בגד שלובש כדרך לבישה רק
שאינו בגד הסוג לרוב בני העולם,
ויאמר לפעמים בשם לוי, לבוש מלכות
(אסתר ו' ס'). בלבוש שק (שם ד' ב'),
המלבישכם שני עס עדים המעלה עדי
זכב על לבושכם (ש"ב א' כ"ד), ר"ל
לבושכם שאתם חדשים לעמכם, לבושים

תמיד, מחליפים אותו בכל עת, ונישעים
(ס"ג ב') מדוע אדום ללבושך ובגדיך
כדורך בגת, כנ"ל. שלמה, הוא מס
שאינו תפוד למדת אבני האדם, אך טלית
ארוך ורחב שיכול להכסות בו, בין ביום
ובין בלילה, או לשכב עליו בלילה,
ובבחינת שמתכסה בו ביום יקרא בשם
כסות, ובבחינת ששוכב בו בלילה ידק
שם שטלה, או שלמה בחלוק, עז"א
(שמות כ"ב כ"ה) אם הכל החכול שלמות
רעך עד בוא השמש חשיבו לו, כי
היא כסותו לבד, (ביום) היא שמלתו
לעורו, (ובלילה) במה ישכב, ודרשו מכאן
כסות לילה ביום, וכסות יום בלילה.
אולם הסביל ביחוד ביום לבין כסות,
כסות הוא העשוי רק להכסות,
ושלמה הוא העשוי לכבוד ללכת בו ממעל
להבגדים ג"כ. עיין רש"פ. מעיל, יגביל

הבגד העליון על כל הבגדים, כי על כן
מעיל (שהוא לשון מעל) נקרא. נבדל
מהם שם מר, שהוכח רק על הבגד
שקפוד לפי מדת לובשו, לא ארוך ולא
קצר ממדת גופו, (ונגזר מפעל מרד),
כמו שמאיו בתהלים (ק"ט י"ח) וילבש
קלסו כבודו, וכן (ש"א י"ז ל"ה) וילבש
שאל את דוד מדיו, פירשו חז"ל שהיו
מכונים למדת דוד, ודרשו זה ממש
שאל"כ אמר, ויחגור דוד את חרבו מעל
למדיו (שם שם ל"ט), שמבואר מזה
שנעשה מדת דוד כמדת שאלו. מעשה,
הוא פעל הבא בתבנית שם ודרשו עמה,
המורה עניפה בדבר מה, יהיה בבגד
או בדבר אחר, ולכן יושאל לרוב על
דברים הגיואים, מעשה תהלה (ישעים
ס"א ג'), וכדומה רבים:

47. Bereishis 17:8

ויאמרו הבה ונבנה לנו עיר ומגדל וראשו בראש השמים ונעשה לנו שם פן-נפוצ
על-פני כל-הארץ:

48. Bereishis 12:2

And they said, "Come, let us build us a city, and a tower with its top in the sky, to make a name for ourselves; else we shall be scattered all over the world."

ואעשה לך גוים גדולים ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה:
I will make of you a great nation, And I will bless you; I will make your name
great, And you shall be a blessing.

49. Bereishis

המלאך הגאל אתי מקל-רע וברך את-הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבתי
אברהם ויצחק וידגו לרב בקרב הארץ:
The Angel who has redeemed me from all harm— Bless the lads. In them may
my name be recalled, And the names of my fathers Abraham and Isaac, And
may they be teeming multitudes upon the earth."

הגלות שבעולם. ולכן ביקש מרע"ה להיות הגולה
 אף כשהיו במדרגה התחתונה כמו בגלותנו עתה
 שמחוסרין אמונה. ולזה ה' כל האמות האלה על
 כל מיני הגלות. כי ליכא ספיקא קמי שמיא ומה שייך
 אם לא יאמינו כו'. ולדברינו יתיישב הכל. וכמו
 כן ה' הגולה ע"י מרע"ה שהוא שורש כל הנביאים
 ולדיקי הדור. וזה נראה ג"כ הענין ששאל מרע"ה
 מה שמו מה אומר כו' אח"כ אמר שלח נא כו'.
 רק ע"י שראה מתשובה ה'. אה"י א"א. שזאת
 הגולה היא שורש כל הגולות לכן אמר שלח נא
 שאין סופי להכניסם. כי בוודאי הרגיש מרע"ה אשר
 הוא מוכן לגאול את ישראל כמ"ש חז"ל ה' רועה.
 מוכן לגולה. אך כי ראה שהיא גולה לדורות. וגם
 ראה שבסוף לא יתמשכו בני אחר מדרגתו. והוא
 מה שנעשה אח"כ בחטא העגל ומרע"ה לא
 היה בכלל החטא ולכן לא קיבל השליחות. ולכן
 הראה לו הקב"ה מתן תורה כמ"ש וזה לך האות כו'
 תעבדון את האלקים כו' פי' שבעת מתן תורה עמדו
 בני באמת במדרגת מרע"ה וזוהי ההגהתו כראוי.
 רק אח"כ קילקלו. אבל כיון שכבר היו במדרגה זו
 יש להם לבטוח כי יחזרו למדרגה זו אחר התיקון.
 ומלא שבאמת ע"י מרע"ה יהי' תיקון האחרון ג"כ.
 ולכן מיושב כל הענין ועמ"ש לקמן עוד מזה:

בפסוק וישב משה אל ה' כו' למה זה שלחתי.
 כי מרע"ה תלה הכל במעשיו שע"י
 שהי' השליחות על ידו לכן הרע להם פרעה. והאמת
 כן ה'. וביאור הענין כי מרע"ה הוא בחי' התורה
 ממש. והוא מדה"ד והמשפט. והוא ע"ה ה' באמת
 ע"פ המשפט בכל פרטי מעשיו מה שא"א כמעט
 לב"ו להיות בלי שום נטו" מן המשפט. וע"ז אמרו
 חז"ל שראה הקב"ה שא"א להתקיים במדה"ד שיתק
 עמו כו'. וכמו כן ה' ביל"מ שלא היו יכולין בני
 לקבל הדין. והי' צהכרח להשתתף עמו אהרן
 שהוא החסד. ואז הוקל מעליהם. כי בודאי לעשות
 נקמה בגוים לריבין בני מקודם לתקן מעשיהם
 כראוי. וכיון שלא היו זכאין כ"כ ה' עליהם ג"כ
 מדה"ד. ומ"מ אס' היו עומדין בנסיון וקיבלו צאהבה.
 נראה שהי' מתוקן הכל. וע"ז כיון מרע"ה באמרו
 והן לא יאמינו לי דייקא. כי אף שהאמינו צפקודת
 ה' כמ"ש ויאמן כו'. אבל להיות נמשך אחר מרע"ה
 לא הי' בכוחם כנ"ל. ומרע"ה תלה בחסרון
 עלמו. ולכן ישב אל ה' הוא תשובה שבכה
 תשובה מרע"ה המתיק הדינין ונתקן הדבר ע"י

לירוף מדת החסד כנ"ל. כי לדיק הדור לריך
 לשב בעבור כל הדור כמ"ש בני ערבין זה לזה
 וזה וישב משה:

ברשי חזר ומלאם להודיע חיבתן שנמשלו
 לכוכבים המוליח במספר כו' בשם
 יקרא. ומה ענינו לכאן. והפשוט הוא לאשר
 ירדו לגלות. בא הכתוב להגיד כי לא הי' ע"י שראה
 ח"ו. רק מאהבה כמ"ש במד' ואהבו שחרו מוסר
 כו'. וזה להודיע חיבתן כו'. אבל עיקר אמתיות
 הענין הוא ע"פ ד' המדרש שמותן על שם הגולה.
 כו' ופי' אמרו ז"ל שהארות הראויות לגולה הלכו
 מיד עמהם כמ"ש הקב"ה בורא רפואה קודם למכה
 כו'. וזה עלמו ענין השמות דכתיב לכולם בשם
 יקרא. כי כל כוכב ומלאך שנברא על דבר מיוחד
 לעשות שליחות הבורא ית' בעולם לכן נקבע בו
 מקודם שם עליון שמלך זה תהדבק הפעולה בכה
 עליון כדאיתא בגמ' ע"פ ויקרא לאור יום קרי'
 רחמנא לנהורא ופקדי' אמנותא דימחא. לחשובא
 אמנותא דלילה כו'. פי' קריאה לשון חיבה ודביקות
 כמו וקרא זא"ז כו'. וז"ש לכולם בשם יקרא שהוא
 התדבקות כל לבא מרום בשמא דכליל כל שמיה.
 והוא שם כבוד מלכותו ית'. ומלך שיש לכל
 פרט חלק מיוחד נמלא ע"ז מונה מספר לכולם.
 וכמו כן ממש באיש הישראלי שיש לכל א' שם
 מיוחד שריך לתקנו. ובוודאי כשגומר מעשיו לעובה
 נשלים בזה שמו. ואותן השמות שהם כוחות הנפש
 הם עלמם מסייעין לאדם להוליח לאור תיקונו. והיינו
 דכתיב ואלה שמות בני' הבאים. כלומר שלא יעלה
 עה"ד ח"ו כי הגלות וכן כל עת לרה לאדם שלא
 תבא הוא במקרה. וכאילו עזב ה' אותנו ח"ו.
 רק שכח הדביקות הולך עמו בגלות כאשר אמרנו
 לדייק במלת הבאים מלרימה שהוא על כל מי
 המילרים שיש לבני' תמיד. וגם זה אמת בפ"י
 הכתוב שגם השמות הם יורדין לתוך המיאר וגם
 הם בגלות. ומלך זה נושעין בני' בגליותיהם. כלל
 הדברים שקודם גלות מלרים נתקשרו בכה השורש
 למעלה כמו הכוכבים שנוטלין רשות מקודם לעשות
 השליחות והוא דביקות השליחות בכה הבורא

בפסוק והן לא יאמינו לי כו' והי' אם לא
 יאמינו כו'. והרי מיד האמינו. אבל
 נראה דכתיב אה"י אשר אה"י. פי' חז"ל אה"י
 בורה זו אשר אה"י עמהם בלרות אחרות. ביאור
 הדברים שגלות מלרים הי' שורש לכל הגליות
 וכמו כן הגולה הי' מפתח גולותן של ישראל בכל

ספורנו

51. Seforno
1475-1550

לראות מה יקרא לו.¹⁵ כדי שיראה ויתבונן איזה שם ראוי לכל אחד מהם, כפי הפעולה המיוחדת לצורתו:¹⁶ נפש חיה הוא שמו.¹⁷ הנה שמו הורה על צורת הבעל חי הנקרא בשם ההוא, שהיא נפשו אשר בה הוא נמצא בפועל:¹⁸ והוא אלהים תרדמה על האדם. (כא) ויפלא ה' אלהים תרדמה על האדם. (כב) ויבן ה' אלהים

so that he would see which name would be appropriate for each creature,

53. R' Yosef Dov Soloveitchik
1903-1993

52. Tzidkas Ha'Tzadik
R' Tzadook Ha'Kohen of Lublin
1823-1900

~ ואלה שמות - And these are the names. The appellations given to the books of the Torah generally reflect the themes within. For example, Bamidbar is not merely the first word of the fourth book; it alludes to the thirty-eight years the children of Israel sojourned in the desert. Every event recounted in the book of Bamidbar took place in the desert, so this choice of name is not merely semantic. Similarly, Devarim is a repetition of "items" (i.e., mitzvos and events) previously discussed in the Torah. Vayikra refers to the appointment between God and Moses in the Ohel Moed.

What is the significance of the name Shemos?

A name indicates individuality. The Torah wishes to emphasize that God concluded the covenant not with a nation but with an individual. The covenant was initially made with Abraham alone. Although the community through its sins may lose its right to exist, God is willing to deal with but one person. A name signifies uniqueness. The Ten Commandments were addressed not in the plural but in the singular, to emphasize that God relates not only to the collective but to the individual as well. That is why in Shemos, the names of Jacob's children are repeated and emphasized.

When I visited the Land of Israel, I was taken to a secular kibbutz, where the tour guide introduced me to a cow he called Rachel. Upon hearing this, I instinctively recoiled. When the guide saw my reaction, he asked sarcastically if giving a cow a name was yet another prohibition imposed by the rabbis.

Giving an animal a human name is in fact wrong because the individuality denoted by a name belongs exclusively to humans. Every human death is a loss which cannot be replaced: Reuven is not like Shimon. The Torah introduced the laws of mourning because even if someone of lowly character dies, his death is still a loss, for every individual has been endowed with the divine image. The preservation of life is a supreme value, even if it necessitates the breaking of the Sabbath. The Torah therefore emphasizes the importance of bikur cholim (visiting the sick) and hachnosas orchim (welcoming guests).

A dog may exhibit great friendship for his master, but a different dog can be substituted which could display an identical friendship. A dog fundamentally has no name; it is merely part of a species. As devoted as a dog may be, there can be no aveilus for it.

That is why halachah is so insistent that the names recorded in a marriage document be written with precision. Abraham was elevated to spiritual greatness by changing his name. Maimonides says that the name Jacob reflected a certain destiny, while Israel reflected a different destiny. The appellation of the book of Shemos signifies that the Exodus would have taken place even if only one individual had been in Egypt.

Rashi cites the phrase, He brings out and counts His heavenly Hosts (Is. 40:26). This phrase refers to the position of the stars within each constellation. Each star is but part of a universe, yet each star is numbered, named and accounted for individually by God. Each has its individual function. Similarly, Knesses Yisrael is one system which is composed of individuals. (Boston, 1980)

[נד] (מכת"י) עיקר היהדות — בקריאת שם ישכאל, כמו שנאמר זה יאמר לה' אני וגו' ובשם ישראל יכנה, שלא יהיה לו רק מעלה זו שמכונה בשם ישראל די. ומצינו בריש פרק כלל גדול (שבת סח:) גר שנתגייר בין האומות ומביא חטאת על החלב והדם והשבת ועבודה זרה, עיין שם דלא ידע כלל שזה אסורה ואפילו על עבודה זרה ושבת. ונמצא שלא ידע כלל מכל התורה, ובמה הוא גר להתחייב חטאת, רק בקריאת שם ישראל די. ובזה יובן מה דיהרג ואל יעבור על המרת דת להיות ישמעאל, אעפ"י שהם אין עובדים עבודה זרה אפילו בשיתוף כנודע, וכן נזהרים על גילוי עריות ושפיכות דמים, ואין כופין כלל על אותן שלש עבירות דיהרג ואל יעבור. אבל המרת שם ישראל לבד, זה שקול ככל התורה כולה וכנגד עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, ועיין ברדב"ז מזה¹⁷. ולכן גם אצל ההמון הוא פסול משפחה שיש מומר במשפחה, ואין חוששין אם יש בה רשע גמור העובר על כל עבירות שבתורה כל זמן שלא המיר. וכן דורות הראשונים היו עובדים עבודה זרה, ומכל מקום שם ישראל לא המירו, ועל זה נאמר חבור עצבים אפרים הנח לו, שהם בחיבור אומה אחת ולא נתפרדו להתחבר עם הגוים ולהיות ככללם.

Azure no. 46, Autumn 5772 / 2011

Judaism as a First Language

By Moshe Koppel

An analogy that can explain a lot about the evolution of our cultural heritage--and its worrisome decline.

You know this sentence is English. But if I asked you to give me a set of rules for determining if a certain text is English or not, I suspect you'd have a hard time. You might say, well, it's English if words have particular meanings, if certain rules of syntax are obeyed, and so on. But if you're American and some bloke in a brilliant jumper asked you for a fag, you might at least want to concede that a characterization of English might involve a family of variations, in each of which words have particular meanings, certain rules of syntax are obeyed, and so on. Even that, however, would not quite be the most fruitful approach. Consider this:

*Whilom, as olde stories tellen us, Ther was a duc that highte Theseus; Of Atthenes he was lord and governour, And in his tyme swich a conquerour, That gretter was ther noon under the sonne.*¹

That used to be called English. And if the English speakers who spoke that way had tried to characterize English then in terms of static semantics and syntax, it's not very likely that this would have made the cut:

*Ayo, my pen and paper cause a chain reaction to get your brain relaxing, a zany acting maniac in action, a brainiac in fact, son, you mainly lack attraction.*²

And in fact, if we were to try to characterize English now in some static way, it's unlikely that our characterization would cover English a generation from now. The point of all this is that the only plausible way to include both Chaucer and Eminem in our characterization of English is to define English as a process rather than as something static. There is a community of people who speak a common language, and the two co-evolve. Language slowly changes as the community of speakers collectively makes small changes. The linguistic community changes as people migrate in or out of it. Chaucer and Eminem are both "in" because a continuous evolutionary process includes them both.

Each of us individually hears English spoken or sees it written and infers certain rules about its syntax and semantics. Sometimes we are even taught explicit rules, though this is relatively rare. Most of the time, we don't even make the rules explicit in our own minds; we just manage to absorb them well enough to use them. Now, the fact that children can learn to speak grammatical English based only on hearing other people speak it is quite astonishing. They are able to do this only because the human brain is hard-wired to prefer certain kinds of grammars, and, not coincidentally, these are the ones that exist. This is not to say that there is only one possible grammar—an obviously false proposition, given the variety of spoken languages in the world. Rather, the range of possible grammars is highly constrained. We might sum this up by saying that people have a language instinct.³

So where's the process? Well, people are creative with language. We invent neologisms, borrow words from other languages, use old words in new ways, push the boundaries of syntax, and generally take whatever linguistic liberties are necessary to express new ideas or capture particular nuances. Most of our inventions die out as easily as they are born. But some spread and become part of the language. Thirty-five years ago nobody had heard of the word "meme"; then it became a meme; now it's just a word.

The crucial point is that the loop is closed. Once some incremental change has been sufficiently absorbed into the language, it becomes part of the base to which speakers relate when they expand that language. So there is an ongoing process that looks something like this:

1. Each individual English speaker absorbs current English and instinctively pushes the envelope (call this "expansion").
2. When enough people push the envelope in the same direction, "current" English is redefined (call this "aggregation").
3. Back to 1.

Of course, the steps don't actually take place in neat, sequential order. Both expansion and aggregation are happening all the time.

Now, with an eye toward our discussion of Judaism, let's make a few observations about this process.

First, changes in language are slow enough that, if you don't take the long view, you can think of it as being static without the fallacy of that view confronting you too brutally. But, if Chaucer didn't convince you, try reading *Beowulf*.

Second, aggregation works in two ways: One way is for many people to push the linguistic envelope in the same way without this change ever being formally noted; it just happens. The other is for the change to be somehow made "official" by incorporation in some instrument of record. For example, twenty years ago I might have referred to memes only if I were talking to someone whom I had reason to believe hung out in the relevant neck of the woods. Now, anybody can look up its Wikipedia entry. To the extent that Wikipedia is an instrument of record, "meme" has graduated to the lexical big leagues.

One consequence of all this is that English evolves in different ways among different communities of English speakers. In the days before the Internet, geographically isolated communities were also linguistically isolated. They were somewhat immune to changes happening in the mainland and instead evolved on their own. They might even have developed their own instruments of record (dictionaries, grammar books, recognized experts, etc.), so that they began to think of mainland English as wrong, or at least odd. This sort of process can lead to two versions of English that are so different that we wouldn't even think of them as being the same language, just as we don't think of, say, German and English as being the same language, despite their common ancestor.

Judaism, in a way, is not that different from English—or any other language, for that matter. In fact, Judaism is a language of sorts; its internal dynamics, the manner in which it evolves, and the powers through which it is fashioned are all startlingly similar to those of the linguistic process. Now, one can treat this comparison as a mere intellectual exercise, an interesting metaphor at most, but I believe its potential implications are great and far-reaching. It can shed light on some of the problems that keep many contemporary Jews—myself included—up at night: If Judaism, as it is currently practiced in certain circles, has gone off the rails, how would we know? Is there some Archimedean point from which we could decide the matter? And, if this is indeed the case, is the founding of a Jewish state likely to get us back on track? The answers to these questions, I will attempt to show here, are all inextricably connected, and the key to finding them may perhaps lie in understanding Judaism as language.

55. Oros Ha'Kodesh
 R' Avraham Yitzchak Ha'Kohen Kook
 1865-1935

The Netziv, Rav Naftoli Tzvi Yehuda Berlin, was once visited by a student he had not seen in a long time. He greeted him with the popular Yiddish idiom, vus machstu, which is used in the vernacular as how are you, but literally translates as what do you do? The student answered, I am well Rebbe, Baruch Hashem I am healthy and earn an excellent living. They sat and made small talk and after a little while the Netziv again asked so "vus machs tu?" Again, the talmid answered, thank God I am well and grateful I am very successful financially. They spent the next hour in discussion and again the Netziv, a third time asked nu, vus machs tu? The student finally turned to his Rebbe and said forgive me Rebbe, but this is the third time you asked me the same question and I have already told you all is well, I am healthy and parnossa is great. The Netziv turned to him and said, maybe you didn't understand the question. You answered that you have good health and an excellent livelihood. That's what Hashem does for you; I asked vus machstu, and what do you do?

בְּקִשַׁת הָאֲנִי הָעֶצְמִי.

צו

וְאֲנִי כְּתוּךְ הַגּוֹלָה, הָאֲנִי הַפְּנִימִי הָעֶצְמִי, שֶׁל הַיְחִיד וְשֶׁל הַצִּיבּוֹר, אֵינּוּ מִתְגַּלֶּה בְּתוֹכוֹתוֹ רַק לְפִי עֵרֶךְ הַקְּדוּשָׁה וְהַטְהָרָה שֶׁלוֹ, לְפִי עֵרֶךְ הַגְּבוּרָה הָעֵלְיוֹנָה, הַכַּפּוּגָה מֵהַאִוְרָה הַטְהוּרָה שֶׁל זֵיו מַעֲלָה, שֶׁהִיא מִתְלַהֶבֶת בְּקִרְבּוֹ. חֲטָאנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ, חֲטָא הָאָדָם הָרֵאשׁוֹן, שֶׁנִּתְנַכַּר לְעֶצְמִיּוֹתוֹ, שֶׁפָּנָה לְדַעְתּוֹ שֶׁל נַחֲשׁ, וְאֵבֶד אֶת עֲצֻמוֹ, לֹא יָדַע לְהִשָּׁבֵת תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה עַל שְׂאֵלַת אֱיָהּ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יָדַע נַפְשׁוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהָאֲנִיּוֹת הָאֲמִיתִית נֹאכְדָה מִמֶּנּוּ, בְּחֲטָא הַהִשְׁתַּחֲוָא לְאֵל זָר, חֲטָא יִשְׂרָאֵל, זָנָה אַחֲרֵי אֱלֹהֵי נֹכַר, אֶת אֲנִיּוֹת הָעֶצְמִית עֹזֵב, זָנָה יִשְׂרָאֵל טוֹב. חֲטָא הָאָרֶץ, הַכַּחֲשִׁיָּה אֶת עֲצְמִיּוֹתָהּ, צִמְצָמָה אֶת חֵילָהּ, הִלְכָה אַחֲרֵי מַגְמוֹת וְתַכְלִיתוֹת, לֹא נִתְנָה אֶת כָּל חֵילָהּ הַכְמוּס לְהִיּוֹת טַעַם עֵץ כְּטַעַם פְּרִי, נִשְׁאַה עֵינַי מִחוּץ לָהּ, לְחֻשׁוֹב עַל דְּבַר גּוֹרְלוֹת וְקִרְיִירוֹת. קִטְרָגָה הִירַח, אֲבָדָה סִיבּוֹב פְּנִימִיּוֹתָהּ, שִׁמַּחַת חֶלְקָהּ, חֲלָמָה עַל דְּבַר הַדְּרַת מַלְכִים חִיצוֹנָה, וְכֵה הוֹלֵךְ הָעוֹלָם וְצוֹלֵץ בְּאֲבָדֵן הָאֲנִי שֶׁל כָּל אֶחָד, שֶׁל הַפְּרֵט וְשֶׁל הַכֹּלֵל.

בָּאִים מְחַנְכִים מְלומְדִים, מִסְתַּכְלִים בְּחִיצוֹנִיּוֹת, מִסִּיחִים דַּעַה גַּם הֵם מִן הָאֲנִי, וּמוֹסִיפִים תְּבוֹן עַל הַמְדוּרָה, מִשְׁקִים אֶת הַצְמָאִים בְּחוּמָךְ, מִפְּטָמִים אֶת הַמוֹתוֹת וְאֶת הַלְבָבוֹת בְּכֹל מָה שֶׁהוּא חוּץ מֵהֶם, וְהָאֲנִי הוֹלֵךְ וּמִשְׁתַּכַּח, וְכִיּוֹן שְׂאִין אֲנִי, אִיזוּ הוּא, וְקַל וְחוֹמֵר שְׂאִין אֶת הַ.

רוח אפינו משיח ד', זהו גבורתו הדר גדלו, איננו מבחין לנו. רוח אפינו הוא, את ד' אלהינו ודוד מלכנו נבקש. אל ה' ואף טובו נפחד, את האני שלנו נבקש, את עצמנו נבקש ונמצא. הסר כל אלהי נכר, הסר כל זר וממזר, וידעתם כי אני ה' אלהיכם, המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים, אני ה'.

56. Netziv
 R' Naftali Tzvi Yehuda Berlin

י, יב מה ה' אלקיך שואל מעמך

פירש ר' נפתלי מרופשיץ: "מה ה' אלקיך" – במה ה' הוא אלקיך? שאלה זאת הוא "שואל מעמך"...

יהודי אחד, שלמד בצעירותו בישיבת וולוז'ין, בא פעם לביקור אצל רבו הנצי"ב. שאלו הרב: נו, וואס מאכסט דו? (=מה אתה עושה? ביידיש פירושו גם: מה שלומך?) השיב הלה: ב"ה הכל אצלי בסדר, הבריאות כשורה, ואף על הפרנסה אין מה להתלונן. המשיכו בשיחה, ושוב שאל הנצי"ב: נו, וואס מאכסט דו? אמר האורח: הרי כבר אמרתי לרבנו שהבריאות כשורה, ב"ה, וגם הפרנסה בסדר. אמר לו הנצי"ב: כן, אבל כל זה עושה הקב"ה, ואילו אני שואל מה אתה עושה, האם קובע אתה עיתים לתורה, האם עוסק אתה בגמילות חסדים?...

The Holocaust and Jewish identity

57.

By Charles Krauthammer Opinion writer March 10, 2016

Bernie Sanders is the [most successful Jewish candidate](#) for the presidency ever. It's a rare sign of the health of our republic that no one seems to much care or even notice. Least of all, Sanders himself. Which prompted Anderson Cooper in a [recent Democratic debate](#) to ask Sanders whether he was intentionally keeping his Judaism under wraps.

"No," answered Sanders: "I am very proud to be Jewish." He then explained that the Holocaust had wiped out his father's family. And that he remembered as a child seeing neighbors with concentration camp numbers tattooed on their arms. Being Jewish, [he declared](#), "is an essential part of who I am as a human being."

A fascinating answer, irrelevant to presidential politics but quite revealing about the state of Jewish identity in contemporary America.

Think about it. There are several alternate ways American Jews commonly explain the role Judaism plays in their lives.

1. Practice: Judaism as embedded in their life through religious practice or the transmission of Jewish culture by way of teaching or scholarship. Think Joe Lieberman or the neighborhood rabbi.

2. Tikkun: Seeing Judaism as an expression of the prophetic ideal of social justice. Love thy neighbor, clothe the naked, walk with God, beat swords into plowshares. As ritual and practice have fallen away over the generations, this has become the core identity of liberal Judaism. Its central mission is nothing less than to repair the world ("Tikkun olam").

Which, incidentally, is the answer to the perennial question, "Why is it that Jews vote overwhelmingly Democratic?" Because, for the majority of Jews, the social ideals of liberalism are the most tangible expressions of their prophetic Jewish faith.

When Sanders was asked about his Jewish identity, I was sure his answer would be some variation of Tikkun. On the stump, he plays the Old Testament prophet railing against the powerful and denouncing their treatment of the widow and the orphan. Yet Sanders gave an entirely different answer.

3. The Holocaust. What a strange reply — yet it doesn't seem so to us because it has become increasingly common for American Jews to locate their identity in the Holocaust.

For example, it's become a growing emphasis in Jewish pedagogy from the Sunday schools to [Holocaust studies programs](#) in the various universities. Additionally, Jewish groups organize visits for young people to the concentration camps of Europe.

The memories created are indelible. And deeply valuable. Indeed, though my own family was largely spared, the Holocaust forms an ineradicable element of my own Jewish consciousness. But I worry about the balance. As Jewish practice, learning and knowledge diminish over time, my concern is that Holocaust memory is emerging as the dominant feature of Jewishness in America.

I worry that a people with a 3,000-year history of creative genius, enriched by intimate relations with every culture from Paris to Patagonia, should be placing such weight on martyrdom — and indeed, for this generation, martyrdom once removed.

I'm not criticizing Sanders. I credit him with sincerity and authenticity. But it is precisely that sincerity and authenticity — and the implications for future generations — that so concern me. Sanders is 74, but I suspect a growing number of young Jews would give an answer similar to his.

We must of course remain dedicated to keeping alive the memory and the truth of the Holocaust, particularly when they are under assault from so many quarters. Which is why, though I initially opposed having a [Holocaust museum](#) as the sole representation of the Jewish experience in the center of Washington, I came to see the virtue of having so sacred yet vulnerable a legacy placed at the monumental core of — and thus entrusted to the protection of — the most tolerant and open nation on earth.

Nonetheless, there must be balance. It would be a tragedy for American Jews to make the Holocaust the principal legacy bequeathed to their children. After all, the Jewish people are living through a miraculous age: the rebirth of Jewish sovereignty, the revival of Hebrew (a cultural resurrection unique in human history), the flowering of a new Hebraic culture radiating throughout the Jewish world.

Memory is sacred, but victimhood cannot be the foundation stone of Jewish identity. Traditional Judaism has 613 commandments. The philosopher Emil Fackenheim [famously said](#) that the 614th is to deny Hitler any posthumous victories. The reduction of Jewish identity to victimhood would be one such victory. It must not be permitted.

American Jews Must Stop Obsessing Over the Holocaust

Jacob Neusner shows how an identity founded on oppression and persecution limits the potential of the Diaspora

By Shaul Magid | January 26, 2015 12:00 AM

One of the more striking, and to my mind surprising, results of the recent 2013 Pew Research Poll "A Portrait of Jewish Americans" is that in response to the question "What's Essential to Being Jewish?" the No. 1 "essential" was "remembering the Holocaust." Seventy-three percent of respondents listed the Holocaust as the primary essential of Jewish identity as opposed to, for example, "Leading an Ethical and Moral Life" (69 percent), "Caring about Israel" (43 percent) and "Observing Jewish law" (19 percent). In other words, most American Jews, living in an incredibly tolerant, open, and accepting society in which they are free to practice their faith, still identify with something that did not happen to them nor did it happen in the country in which they live (and in many cases, did not happen to any members of their family). This negative imagination of Judaism has produced what Jacob Neusner considered a state of arrested development that can only have a negative impact on the future of Jewish life.

60. *Ein Ayah*
R' Kook
1865-1935

קיב. א"ר אבא, הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב, וכשיצאו לא יצאו אלא ביום. הגאולה מעבודות לחירות ככלל, פועלת בכלל עם שלם שני ענינים: האחד הוא החופש הפנימי שמרגיש כנפשו התרוממות שיצא מכלל שפלות העבודות ונעשה בן חורין ואדון לעצמו. והשני הוא הפעולה הנגלית בעולם, בהיותו עם חפשי חי ופועל. ובישראל עוד יתר שאת לשני אלה, כי החופש הפנימי הוא התחלה לשלמות עצמם, בקדושת המדות בתורה ומצותי וחכמתה. והחופש הגלוי החיצוני, הוא עומד בישראל להיות לאור גויים, כאשר כבר נעשה חלק גדול מזה גם לעת כזאת, ויגמר בתכליתו לעת ירחם ד' את עמו, כי מציון תורה תצא¹ ולתורת ישראל איים ייחלון². ע"כ נחלקך הגאולה לשני חלקים: כשנגאלו ישראל ממצרים הגאולה הפנימית, היתה מבערב³, שע"ז אין העיקר הידיעה והפרסום של זולתם, כ"א ההרגשה הטובה בחופשתם הפנימית. וכשיצאו לא יצאו אלא ביום, ביד רמה, גלוי לכל יושבי תבל, להורות על פעולתם הגלויה בעולם, להשכיל להיטיב לכל ברואי בצלם להאיר באור ד', כדבר שנאמר "והלכו גוים לאורך, ומלכים לנגה וזחך"⁴.

59. R' Zalman Sorotzkin
1881-1966

ואלו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו וכו'. קשה שנוי הלשון, התחיל ב"עבדים היינו" וסיים ב"משועבדים" היינו (אלו לא הוציא הקב"ה... הר... משועבדים היינו...) ולמה לא אמר כמקודם עבדים היינו? וכן קשה, למה הזכיר ג' דורות: אנו בנינו ובני בנינו, לא יותר ולא פחות? ונראה לפרש, כי רמו כאן, על שני מיני שעבדים, שנשתעבדו אבותינו במצרים, שעבוד הגוף ושעבוד הנפש. על שעבוד הגוף אמר: "עבדים היינו במצרים" ועבדנו שמה בחומר ובלבנים ובכל עבודה קשה. ועל שעבוד הנפש אמר: "לפרעה", שעשה את עצמו לאלוה, ואנו הושפענו מהמצרים ועבדנו את אלהיהם. ועל זה אמר: "ויוציאנו ה' אלהינו משם ביד חזקה וברוע נטויה", היינו שהשריש מקרבנו את עבודת האלילים, על ידי האותות והמופתים שהראה לנו, ונעשינו לבני-חורין בנפש. והוסיף: "ואלו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים", ר"ל לו יצאנו בעצמנו (בדרך הטבע, ע"י מרד או מצב כלשהו, שהמצרים היו משחררים אותנו מרצונם החפשי) הרי שהיינו משתחררים רק משעבוד הגוף ולא משעבוד הנפש. וזה שאמר בעל ההגדה: משועבדים היינו לפרעה, לתרבותה של מצרים האילית. ומשום כך, שינה את הלשון ואמר במקום "עבדים": "משועבדים", כי אז היינו משתחררים מעבודת הגוף ולא מעבודת הנפש, והיינו נשארים עבדי פרעה (נרוח) ולא עבדי ה', לא היינו מקבלים את התורה והאמונה באלהים חיים. ולפי שהחייב על כל אדם בישראל ללמוד בעצמו תורה וללמד את בנו ואת בו בנו תורה. כמו שדרשו במס' קדושין (ל') מהכתוב "והודעתם לבניך ולבני בניהם, לכן אמר: "אלו לא הוציא וכו' הרי אנו ובנינו ובני בנינו היינו משועבדים לפרעה במצרים", ר"ל לא היינו יכולים לקיים את החוב הקדוש, המוטל על כל איש מישראל ללמוד תורה וללמד את בנו ואת בן בנו, כדי שתהי' אחר כך התורה מחזרת על אכסניא שלה, והיינו נשארים ח"ו עובדי עבודה זרה, למרות היותנו בני חורין בגוף...

הַבָּאִים מִצְרַיִם - *who came to Egypt*. The Torah should more properly have used the past tense, *אָשַׁר בָּא*, *who came*, and not the word *הַבָּאִים*, which more literally would be translated as *who are coming*. The Children of Jacob were long gone. This phrase refers to events that transpired two hundred and ten years before the *Shemos* narrative.

The Midrash noted this anomaly and interpreted the intent of the phrase, *הַבָּאִים מִצְרַיִם*, *ke'ilu ba'u hayom*, as if *Bnei Yisrael* had come that very day. The term *הַבָּאִים* suggests that the people of Egypt did not consider the Israelite nation as part of their state, society and culture; they looked upon them as if they had just entered Egypt.

How long must one remain in a country to be considered a citizen? The words of Pharaoh to his advisors suggest that he considered *Bnei Yisrael* as having just arrived. Indeed, the name for the Israelites, *Ivri*, means completely separated—being on one bank of the river while everyone else is on the other. Even though *Bnei Yisrael* came many years earlier, Egypt still viewed them as strangers.

This belief in the otherness of the Jew repeats itself through history. Jews lived in Germany even before the Dark Ages. During the Middle Ages, the Jews supported Germany from within; they were an integral part of society. Yet, many centuries after they arrived, these Jews were wiped out in the Holocaust. They were charged with being strangers, not counted among society.

The essence of anti-Semitic doctrine throughout history always depicted the Jew as a stranger. They charge that we are strangers, *ivrim*. We never assimilate ourselves into any community; we are outsiders.

There is another implication to the use of the present tense. *Chazal* say: *Because of four qualities, Bnei Yisrael were redeemed from Egypt: they did not change their names, they did not change their language, they did not change their clothing, and they did not change their God (Shemos Rabbah 1)*. The Midrash states beautifully: *Reuben descended [to Egypt], Reuben came up [from Egypt] (Tanchuma Balak 25)*. The Jew was conscious of his identity. When the Jews left, they spoke *Lashon HaKodesh* as fluently as they had when they came to Egypt.

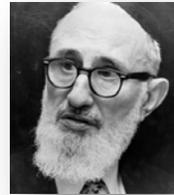
There are certain ideals to which a Jew is committed that can never be forfeited. There is a special relationship between God and Jew as well as a relationship between God and mankind in general. In certain areas of human endeavor, such as healing and helping each other, the Jew is part of the relationship between God and man, and we participate and are part of society. But whenever society tries to terminate our individual identity, to tell us how to live and to be like the rest of society, we are very stubborn.

Pharaoh charged that the Jew was uninterested in the welfare of the land. Pharaoh was wrong, for *הַבָּאִים מִצְרַיִם* has two meanings: we have a special, eternal identity, but nevertheless, we participate in society. When he said that Jews must abandon their identity and join a society whose ideals differ from those that Jacob brought with him to Egypt, the Jews removed themselves from society, as if they had just entered Egypt.

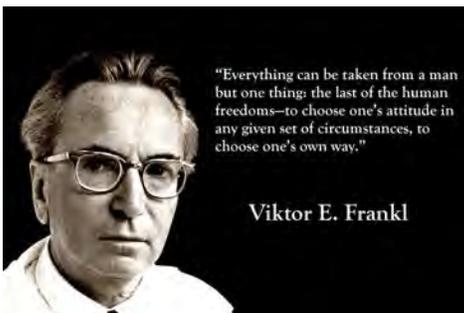
The Midrash (*Yalkut Shimoni 176*) tells us that many Jews in Egypt had scrolls (probably consisting of *Genesis*), and every Shabbos, they would read these scrolls. The redemption did not start with Moses. The Jewish belief in the promise of redemption was nurtured by their reading of these scrolls. These scrolls helped maintain their unique identity—the Israelites considered themselves as if they had just entered Egypt. (*Aton Holzer Summary*)

וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי פַרְעֹה אֵלָיו - *Pharaoh's servants said to him*. The term *עֲבָדֵי פַרְעֹה* suggests that these people were “slaves of Pharaoh”—their very identity was based on their allegiance to Pharaoh. In contrast, Israel's servitude is described as *עֲבָדִים הָיִינוּ לַפַּרְעֹה*, *we were slaves to Pharaoh (Deut. 6:21)*—although we were in servitude to Pharaoh, we never identified with our taskmaster. The Midrash (*Shemos Rabbah 5:62*) indicates that every Shabbos, the enslaved Israelites would read from scrolls which foretold that they would be redeemed. Even during their servitude, they believed in their ultimate redemption. (*Harrerei Kedem Vol. 2, p. 213*)

61. R' Yosef Dov
Soloveitchik
1903-1993

62. Victor Frankl
“Man's Search for Meaning”

To be sure, a human being is a finite thing, and his freedom is restricted. It is not freedom from conditions, but it is freedom to take a stand toward the conditions. As I once put it: “As a professor in two fields, neurology and psychiatry, I am fully aware of the extent to which man is subject to biological, psychological and sociological conditions. But in addition to being a professor in two fields I am a survivor of four camps—concentration camps, that is—and as such I also bear witness to the unexpected extent to which man is capable of defying and braving even the worst conditions conceivable.”¹⁷

The Pesach Seder Plate in Prison

A miracle whose source is Jewish dedication to mitzvot

4/3/2015, ד' בניסן תשע"ה, רבי יוסף מנדלוביץ

INN:YM

It was while I was in the Chistopol Prison. This was a very harsh prison. I was sent there for having kept the Shabbat in the hard labor camp. This was considered to be an offence. It was the tenth year of my incarceration. I was for some time in the same cell with another Prisoner of Zion, Hillel Butman

A month before the Passover festival I suggested that we hold a Pesach Seder

He only laughed: "A Pesach Seder in the prison? It's impossible." I knew that he was an obstinate person and that if he said no- there was nothing one could do about it

.Therefore, I decided to make all the preparations alone

In the Jewish underground in Russia one of the activities of Jewish education was to teach young people about the Pesach Seder

I was lucky. Among my personal belongings I kept a postcard from Israel on which there was a photograph of a Pesach Seder Plate from the Israel Museum- a Pesach Seder Plate from Germany, from the 18th century

Therefore, from this postcard I learned what I would need for the Seder Plate. And there was a further small miracle: in the margins of the postcard there was all the order of the Pesach Seder: Kadesh Urechatz.. I began at once to write my own Pesach Haggada according to the order written in the postcard

I would need four cups of wine. How to obtain wine in the closely guarded security prison? - Very simple

My father, Moshe Ben Aaron of Blessed Memory, had sent me 10 years previously a kilo of raisins. This was during the interrogation period and it was permitted to receive raisins. After the trial it was no longer permitted to receive anything like this

I had saved the raisins during these years, I only used them for Kiddush. Although one needed the fruit of the vine -wine, but out of ignorance I decided that raisins were also fruit of the vine. Every Shabbat we would gather in another hut and I would make Kiddush over two raisins. By the tenth year there only remained to me a few handfuls of the raisins, but this was enough to make wine. And there was more. Every day a prisoner would receive a spoonful of sugar. People at once ate the sugar. But I decided to collect it. Every day I added another spoonful and another. After a month I had enough sugar

I poured the sugar, raisins and hot water into the water-bottle and hid it underneath the bed. Although I was afraid that there might be a sudden search and they would discover my wine, but I had no choice

I wanted to find something bitter for Chazeret (Horseradish). Suddenly there began an outbreak of influenza in the prison. The prison management didn't have medicines. They heard that onion prevents flu. One day every prisoner received a fresh onion bulb. It was a real asset! For years I hadn't eaten a fresh vegetable. All the prisoners swallowed the onion in a trice. But I thought to myself that if I put the onion in water the onion would sprout leaves and I would be able to make bitter Chazeret from them. And that is what I did. I had an empty tin in which I put water the little onion bulb and placed it on the cell window sill exactly under the bars. They all laughed at me - "Are you crazy? Why didn't you eat it? Are you trying to grow flowers here?" And I remained silent

Now came the time for Karpas (celery or parsley). Where could I find some leaves like Karpas? Now, every day they took prisoners out for a walk. Not like you see in films where all the prisoners walk in the yard together. Our prison was only for security prisoners and it was forbidden that we should meet one another (Natan Scharansky also was a prisoner (there

In that place they used to take out all the people in one cell to the roof of the building which was divided into cells, but without a roof. Instead of a roof there were bars

One day I saw in the yard near our yard (all of them 3 x 3 meters) a small green leaf bursting through the asphalt on the roof. When I had been previously in the forced labor camp we had eaten grass and one knew that this type of grass was edible. I prayed that no one would stamp on my leaf until the Pesach festival

The egg I made from egg- powder (one spoonful of which remained in my bag), and I also had a Zeraa - a soup cube from Israel with a picture of a chicken on the wrapping. (For a certain time it was permitted to receive once a year a small parcel with soup cubes and egg powder, but after some years they forbade this as well. And miraculously I still had a bit of each left over.) It was still permitted to receive Matza which the prison authorities called 'dry bread." I received a kilo of Matzot, the only food for the seven days of Passover

All that remained was to find the Pesach Seder Plate. I decided to make a Seder Plate from a Pravda newspaper full of "true" Communist propaganda. What was good was that it contained big newspaper pages

.The eve of Pesach arrived

On the way from the exercise yard I ran quickly to the adjacent yard and picked my "Karpas." Such an act was considered a grave offence. The warden escorting began to "laugh at me - "Who gave you permission

I knew him, that warden- he was a good man. He shouted, but did not punish. I explained to

him that this plant was very healthy. He listened to me and allowed me to take the Karpas to my cell

In the evening I asked the warders to bring me the Pravda newspaper to read. I made from the newspaper a circle and wrote on it as on a Seder Plate: Zera, Egg, Maror (leaf of the onion) Everything was ready. I hid the Seder Plate under my blanket. When the evening of Tet-Vav Nissan arrived I called Hillel and said – "Pesach has arrived, come let us sit at the Seder table"

He laughed at me: "You again with your stupid ideas, I already told you that it is impossible to hold a Seder in the prison"

Then I showed him the Pesach Seder Plate. He examined it. Everything was in place. And then he said to me: "But you don't have wine- it's impossible without the Four Cups"

I bent down and took out the water bottle with raisins from under the bunk. The truth is that I wasn't sure if I would get wine. Hillel uncorked the bottle, smelt, and declared " real wine." If that's the case, come let us sit down and hold the Pesach Seder

Thus did I hold a Halachically-correct Pesach Seder in the prison

The next morning Hillel and all the members of Operation Wedding were freed and emigrated to Israel. For them this was a true "Festival of Exodus from the Gulag." However, I remained in prison for a further two years. That is what Hashem decreed

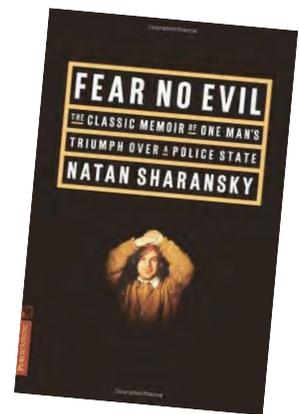
As soon as he arrived in Israel, Hillel Butman told the media how I had held a Pesach Seder in the prison

"The story became "a real Pirsum Hanes" – "Publicizing of the Miracle"

64. Natan Sharansky
"Fear No Evil"

Arkady Tsurkov had received a package of matzoh from home. He divided it into two parts, and for a long time sought an opportunity to send it to me and another Jewish zek. "I don't need it," he said. "After all, I'm going to be released." But instead of release he earned another two years of camp, and he greeted Passover, the holiday of freedom, somewhere far away, among criminals. And now, I, too, at the last moment had lost the opportunity to use Arkasha's matzoh, which I received from a zek who was transferred to my cell. Well, so what? The salted sprats would be my *maror*, the bitter herb, and for the *charoset*, the sweet mixture of nuts, apples, and wine, I would use my cup of hot water. What could be sweeter in the punishment cell? I tried to recall everything I could from the Passover Haggadah, starting with my favorite lines: "In every generation a person should feel as though he, personally, went out of Egypt" and "Today we are slaves, tomorrow we

65. *Yonah*

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה נָא לָנוּ בְּאִשֶּׁר לְמִי־הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ מִה־מְלַאכְתְּךָ וּמֵאֵין תָּבוֹא מִה אֶרֶץְךָ וְאֵי־מִנָּה עִם אֶתָּה:

They said to him, "Tell us, you who have brought this misfortune upon us, what is your business? Where have you come from? What is your country, and of what people are you?"

וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם עֲבָרִי אֲנִי וְאֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרָא אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־הַיָּם וְאֶת־הַיַּבֶּשֶׁה:

"I am a Hebrew," he replied. "I worship the LORD, the God of Heaven, who made both sea and land."

Uniquely, Jews are born into a faith. It chooses us before we choose it. Physically we come naked into the world, but spiritually we come with a gift: the story of our past, of our parents and theirs, through almost forty centuries from the day Avraham and Sarah first heard the call of God and began their journey to a land, a promise, a destiny and a vocation. That story is ours.

It is a strange and moving story. It tells of how a family, then a collection of tribes, then a nation, were summoned to be God's ambassadors on earth. They were charged with building a society unlike any other, based not on wealth and power but on justice and compassion, the dignity of the individual and the sanctity of human life – a society that would honor the world as God's work and the human person as God's image.

That was and is a demanding task, yet Judaism remains a realistic religion. It assumed from the outset that transforming the world would take many generations – hence the importance of handing on our ideals to the next generation. It takes many gifts, many different kinds of talent – hence the importance of Jews as a people. None of us has all the gifts, but each of us has some. We all count; we each have a unique contribution to make. We come before God as a people, each giving something, and each lifted by the contributions of others.

And yes, at times we fail or fall short – hence the importance of *teshuvah*, repentance, apology, forgiveness, re-dedication. Judaism is bigger than any of us, yet it is made by all of us. And though Jews were and are a tiny people, today a mere fifth of a per cent of the population of the world, we have made a contribution to civilization out of all proportion to our numbers.

To be a Jew is to continue the journey our ancestors began, to build a world that honors the image of God in every human being and to be part of a people summoned by God to be His ambassadors down here on earth.

Jonathan Sacks

66. *Rabbi Lord Jonathan Sacks*

Opinion | OPINION

Reclaiming 'Jew'

By MARK OPPENHEIMER APRIL 22, 2017

"Jew" is a funny word," the comedian Louis C. K. once said, "because 'Jew' is the only word that is the polite thing to call a group of people and the slur for the same group."

I was reminded of these wise words on April 14, halfway through Passover and two days before Easter, when President Trump gave a short speech recognizing the two holidays. As far as Trump speeches go, it was pretty decent, a short bit of hortatory boilerplate with Trumpian flourishes, like calling the Exodus the story of "an incredible people." He did not attack immigrants, or journalists, or Pope Francis, and he gave equal time to the two holidays, which was reassuring.

But Mr. Trump's speech bothered me nonetheless, because he fell into a common linguistic habit that most Americans, even most Jews, surely didn't notice. While the word "jewish" appeared in the speech, Mr. Trump neglected to mention "Jews." In his remarks, it was "Christians" who celebrated Holy Week and the resurrection of Christ — but it was "Jewish families" who celebrated Passover and "the Jewish people" who survived a long history of persecution. There were "Christians" — people with their own noun — and there were "Jewish" people — collectives described by an adjective.

The shift from the noun to the adjective was most jarring near the end of the speech, when Mr. Trump prayed for an age in which "good people of all faiths, Christians and Muslims and Jewish and Hindu, can follow their hearts and worship according to their conscience."

This verbal tic is not unique to Mr. Trump. In his first Passover statement, in 1981, President Ronald Reagan extended "warmest wishes" to "Jewish people everywhere." In President Obama's last Passover message, he mentioned "Jewish families" twice but "Jews" never.

There is, in fact, a widespread hesitation to describe Jews as Jews. In 2000, in the aftermath of Al Gore's popular-vote victory in the presidential election, a well-meaning editor forced me to rewrite a sentence in an essay about Joseph Lieberman, the vice-presidential nominee. I had written that Americans had, in effect, "elected a Jew as vice president," but the editor — a non-Jew — made me change the wording to "a Jewish vice president." He knew that to write "a Jew," even in a positive article by a Jewish reporter, would strike some as offensive.

We Jews, too, recoil from calling ourselves Jews. In my experience as an editor at a publication focusing on Jewish news and culture, and hosting its podcast about Jewish life, I have noticed how many Jewish writers — me included — avoid calling anyone a "Jew." I frequently edit articles that mention "Jewish politicians" or "Jewish artists" but not "Jews."

Like our non-Jewish friends, we Jews have been conditioned to think of a "Jew" as something bad. We will say, "Some really nice Jewish people moved in next door," rather than, "Some really nice Jews moved in next door." Trying to discern if someone is suitable dating material for a single, religious friend, we'll ask, "Oh, is he Jewish?" but not, "Oh, is he a Jew?" To be "a real Christian" is a compliment, but to be "a real Jew" is considered an insult. "A real Jew" may be stingy, crass or pushy — whatever she is, it's not good.

There are understandable reasons one might prefer the phrase "Jewish person" to "Jew." For one thing, anti-Semites love to talk about "Jews" and "the Jews." The noun has been a slur in English since the 17th century, and to the Jew-haters of the world, Jew-ness, with all the genetically heritable perfidy it entails, is an essential and ineradicable trait. Whether it's the stain of having murdered Jesus or an inborn capacity for greed or deception, the vices perceived by the anti-Semite belong to "the Jew," not someone who happens to be Jewish. Anti-Semites have made "Jew" a term of opprobrium, and the rest of us have acquiesced.

But there's another reason Jews prefer "Jewish." Many of us don't think of Jewishness as central to our identity. If what we're talking about is an ethnic inheritance, but not one that defines us in an important way, we may rightly feel that "Jewish" makes a more modest, weaker claim than "Jew" — just as "I'm German" sounds a bit milder than "I'm a German." The former is purely descriptive, the latter a bit proud.

It's precisely because "Jew" is a bit proud that I want Jews to use it more. Jews, like other minority or marginalized groups, are entitled to a noun to call our own. Such a word will have as many meanings as there are people who claim it, but no matter. When asked by somebody scrutinizing our last name or facial features, "What's your heritage?" we should be able to answer, with whatever meaning we impart to it, "I'm a Jew."

For most of us, speaking such a sentence would feel odd, even scary. But it doesn't have to. It shouldn't.

As Cynthia M. Baker points out in "Jew," her book about the word, Jews have "not, in fact, owned the word 'Jew' or controlled the discourse about it — or even much used the term — for most of the past 2,000 years." It was Christians who talked about "Jews," while our preferred term for ourselves was "Israelite" or "Hebrew." But those terms are now antiquated, and unlikely to be revived in that form: The founding of the State of Israel and the rebirth of the Hebrew language have given those words other connotations.

So it's time for us to own "Jew." We can do so by using the word more ourselves, and by giving everyone else permission to call Jews Jews. We can rescue, as Louis C. K. would say, the "polite thing" from the slur. Jews are what we are, after all, and the anti-Semites shouldn't be the only ones saying so.

Mark Oppenheimer, the host of the podcast Unorthodox, is working on a book about how to be a Jew.

Follow *The New York Times* Opinion section on Facebook and Twitter (@NYTopinion), and sign up for the Opinion Today newsletter.

A version of this op-ed appears in print on April 23, 2017, on Page SR11 of the New York edition with the headline: Reclaiming 'Jew'.

68. *Siddur*
U'va L'Tziyon

Blessed is He, our God, Who created us for His glory, separated us from those who stray, gave us the Torah of truth and implanted eternal life within us. May He open our heart through His Torah and place within our heart love and awe of Him, that we may do His will and serve Him wholeheartedly, so that we do not struggle in vain nor produce for futility.⁸*

May it be Your will, HASHEM, our God and the God of our forefathers, that we observe Your decrees in This World, and merit that we live and see and inherit goodness and blessing in the years of Messianic times and for the life of the World to Come. So that my soul might sing to You and not be silent, HASHEM, my God, forever will I thank You.⁹ Blessed is the man who trusts in HASHEM, then HASHEM will be his security.¹⁰ Trust in HASHEM forever, for in God, HASHEM, is the strength of the worlds.¹¹ Chazzan— Those knowing Your Name will trust in You, and You do not forsake those Who seek You, HASHEM.¹² HASHEM desired, for the sake of its [Israel's] righteousness, that the Torah be made great and glorious.¹³*

ברוך הוא אלהינו שבראנו לכבודו, והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת אמת, וחי עולם נטע בתוכנו. הוא יפתח לבנו בתורתו, וישם בלבנו אהבתו ויראתו ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם, למען לא ניגע לריק, ולא נלד לבהלה.⁸ יהי רצון מלפניך, יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שנשמר חקיך בעולם הזה, ונזכה ונחיה ונראה ונירש טובה וברכה לשני ימות המשיח ולחיי העולם הבא. למען יזמרך כבוד ולא ידם, יהוה אלהי לעולם אודך.⁹ ברוך הגבר אשר יבטח ביהוה,* ויהי יהוה מבטחו.¹⁰ בטחו ביהוה עדי עד, כי ביה יהוה צור עולמים.¹¹ ויבטחו בך יודעי שמך, כי לא עזבת דרשיך, יהוה.¹² יהוה חפץ למען צדקו, יגדיל תורה ויאדיר.¹³

69. *Midrash*
Shemos Rabbah

הָאֲדָמָה, וְשָׂמְלָא כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה. אִישׁ הָאֲדָמָה בּוֹרְגָר לְשֵׁם בּוֹרְגָרוֹת. אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, חֲבִיב מֹשֶׁה מִנֹּחַ, נַח מְשֻׁנְקָרָא (בראשית ו, ט): אִישׁ צַדִּיק, נִקְרָא אִישׁ אֲדָמָה, אָבֵל מֹשֶׁה מְשֻׁנְקָרָא (שמות ב, יט): אִישׁ מְצָרִי, נִקְרָא (דברים לג, א): אִישׁ הָאֱלֹהִים. וַיֵּטַע כָּרְם, בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ לִטַּע כָּרְם אֶפְגַּע בּוֹ שָׂדָא שְׂמִדוֹן, אָמַר לִיה שְׂתַפִּי עַמְּךָ, אֵלָא אֲזַדְהַר בְּךָ דְלָא תַעוּל לְחַלְקִי, וְאִם עָלַת בְּחַלְקִי אָנָּא חֲבַל בְּךָ.

70. *Shemos*

וַיְהִי | בְּיָמֵים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל-אֶחָיו וַיֵּרָא בְּסַבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרָיִם מַכֶּה אִישׁ-עִבְרָיִ מֵאֶחָיו:

Some time after that, when Moses had grown up, he went out to his kinsfolk and witnessed their labors. He saw an Egyptian beating a Hebrew, one of his kinsmen.

וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּךְ אֶת-הַמִּצְרָיִ וַיִּטְמְנֵהוּ בַחֹל:

He turned this way and that and, seeing no one about, he struck down the Egyptian and hid him in the sand.

71. *Pesachim 68b*

רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא אמר אי לא האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא

The Gemara relates that Rav Yosef, on the day of *Shavuot*, would say: Prepare me a choice third-born calf. He said: If not for this day on which the Torah was given that caused the Jewish people to have the Torah, how many Yosefs would there be in the market? It is only due to the importance of Torah study that I have become a leader of the Jewish people, and I therefore have a special obligation to rejoice on this day.

Why Are Modern Orthodox Millennials Like Me Looking For A Different Path?

We sat in wicker chairs at a cafe overlooking Jerusalem's Old City. We both sipped lattes and laughed easily, silently appreciating how the sun peaked through the umbrellas covering the outdoor seating area, soaking the Jerusalem stone all around us. The amaryllis were in bloom, adding a pop of pink to the otherwise sand colored horizon.

As the conversation continued flowing, he gently put down his glass mug. "So," he said. "Are you religious?"

I smiled — and not only because we had gotten on quite well. I tend to find this question wholly unspecific. I understand that it serves to help the human mind categorize an individual, but I actually see it as more of a hindrance:

When people ask this question, they're not asking if the individual is living in the presence of God, as the Psalmist writes: *Shiviti Hashem lenegdi tamid*, 'I have placed God before me at all times'. They're not asking if the individual tries to internalize the Torah and applies it to their life in a way that is moral and good. They are not asking if the individual is well versed in Jewish ritual, law, history, thought and theology. No. In my experience, they are asking something within the confines of how one dresses, how many rabbis were paid to certify their food, and if they keep Shabbat to a degree that marks Scrabble a sin punishable by the high court of God.

Millennials are experiencing a surge of skepticism towards theological fundamentals and organized religion. A first-of-its-kind study on the Modern Orthodox community, an affluent and highly educated group that represents approximately 4 percent of the American Jewish population, confirms these experiences. Approximately 30.3 percent of Modern Orthodox millennials polled self identify as having become less observant, according to the "Nishma Research Profile of American Modern Orthodox Jews." This figure is higher than the corresponding figure for the older generations polled — which was 20.5 percent.

This is not to say that I'm a statistic or anything like that.

But I suppose I am a statistic. I grew up in an Orthodox home in South Florida, and was gifted with a strong yeshiva education from kindergarten through my bachelor's degree, where Jewish textual literacy and general academic rigor were breathed into us like God breathed life into Adam II. While there was some level of diversity in my Jewish exposure within Orthodoxy — my family prayed at a Chabad synagogue on Shabbat, I went to a primarily Ashkenazi Modern Orthodox day school, and was an active participant in the local Sephardic synagogue as well — the formality of societal expectations and communal structure lacked a certain love of God and ritual.

With every step of my yeshiva education — from day school to my religious seminary in Israel, to my years at Yeshiva University — my parents pointed out that while I was receiving the tools for Jewish literacy and how to live a Jewish life at school, my teachers weren't transmitting a love of Judaism and a love of God. Sure, I could pick up any Shulchan Aruch and understand the intricacies of how to make a salad on Shabbat without violating the prohibition of borer, sorting (a forbidden labor on the Sabbath), but did I feel Shabbat? Did I appreciate its beauty, or was I caught up in the minutiae of chopping tomatoes and how and where I could walk in heels on Shabbat (that one comes from the rabbinic prohibition of *horesh*, plowing). My parents had tried to supplement my education by reading me Jewish self-improvement classics like Bahya ibn Paquda's 'Duties of the Heart' before I went to sleep as a child, but I was not actively receptive to it.

In retrospect, my parents' concerns were correct.

And perhaps that's why there are so many of us no longer identifying with the proscriptive Orthodoxy from whence we came: We love Judaism with its rich rituals, philosophical investigations, and rigorous texts, but we were not given the tools to express that love beyond the confines of Jewish law.

**

My faith in community began to dwindle after [my broken engagement](#). I couldn't understand how hundreds of people came out to celebrate our impending nuptials in three different cities in two different countries with heartfelt mazal tovs and shots of spirits, but only a noticeable handful of them showed up when the walls came crumbling down.

How could it be that religious teachers, community leaders, and rabbis — many of whom I had been out of touch with for years — went out of their way to call, email and message me when I got engaged but were noticeably absent when things ended? When I've reflected on this reality to members of the community, I often receive a response akin to #NotAllRabbis. While that may be true, it was not my experience. After a lifetime of yeshiva education and Jewish involvement, they were silent. As the Torah says: *Vayidom Aharon* — 'And Aaron was silent'.

People in my extended social circles, friends I naively called them, though now I understand that such people are referred to as acquaintances or a broader network, didn't know what to say, and completely avoided me.

This led to my questioning the tenets of community altogether: What is a community if its members only gather for celebrations and negative occasions with prescribed religious texts like, say, a funeral? That's not the community of spiritual seekers and sources of inspiration of which I wished to be a part.

The experience of being placed outside of the community, and feeling isolated from the ability to partake in communal rituals, afforded me the opportunity to critically evaluate different facets of Jewish communal expectations as an informed outsider.

15

Share

14

And I didn't like what I saw.

Steeped with racism, sexism, blindness to privilege, and a tribal mindedness wherein chessed or charity work was focused on Jewish issues to the exclusion of human issues — the community was plagued with a certain selfish sense of morality, I began to realize. These negative aspects were veiled in rabbinic language or Godly arguments, and thus officially deemed Truth.

In my understanding of Judaism and the Divine, it is immoral to say what God is or what God thinks or what Judaism is or thinks. The human mind can never truly contain even the most minute aspect of the Divine, and Judaism's texts are too robust to allow for one definitive definition of the true meaning of its essence. (Call me a good Maimonidean.) But this was far too complicated to be the norm in my community.

It seemed my mode of existence didn't compute with how other Orthodox Jews perceived reality.

And it's not just them, either.

A section of the Nishma Research study focuses on 'OTD-ers', people who are off the derekh, path, suggesting these are people who have deviated from their Orthodox upbringing.

A label does not yet exist for my crop of millennial Jew. We are not OTD. And we're not Orthodox either. We are religiously literate, care deeply about Judaism, are fluent in Orthodoxy and are not triggered by it. At the same time, we feel a deep lack of connection to the traditional community. This could be for a variety of reasons, as the survey did get at, ranging from the theological to the social. Things like women's leadership, LGBTQ inclusion, community hypocrisy, because what was transmitted to us as the "right" thing to do is in fact morally or otherwise abhorrent, or finding deep inconsistencies between what one was taught as Torah and what one knows of the world could all be factors.

So I distanced myself from community — not in anger or despair, but just because it no longer jives with my mode of being, my sense of morality. I return on occasion and feel a warmth in me, a nostalgia for my youth. But that warmth brings with it a simultaneous knowledge that this community is no longer wholly mine — and that was my choice.

**

There I sat, in Jerusalem, wondering where to begin answering the question and how much to allow myself to say to this man.

How could I say oh, I know I don't look religious— whatever that means— and I am not traditionally observant of halakha, but really whenever I eat a salad from sundown Friday to sundown Saturday, I am aware of the various ways I am violating the prohibition of borer? Or how I am planning my 2017-2018 schedule around the Jewish holidays, "like a yeshiva student," my best friends joke?

And the short answer to his question — 'Are you religious?' — is, no.

But that's not the whole story. Not for me, and not for many of my fellow millennials. We're a new type of Jew, those of us who are religiously literate, and care deeply about God, faith and tradition for our own reasons.

"I guess..." I started saying under the Jerusalem sky, "I wouldn't be classified as what one would traditionally call religious," I said, gesturing to my jeans and quasi exposed collarbone, for starters. "And my ritual observance looks nothing like my childhood observance did. But I always mark Jewish time...Does that make any sense?"

"I know exactly what you're saying," the former yeshiva student laughed and stirred his latte. "I couldn't have said it better myself."

73. R' Aharon Lichtenstein
1933-2015

Make Your Torah Permanent: The Centrality of Torah Study

The *mishna* in *Avot* (1:15) states: “Shammai says: Make your Torah *keva*.” This saying can take on several meanings, depending on how we understand the term *keva*, and I think that each of these meanings teaches us something important about being a Jew and a *ben-Torah*....

PRIORITY IN TERMS OF VALUES

The Rambam offers a similar understanding:

Make *talmud Torah* primary and all your other activities secondary; if you can engage in [the other activities], fine, and if not, not. (*Commentary on the Mishna, ad loc.*)

Torah is the root and basis of your existence, and all else is built around it. Here the Rambam surely is not talking about the quantitative element. Rather, he is talking about the axiological element, about one's values: What is central and what is peripheral? To the extent that it is possible for you to plan, which element is dominant and which is subservient?

It may be that the axiological centrality of Torah will not necessarily translate into its being quantitatively that to which you devote most of your time. When one plans his personal budget, or when a government plans a national budget, there is little disposable income left after one has factored in the various expenses of the necessities of life. Similarly, after one factors in the time he must devote to fulfilling his responsibilities and obligations, how much “free time” is left? But the test is precisely what a person does with whatever time is left to him. He doesn't have a choice about going to work; he has to make a living. But when he comes home, he can decide whether to read the paper and watch television or whether to sit down to learn. Here the question of what is primary and what is secondary comes to the fore.

It is also critical how a person defines his professional and economic goals. If a person says he must work twelve hours a day because he has decided that he absolutely must earn several hundred thousand dollars a year, and then he says, “Whatever is left over will be for Torah”—that decision itself reflects his priorities. But if he sets a reasonable level of need and of necessity, and *that* is legitimately set aside, then the question of what he does with his remaining time comes into play.

There are halakhic implications to this question. The *gemara* (*Bava Batra 7b*) rules that *talmidei chakhamim* (Torah scholars) are exempt from paying municipal taxes. Rosh (1:26) says that a *talmid chakham* is defined as a person whose Torah is his occupation (*torato umanuto*). Today we think of this in terms of someone whose profession it is to learn Torah, someone who does nothing else. But Maharam of Rothenberg (cited in Responsa of the Rosh, 15:8) says that it doesn't mean this at all. *Torato umanuto* applies even if a person spends most of his day at work, but his natural bent is to learn Torah. When he has a free hour, he devotes it to Torah; when he has a vacation, he uses it to learn Torah. That is *torato umanuto*—his natural self realizing itself. When he is at work and cannot learn, he is, in a sense, suppressing his natural bent.

INTERNALIZING TORAH

However, before we get to this level, the *baraita* speaks of something else:

If a person heard something from a sage in the *beit ha-midrash*, he should not regard it as transient but rather as permanent.

What does this mean? There are certain facets of our experience that we regard as being peripheral and temporal; we lose no sleep over the fact that they are nothing more than that. They may be pleasant at the time, but you do not expect them to become a permanent aspect of your being. Does a person make any effort to remember what he reads in the newspaper? When you read it, you think it is important to know what is going on in the world. But unless you are a professional historian or an archivist, you do not really care whether you remember what happened ten years ago.

There are other experiences which are somewhat on the borderline between what you want to be permanent and what is ephemeral. Maybe you do not care if you remember what you read in the paper, but if you read a serious magazine, you may want to remember it. There are people who save their copies of *The Atlantic Monthly* or *Commentary* for many years. You would be happy to remember what you read in those magazines, and you would not feel that it is cluttering your mind—but you are not going to make a great effort to remember it. Similarly, a person who goes to see a play will probably regard it differently than he would the evening news, but he will not make the kind of effort to remember that a theater critic would in order to be able to analyze and compare it.

But there are things to which a person is committed to the degree that he wants them to be part of him. When he has that kind of experience, he wants it to be internalized, not to remain ephemeral. This is what the *baraita* tells us with regard to Torah. “*Aseh toratkha keva*”—see to it that it is ingrained and absorbed, that it becomes a part of you. This, of course, has implications for the nature of the experience at the time. A person who hears a symphony and wants it to become part of his musical repertoire will listen to it differently than a person for whom it is only so much background music. It is a different kind of exposure and experience; there is a certain intensity and seriousness. If you want something to remain with you, you must immerse yourself in it.

The *gemara* (*Shabbat 31a*) says that a person after his death is asked by the Heavenly tribunal: “*Kavata ittim la-Torah*, Did you set fixed times for Torah?” Similarly, the Rambam places great emphasis on this:

Every Israelite man is obligated in Torah study, whether he is poor or rich, healthy or suffering, in the vigor of youth or old and feeble. Even a man so poor that he is maintained by charity and goes begging from door to door, as also a man with a wife and children, is obligated to set aside fixed times to study Torah by day and by night, as it says (*Yehoshua 1:8*), “You shall meditate upon it day and night.” (*Hilkhos Talmud Torah 1:8*)

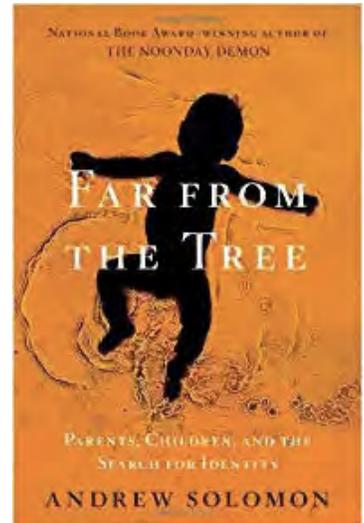
One is not just obligated to study, but to set a fixed time for study. Why is this important? Because when a person is *kove’a ittim la-Torah*, he has indicated that Torah has a permanent place in his life. It is not one of those things which you do only if you have time. A person who enjoys playing basketball will play if he has time, but won’t if he doesn’t have time. On the other hand, there are certain things that you do regularly because you understand that these are part of your very being. The question is: How is Torah going to fit into a person’s life experience? Will it be like reading a fine novel, or will it be part of one’s regular daily schedule? Will it be part of the very essence of his being?

“*Kavata ittim la-Torah*” thus suggests *keviut* not only in terms of “making the time for it,” but also in terms of what remains with you from your learning. What are you trying to accomplish when you learn? Is it enough to have gone through the motions, like going for a swim or a walk? The *baraita* is talking about *keva* in the sense of making it part of you. If you forget—you forget; you are considered an *anuss* (coerced). But, ideally, you strive to build up an *otzar*, a treasury of Torah, and to have it remain with you forever.

Because of the transmission of identity from one generation to the next, most children share at least some traits with their parents. These are **vertical identities**. Attributes and values are passed down from parent to child across the generations not only through strands of DNA, but also through shared cultural norms. Ethnicity, for example, is a vertical identity. Children of color are in general born to parents of color; the genetic fact of skin pigmentation is transmitted across generations along with a self-image as a person of color, even though that self-image may be subject to generational flux. Language is usually vertical, since most people who speak Greek raise their children to speak Greek, too, even if they inflect it differently or speak another language much of the time. Religion is moderately vertical: Catholic parents will tend to bring up Catholic children, though the children may turn irreligious or convert to another faith. Nationality is vertical, except for immigrants. Blondness and myopia are often transmitted from parent to child, but in most cases do not form a significant basis for identity— blondness because it is fairly insignificant, and myopia because it is easily corrected.

Often, however, someone has an inherent or acquired trait that is foreign to his or her parents and must therefore acquire identity from a peer group. This is a **horizontal identity**. Such horizontal identities may reflect recessive genes, random mutations, prenatal influences, or values and preferences that a child does not share with his progenitors... Physical disability tends to be horizontal, as does genius. Psychopathy, too, is often horizontal; most criminals are not raised by mobsters and must invent their own treachery. So are conditions such as autism and intellectual disability.

74. Andrew Solomon

75. Shemos 12

Vertical Identity

דַּבְּרוּ אֶל-כָּל-עֵדֻת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיָקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֹׁה
 לְבַיִת-אָבֹת שֹׁה לְבַיִת:

Speak to the whole community of Israel and say that on the tenth of this month each of them shall take a lamb to a family, a lamb to a household.

76. Shemos 12

וְאִם-יִמְעַט הַבַּיִת מִהֵיֵת מִשֹּׁה וְלָקַח הוּא וּשְׂכֵנוֹ הִקְרָב אֶל-בֵּיתוֹ בְּמִכְסֹת
 נַפְשֹׁת אִישׁ לְפִי אֲכָלוֹ תִּכְסּוּ עֲלֵהֶשָׁה:

But if the household is too small for a lamb, let him share one with a neighbor who dwells nearby, in proportion to the number of persons: you shall contribute for the lamb according to what each household will eat.

Horizontal Identity

One of his great admirers and devoted followers, George Rohr, who created and conducts the beginners service in our congregation, Kehilath Jeshurun, came to the Rebbe three years ago, right after Rosh Hashanah.

77. *Lubavitcher Rebbe*

Rohr told him proudly, "Rebbe, you will be pleased to know that we had 180 people for Rosh Hashanah services, Jews with no background." The Rebbe's eyes flashed and he responded:

"You're wrong; they have a background. Go tell them that they are the children of Abraham, Isaac and Jacob, Sarah, Rebecca, Rachel and Leah!"

This response encapsulates a worldview with love of your fellow at its core.

The Rebbe saw every Jew as family, as having the same background, that of our Patriarchs and Matriarchs, and, therefore, as having the same potential for a full Jewish life.

78. *R' Aharon Lichtenstein*
1933-2015

Love of Torah is also not to be regarded in isolation in the social sense. The *baraita* (*Avot* 6:5) says that one of the ways in which Torah is acquired is through *dibbuk chaverim* (joining with friends). Apart from its value in sheer intellectual terms—finding people with whom you can talk—*dibbuk chaverim* is also valuable in the sense of being part of a community of Torah, which will reinforce your values.

I think there is also something to be said not only for *dibbuk chaverim* in a social sense but in a historical sense as well. A person should deepen his sense of belonging to a community of Torah spanning all generations. Although one cannot have direct contact with earlier generations, I think there is importance in getting to know this community. Among other things, this entails becoming familiar with *Gedolei Yisrael*.

A person should also make some effort to relate to this problem directly, by studying the books and statements of *Chazal* which speak of the value of Torah. Not all of these are equally effective for everyone, but surely in some way one should try to encounter them. Some people may find that the Vilna Gaon speaks to them, others may read Rav Kook, and others the Ramban. Some may find that *mussar* study in the classical sense speaks to them, and that is certainly valid.

It would be difficult for me to say that one thing will be effective for everyone, and that one should adopt only one approach to tackling the problem. It is a complex issue, but I think a person surely needs to recognize that we must address ourselves to it. **Maybe at one time people lived in a world where all of this occurred through osmosis. However, most of us do not live in a world which breathes Torah all the time. That being the case, a person has to work on this in a way that at one time one didn't need to** (and perhaps in certain communities today, one doesn't need to).

79. Chorev
Rav Samson Raphael
Hirsch
1808-1888

הפעל „התפלל“, אשר ממנו נגזר השם „תפילה“ מובנו עפ"י מקור הוראתו „לבחון את עצמנו ולשפוט את עצמנו“ או כפי אשר יורה לרוב הבנין „התפעל“ להתחרות פנימית: להחליט בקרב לבבנו ולחרוץ משפט משפט אמת וצדק על אודות עצמנו. הוראת המלה היא: כי המתפלל יוצא הנהו מחוג החיים הפועלים ומשתמט מהם, למען יחרוץ משפט אמת וצדק על עצמו על אודות „האני“ שלו, הלא הוא על אודות כל היחוסים שלו בנגע אל ה' והתבל, גם לדעת ולהכיר את משפט ה' התבל על אודותיו, ובכוח משפט כזה יחדור בקרב הלב והרוח לפעול, כי שניהם כאחד יצרפו ויתלבנו על יד להיות חוקים ומוכשרים בעצם טהרם, למען יוכלו להמסר מחדש אל החיים הפועלים. — הפעולה להשגת משפט חרוץ כזה נקראת בשם „תפילה“. — „תפילה“ קוראים אנחנו בלשון אשכנז „געבעט“ אבל המלה „געבעט“ לא יביע את מושג „התפילה“ בעצם תכונתה, בעוד המלה האשכנזית קרובה יותר אל מושג „בקשה“ אשר היא אמנם רק המדרגה התחתונה מהתפילה, או מוצאה ממקור הפעל „בעטען“ בשפת האשכנז העתיקה, אשר אם לא אשגה. יורה רק על „הרצאת דברים“ (הערזאגען) וקריאה בלבד.

80. Sanhedrin 74a

אינהו דאמור כר"א דתניא ר"א אומר (דברים ו, ה) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך

The Gemara answers: Those in the upper story of the house of Nitza stated their opinion in accordance with the opinion of Rabbi Eliezer. As it is taught in a *baraita* that Rabbi Eliezer says: It is stated: “And you shall love the Lord your God with all your heart, with all your soul, and with all your might” (Deuteronomy 6:5). If it is stated: “With all your soul,” why is it also stated: “With all your might,” which indicates with all your material possessions? And if it is stated: “With all your might,” why is it also stated: “With all your soul”? One of these clauses seems to be superfluous.

אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו לכך נאמר בכל נפשך ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך

Rather, this serves to teach that if you have a person whose body is more precious to him than his property, it is therefore stated: “With all your soul.” That person must be willing to sacrifice even his life to sanctify God’s name. And if you have a person whose property is more precious to him than his body, it is therefore stated: “With all your might.” That person must even be prepared to sacrifice all his property for the love of God. According to the opinion of Rabbi Eliezer, one must allow himself to be killed rather than worship an idol.

81. Rabbeinu Yonah Pirkei Avos

Rabbi Yosi says: Anyone who honors the Torah, etc.: And what is the honor of Torah? That he not place [holy] books on the floor and that he not sit on a chair or bench together with them on the same level; and that he honors it and its learners. As it is a known thing by force of the verses - and logic attest to it - that we can assume that someone who speaks well about the good and about the sages is righteous. And [regarding] any one who judges them unfavorably, takes [up] their actions to say that they are not thought out and does not see them to be a merit for them; and when evildoers are spoken about, he justifies their deeds - it is known that he has a trace of evil. And do not have a doubt that you can discern the hearts of men by this. And there is a whole verse about this that Shlomo, peace be upon him, stated (**Proverbs 27:21**), "For silver, the crucible; for gold, the furnace; and a man, according to his praising" - meaning to say, according to what he praises. And even though it is written (**I Samuel 16:7**), "but the Lord sees to the heart," that is speaking concerning heresy. As a man does not have the ability to discern if his fellow is a heretic, since these are matters hidden in the hearts of the heretics. But the speech of the believers (the editor said, according to the [context], some words are missing here, and there are those that have the textual variant, "but they are like believers in their speech.")

רבי יוסי אומר כל המכבד את התורה וכו'. ואיזהו כבוד תורה שלא יניח ספרים בקרקע ולא ישב בספסל ובכסא כנגדם בשוה. והחרד על דברי תורה ומכבד אותה ואת לומדיה שדבר ידוע הוא מהכרח הפסוקים והסברא שנותנת שכל מי שמדבר טוב על הטובים ועל החכמים שמוחזקין בו שהוא צדיק. וכל הדין אותם לכף חובה ולוקח במעשיהם לומר שאינן מכוונין ואינו רואה להיות להם זכות וכשמדברין לפניו מן הרשעים מצדיק את מעשיהם בידוע שיש בו שמץ רשעות. ובוזה אל תסתפק כי בזה הדבר תוכל להבחין לבות האדם. ופסוק שלם יש לנו על זה ששלמה ע"ה אמרו (משלי כ"ו כ"א) מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו. כלומר לפי מה שהוא מהלל. ואף ע"פ שכתוב (שמואל א' ט"ז ו') וה' יראה ללבב. הוא בענין המינות מדבר שאין כח האדם להבחין בחברו אם הוא מין כי הדברים המוצנעין בלבות המינים הם. אך בדבור המאמינים (אמר המעתיק לפי המובן חסר כאן איז' תיבות, וי"ג אך בדיבור הם כמאמינים):

82. Rabbi Lord Jonathan Sacks

REMAKING THE WORLD

For forty centuries, Jews have held tenaciously to the belief that we have been charged with a sacred mission: to sanctify life by being God's ambassadors to a world that has all too often worshipped the multiple forms of what Nietzsche called 'the will to power'. We were called on to write a different story, that tells of the beauty of holiness and the call of compassion: 'to tame the savageness of man and make gentle the life of this world.'

Judaism has placed at the center of its striving some of the most healing of all sacred imperatives: the importance of love and loyalty; marriage and the sacred bonds between husband and wife, parent and child; education and the life of the mind; justice, equity and the rule of law; compassion, charity and human dignity; the bonds of belonging and community; memory, history and imperishable hope. We seek God not just in the remote heavens or the innermost recesses of the soul but in ordinary life, with its pleasures and pains, fears and hopes, conflicts and consolations. Judaism believes not in abandoning earth for the sake of heaven, but in bringing fragments of heaven down to earth in simple deeds and celebrations.

For that is where God is found. Not in wealth, power, fame, success, or any other of the myriad substitutes for life, still less in violence and terror, but in life itself: living, breathing (*neshamah*, the Hebrew word for soul, means 'breathing'), loving, giving, caring, praying, praising, giving thanks, defeating tragedy in the name of hope, and death in the name of life.

Our task is to be true to our faith and a blessing to others: a blessing to others because we are true to our faith. To be a Jew is to bring redemption, one day at a time, one act at a time. Every mitzvah, every kind word or deed, every act of sharing what we have with others, brings the Divine presence into the world. By recognizing the image of God in other people, we help to remake the world in the image of God.

Do You Know, Let Alone Celebrate, Your Hebrew Birthday?

83.

rabbisblog.brsonline.org/know-let-alone-celebrate-hebrew-birthday

July 14, 2016

Jews of diverse backgrounds, denominations and levels of observance seem to all observe *yahrzeits* of their loved ones based on the Hebrew calendar, not the Gregorian one. And yet, when it comes to birthdays and anniversaries, it seems few Jews—even observant ones—know, let alone commemorate, the Hebrew date of these significant milestones in their lives. One explanation is that a *yahrzeit* comes with observances and rituals like lighting a candle and saying *Kaddish*. However, the principle is the same. It is the Jewish calendar that should inform our time consciousness and awareness and on which our major milestones and observances should be kept.

Jewish time is not linear with the past behind us, the present happening now, and the future off ahead. Rather, Jewish time is cyclical. We believe that points in time have energy and character and while time is not a loop in which we meet ourselves from last year, it is a spiral in which we advance but along the same recurring cycle. Rosh Hashana contains the energy of new beginnings, Pesach carries the possibility of liberty and freedom, and Chanukah is the time of miracles. When we observe these holidays, we aren't simply commemorating an event of the past, but rather the historical event revealed for us the special quality of those days that we seek to tap into now, *bayamim ha'heim, u'bizman ha'zeh*, in those days and at this time.

What is true for our national holidays is equally important for our personal and individual milestones. Our birthday is a time to reconnect with our having been created and what we uniquely can contribute to the world. Our anniversary is a day to reflect on our rebirth in union with another and what we as a couple can achieve together. While the Gregorian days corresponding with those events are lovely to acknowledge, it is only the Hebrew date that inherently has meaning for us as we revisit those energies year after year.

Sadly, many if not most observant Jews are unfamiliar with these significant dates. Indeed,

many can't even name all of the months of the Hebrew calendar. I am not suggesting that this is the greatest challenge facing the Jewish people and our most urgent problem at this time. However, conceding our time consciousness to the Gregorian calendar and abandoning our own is an expression of how assimilation even effects the committed, observant Jewish community and it is something relatively easy to repair.

When we study the exodus, we are reminded that the Jewish people merited redemption because they never gave up their identity. The Midrash tells us that they maintained Hebrew names, language (they only spoke Hebrew among themselves), and distinctive clothing. In a time of great assimilation and in a society and world that welcomes us to integrate fully with open arms, we would do well to reinforce our distinct identities within a foreign culture by promoting use of the Hebrew calendar and staying mindful each day of the Hebrew date.

The very first mitzvah we received was *HaChodesh hazeh lachem*, the gift of controlling time by sanctifying the new moon. The Ramban understands that the commandment is not simply to observe Rosh Chodesh, but to count according to the Jewish calendar. Indeed, the Chasam Sofer wrote, "Those who begin their letters with the year of the birth of the Christian messiah, are writing and signing away their portion in the world to come." According to the Chasam Sofer, there is a prohibition against using secular dates, including days of the week, the months of the year, and the year itself.

We follow the opinion that there is no prohibition to use the secular date, but nevertheless, there certainly is a great preference to date our documents using the Jewish date. Rabbi Ovadia Yosef summed it up well when he wrote, "It is therefore clear that there is no prohibition whatsoever in using the secular date. Nonetheless, there remains a virtue of using the Jewish date, and whenever there is no great need, the months and years should be written according to the dating of Israel—and particularly in our holy land. When there is a need to write the secular date, it is good to also make mention of the count of years from Creation."

As Jews, it is the Hebrew calendar that best captures our most auspicious moments. Marking these events on a uniquely Jewish calendar will undoubtedly strengthen the Jewish people and help us maintain an identity and lifestyle that will please God merit the redemption yet again.

Jewish Birthday Calculator

Use this handy tool to find out your Hebrew date of birth and even print up a custom certificate with your name and Jewish birthday.

CHABAD.ORG

		Level of Commitment	
		High	Low
Level of Exploration	High	Identity Achievement: committed to values, beliefs & goals after exploration	Identity Moratorium: exploration without commitment
	Low	Identity Foreclosure: commitment without exploring	Identity Diffusion: apathy, lack of exploration or commitment

84. James Marcia
Identity Status

Forbes / Tech / #BigBusiness
MAY 31, 2017 @ 06:00 AM 14,813

85.

Study Says Instagram Is Ranked The Worst Social App For Causing Young People To Feel Depressed

Amit Chowdhry, CONTRIBUTOR
FULL BIO

According to a [study](#) conducted by the Royal Society for Public Health (RSPH) and the Young Health Movement (YHM), Instagram is ranked the worst out of all the major social media platforms in terms of detriments to the mental health of young adults. Instagram is a rapidly growing photo social network owned by Facebook that is used by [over 700 million people](#). Around 91% of 16-24-year-olds use the Internet for social media in comparison to 51% of 55-64-year-olds and 23% of 65-year-olds and above. So determining the effects of social media usage on teenagers is important since early adulthood is a potentially vulnerable time for emotional development.

The researchers that published the study -- which is titled #StatusOfMind -- determined the results based on answers to questions about social media platforms by 1,500 young people (ages 14-24) across the UK. The study determined that social media has been described as more addictive than cigarettes and alcohol. That is why social media use is often linked to increased rates of anxiety, depression and poor sleep.

As part of the study, the young adults were asked to rank how each of the major social media platforms impacted 14 mental health and wellbeing issues. YouTube was ranked the best followed by Twitter, Facebook, Snapchat and Instagram. And the study revealed some of those young adults faced negative mental health issues like depression, loneliness, body image concerns and anxiety while using social apps. These are the 14 mental health issues that the young adults were asked about in the survey:

1. Awareness and understanding of other people's health experiences
2. Access to expert health information you know you can trust
3. Emotional support (empathy and compassion from family and friends)
4. Anxiety (feelings of worry, nervousness or unease)
5. Depression (feeling extremely low and unhappy)
6. Loneliness (feelings of being all on your own)
7. Sleep (quality and amount of sleep)
8. Self-expression (the expression of your feelings, thoughts or ideas)
9. Self-identity (ability to define who you are)
10. Body image (how you feel about how you look)
11. Real world relationships (maintaining relationships with other people)
12. Community building (feeling part of a community of like-minded people)
13. Bullying (threatening or abusive behavior towards you)
14. FoMO (Fear Of Missing Out – feeling you need to stay connected because you are worried things could be happening without you)

"It is interesting to see Instagram and Snapchat ranking as the worst for mental health and well-being - both platforms are very image-focused and it appears they may be driving feelings of inadequacy and anxiety in young people," said RSPH CEO Shirley Cramer via [BBC](#). "As the evidence grows that there may be potential harms from heavy use of social media, and as we upgrade the status of mental health within society, it is important that we have checks and balances in place to make social media less of a 'wild West' when it comes to young people's mental health and well-being."

In an [interview with the American Marketing Association](#), Rutgers University associate professor of psychology Mauricio Delgado pointed out that you don't even have to tap on "like" to feel a dopamine-like effect while using social media. "Often, if you have the earliest predictor of a reward—a sign of a social media alert, like your phone buzzing—you get a rush of dopamine from that condition stimulus. That might trigger you to go check out the outcome, to see what it is. That type of reinforcement is something that you now seek out."

The RSPH and YHM made a few recommendations to prevent negative emotions while using social media. The first suggestion is to show a popup when users spend too much time on social media. The second suggestion is for social media companies to monitor the posts of children that might be suffering from mental health problems. And the third suggestion is for social media companies to flag images that may have been digitally manipulated.

Fortunately, the RSPH and YHM study pointed out that there are many positive aspects to social media. For example, social media provides access to people that are experiencing health issues to others that are also experiencing health issues, which may improve young people's health literacy. And the study says that nearly 7 in 10 teens receive support on social media during tough times, thus helping prevent mental health issues. As teens develop, self-expression and self-identity become important aspects of life and social media facilitates that. Plus social media is essential when it comes to making, maintaining and building upon relationships.

"Everyday people from all over the world use Instagram to share their own mental health journey and get support from the community. For those struggling with mental health issues, we want them to be able to access support on Instagram when and where they need it," added Instagram's head of policy Michelle Napchan in an interview with BBC. "That's why we work in partnership with experts to give people the tools and information they need while using the app, including how to report

content, get support for a friend they are worried about or directly contact an expert to ask for advice on an issue they may be struggling with."

Instagram has a strict policy when it comes to online bullying. In Instagram's Help section, there is a way to [report accounts or comments](#) that are bullying or harassing another person. And there is a way to report accounts that are [impersonating another person](#). And Instagram recommends blocking a person that might be bullying you or others.

86.

Where Life Has Meaning: Poor, Religious Countries

Research indicates that lack of religion is a key reason why people in wealthy countries don't feel a sense of purpose.

JULIE BECK

JAN 10, 2014 | HEALTH

Much [ink](#), [film](#), and many ones and zeros have been spilled on the topic of how to be happy lately. Science has given us some clues, often subdividing "happiness" into smaller parts: the importance of [relationships](#) and [social connection](#), the positive effects of [optimism](#). This sort of research gets a lot of attention when it comes out, as unhappy or even just vaguely dissatisfied people clamor for a fix. Maybe if we can unravel all the threads of happiness's snarled tapestry and see how they fit together, we'll finally be able to weave our own lives into a reasonable facsimile thereof.

We've seen before that perhaps the most important thread—more important than diet or exercise or the easy but often-unfulfilling happiness of a booze-soaked evening—is the feeling that *your life means something*, that you have purpose. How to get that, of course, is another knot to untangle.

The presence of religion largely accounted for the gap between money and meaning.

A recent study in *Psychological Science* takes a global look at the quest for meaning, analyzing data from the Gallup World Poll to determine where people feel meaning, and how they found it. The survey data comes from 132 countries in 2007—the researchers specifically looked at self-reported meaning in life, religiosity, fertility rates, GDP, and suicide rates (from the World Health Organization).

Previous research has shown that wealthy countries typically rank higher on life satisfaction, which is not the same as meaning. Satisfaction has to do with “objective living conditions,” the researchers say, which is why wealthy countries with relatively stable economies and political conditions rank higher. But meaning is more subjective.

The Gallup data showed that countries with lower GDPs ranked higher for meaning. Toward the top were Sierra Leone, Togo, Laos, and Senegal, all of which were in the bottom 50 countries in the world for gross domestic product per capita in 2012, according to the International Monetary Fund. Poorer countries also had lower suicide rates.

This looks at first like another tally in the “money can't buy happiness” column (though *in a lot of ways, it can*). But the data also showed that richer countries were less religious than poorer countries. The researchers found that this factor of religiosity mediated the relationship between a country's wealth and the perceived meaning in its citizen's lives, meaning that it was the presence of religion that largely accounted for the gap between money and meaning. They analyzed other factors—education, fertility rates, individualism, and social support (having

relatives and friends to count on in troubled times)—to see if they could explain the findings, but in the end it came down to religion.

"Creating the meaning of your own life sounds very nice as an ideal, but in reality it may be impossible."

Even among countries with similar GDPs, the more religious ones reported higher levels of life meaning. For example, the U.S. and Ireland, relatively religious, wealthy nations, reported higher meaning than Japan and France, which were similarly wealthy, but less religious.

Taking the U.S. as an example, another [Gallup poll](#) from May 2013 found that 77 percent of Americans thought religion was losing influence in the U.S., but 75 percent thought the country would be better off if more Americans were religious. Precisely in what way, it didn't say. But based on the global study, it appears there's something to be said for being given answers to the big questions, whether they are true perhaps less important than just having them, sparing yourself the agony of looking.

"Instead of relying on religion to give life meaning, people in wealthy societies today try to create their own meaning via their identity and self-knowledge," the study reads. It then quotes Roy F. Baumeister's book *Meanings of Life*, saying, "creating the meaning of your own life sounds very nice as an ideal, but in reality it may be impossible." Maybe that's what the proliferation of happiness literature, as well as the study of happiness is, at least in part: an attempt to create the meaning of our own lives.